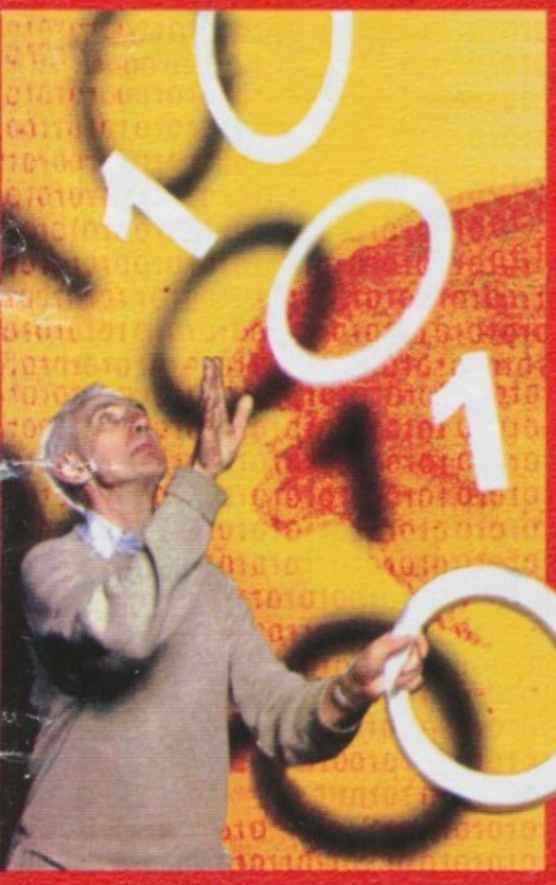
ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 КМ,
Црна Гора 1.00 EUR
Хрватска 8.00 KN

ISSN 0032-339-x
9 770032 339010

1. 11. 2002. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIV • ЦЕНА 50 ДИНАРА • БРОЈ 2647

Највећи умови протеклог миленијума

КЛОД ШЕНОН

ШТА ЗНАЧЕ, ШТА ЗНАЧЕ...

СИСАРИ

СТРИП

ПРИРОДА КОЈЕ СЕ СТИДИМО

МУКЕ С ГАСОВИМА

За све од 7 до 107

AR60POZ-CITA

Фигаро

Верovали или не!

28 ГРАМА ЗАЧИНА ШАФРАНА ДОБИЈЕ СЕ ИЗ 4000 ЗАСАЂЕНИХ БИЉАКА.

ШЕШИРЕ, КИШОБРАНЕ И ЦИПЕЛЕ ОД ЉУДСКЕ КОСЕ

НАПРАВИЛА ЈЕ МЕРИ ЕН БЕНАЗИС ИЗ ТОРОНТА, КАНАДА.

ПОВРШИНА ЈУПИТЕРОВОГ МЕСЕЦА ИО

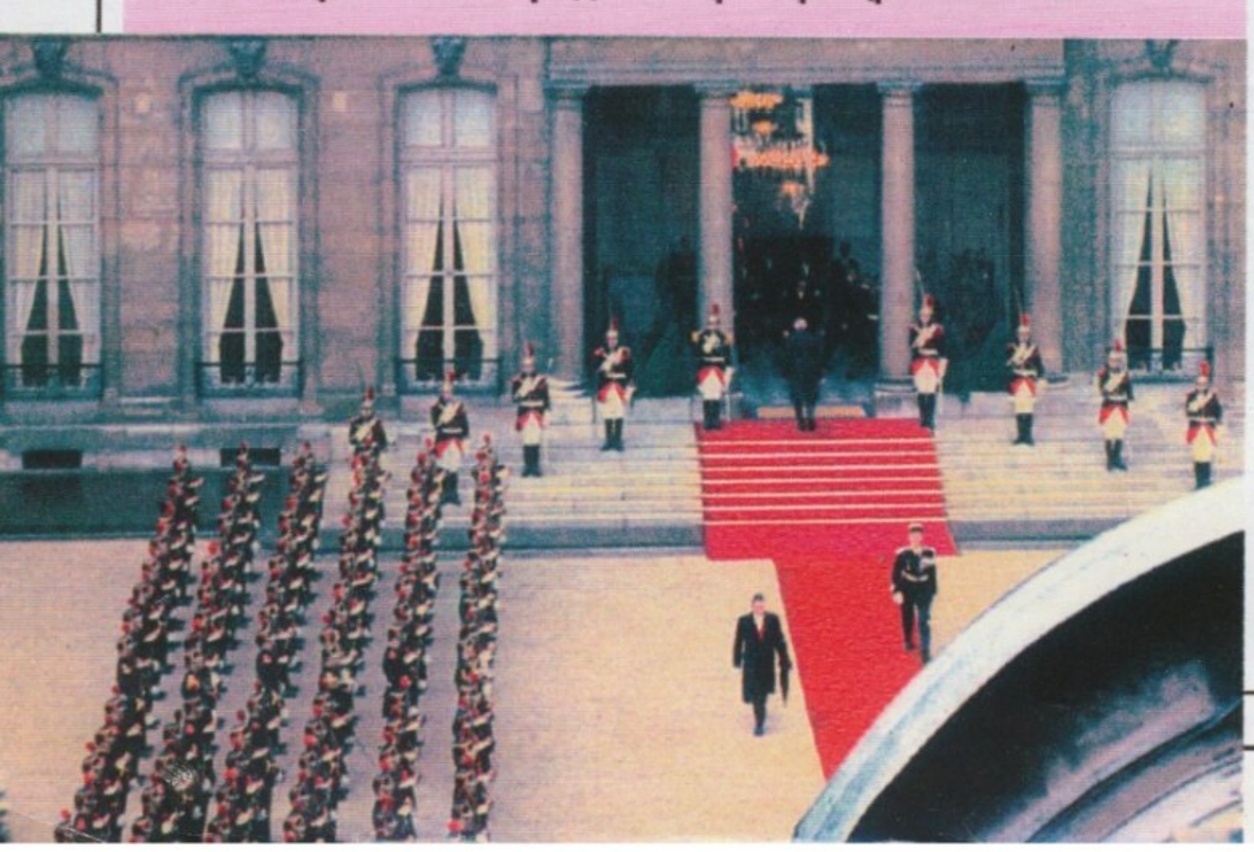
ДИЖЕ СЕ И СПУШТА 110 МЕТАРА СВАКИХ 36 САТИ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● поглавица Џеронимо био је упоран и неустрашив борац за права Индијанаца које су бели досељеници све више потискивали. Његово име на језику Апача значи „Онај који зева“ ■

●●● још од средњег века црвена боја означава победу. У то време побеђени владари морали су да простру свој пурпурни огртач да би победник прешао преко њега. Од тог обичаја настало је правило да се приликом доласка важних државника пред њих простре црвен тепих ■

●●● истраживања обављена у многим вртићима и основним школама показала су да седморо од десеторо деце има неодговарајуће ципеле – тесне или превелике ■

●●● код нас се за крзном постављену јакну с капуљачом све чешће употребљава назив анорак. Ту реч свет моде преузео је од Ескима као, на пример, и речи кајак и иглу (или игло)■

●●● бели лук води порекло из југозападних предела Азије. За њега су још 5000 година пре наше ере знали Сумерци и народи који су живели око река Тигра и Еуфрата ■

●●● од свих животиња рис има најоштрији слух и у најдубљем сну чује најслабији шум, чак и када долази из даљине. Ова звер чује тако добро захваљујући „четкицама“ на врховима ушију које служе као нека врста антене ■

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

Politika60

Кратка и весела повест о нашем

ОСНОВНА ШКОЛА БР.1

Писмо је било озбиљно и упућено с врло озбиљног места. Грађанству се обратио митрополит београдско-карловачки Вићентије Јовановић дана 5. јула 1734. године:

„Сами добро знате колико сам бриге и трошка поднео ради школе, учитеља, књига и осталих просветних потреба, све ради вас и вашега добра – да не би у чему оскудевали и по страним местима за вашу децу науку тражили. Али, не само да ми због тога благодарни нисте, нити ми у чему помогосте, него ево и децу, коју у школу на науке дадосте, безразложно узесте натраг, те сав труд и трошак мој на школе и учитеље пропаде без икакве користи вама и вашем подмлатку, а учитеље за то не могу кривити, јер они нису криви, него ви, те смо сваког по уговору морали платити. Но, ја нипошто нећу допустити да ‚опшество' услед непослушности ваше пропадне без трага, па стога захтевам да се школе поново напуне децом и налажем сваком, који је имао сина или питомца, па га узео из школе грчке, латинске или словенске, да га одмах поново пошаље у грчку, латинску или словенску школу – да бар у напред 'пагубе' и вама и нама не бива, и деца ваша не лише се ове најдивније књижевне вештине. А ако не послушате и у року од 40 дана не учините што вам заповедам, лишићу вас потпуно сваке црквене службе и никад вам то опростити нећу. Тако знајте."

Хроничари су оставили траг да је писмо ипак имало одјека. Наиме, непосредно после њега у митрополитовом двору у Београду сакупиле су се народне старешине – кнез Антоније Јовановић и 15 кметова – „ради зидања нове саборне цркве у Београду и разреза потребних трошкова на народ". Том приликом „одлучише предузети и потребне мере за боље уређење и напредак школа", то јест да ће све оне који имају децу за школу, а неће да их дају, или су их из школе извели – затворити и силом на то принудити и да сваки онај чије дете похађа школу плаћа онолико колико митрополит одреди, док ће се за сиромашне ђаке уплате вршити из такозване Школске кутије...у коју ће се купити милостиња за издржавање школа". Било је то време, давно прошло, кад у Србији српске основне школе трагају за собом...

Знање уз фуруну

Путујући кроз време а ослањајући се на бележнике, односно истраживаче тога доба, ни данас се са сигурношћу не мо-

Школска зграда (на месту данашње школе) из 1844. године

Скоро ће три века откад су први ђаци кренули у школу код Саборне цркве у Београду, чије је данашње здање заведено под редним бројем 1 на списку споменика културе под заштитом државе

ђаковању

же рећи кад је основана најстарија основна школа у Београду. Зна се, пак, да су је звали и Мала, Варошка, Нормална, Школа код Саборне цркве, Школа код Велике цркве. Касније је била основна школа „Краљ Петар Први“, од 1925. до 1945. године, потом као најстарија добија редни број и води се као Основна школа бр. 1 (до 1952) кад постаје ОШ „Браћа Рибар“, по својим трагично страдалим ученицима Ивом-Лолом и Јурицом-Ђуром Рибар, да би данас, од 1993. године, поново носила име „Краљ Петар Први“.

Поуздано је, међутим, да је у Београду и пре 1718. године постојала школа. Звала се Мала грчка школа. Јер, „у тренутку кад је Београд августа 1717. године освојила аустријска војска... радила је једна основна или елементарна (тривијална) школа са наставом на грчком језику“ која је „била смештена у митрополитовом двору“ и у којој су учитељи (даскали) српску и грчку децу учили читању, писању и рачунању. Тада је митрополит Мојсије Петровић настојао и постарао се да постави Грка учитеља који ће баш српску децу учити: грчки читати, писати и говорити. Уосталом, поуздан је податак да је сам београдско-карловачки митрополит у време турске владавине похађао ту грчку школу у коју је „сигурно ишло и по које српско дете...“

Српску децу су, дакле, учили даскали (учитељи), попут Грка Герасима, попа Константина, јеромонаха Антонија са Свете горе, те браће Максима и Петра Суворова из Русије. О овој школи се зна да се налазила у митрополитовом двору и да су њени ученици спавали „у једној од трпезарија“ која је имала „седам прозора са малим окнима“ и чији се намештај састојао од обичне фуруне, две столице и пет постеља... Онда су Турци наново запосели Београд и опет су малобројни Срби у Београду били на муци где да школују своју децу. А и то школовање није трајало дуго, каткад и само један дан. Бар тако сведочи Сима Милутиновић Сарајлија кога је „отац првих година 19. века, одмах по настањењу у Београду и пре устанка био дао у варошку школу београдску“ коју је „походио само један дан“ јер га је учитељ одмах по доласку „због брезпослице варварски ишибао да Сима не хтеде више те школе походити“.

У време Карађорђевог устанка, сведочи свуда присутни Вук Караџић, у Србији је било четрдесетак такозваних малих (основних) школа, а једна од таквих била је и у Београду. У њој је две године, 1809. и 1810. и сам учитељевао. И после Првог српског устанка трговци су под Турцима успели да одрже Малу школу... Мада неписмен, кнез Милош је хитро и промућурно схватио да је тешко веровати у будућност државе ако не ишколује људе који ће је водити у „Јевропу“. У његово време доноси се и први општи закон о школама под називом „Устав народни школа у Књажевству Србије“. Од 1852. године постоје основне школе: у „вароши“ код Саборне цркве, на Теразијама, Палилули, Дорћолу и на Врачару... Живот школски иде својим током а ђаци су, зарад грађанског морала, подељени – и физички – у мушке и женске школе, с мушким и женским учитељима, разуме се.

Врућe васпитне мере

Наравно да свако време носи своју причу и да ни школа ни школство нису никакав изузетак. И онда је међу ђацима било ђачких враголија, и онда су учитељи муку мучили и с њима и са собом. Тако је први познати учитељ у вароши београдској „даскал“ Герасим за свој рад – „уз стан и храну“ – добијао скромну плату, а његов наследник поп Константин сваке је суботе од имућних ђака добијао „полторак“. Уз то, могао је приликом богослужења „тасом себи скупљати милостињу“. Касније су учитељи, уз више него скромну плату, добијали бесплатан „квартир и огрев“, али њихове муке тиме нису престајале. Посебно не у Београду, где је живот био много скупљи него у унутрашњости. Неки од њих су, својевремено, израчунали да су и надничари, односно пијачни амалини боље плаћени. Време не промени увек баш све.

И ђаци су често били у свакојаким невољама. Од тога, најбезазленијег, да су их родитељи извлачили из школе „поради бербе винограда“ до батинања као, тада, неизоставне васпитне мере. Из сачуваног школског извештаја занимљив је случај правдања једног учитеља чије име није ни много битно за ову кратку и, хајде да кажемо, веселу повест. Тек, на притужбу ђачког родитеља, он се пред управитељем школе правдао овако:

„Стој! Повичем на њега, узми то писање и питај сву децу умеш ли боље, које кад учини, деца погледавши у писање, па у један глас повичу: Уме! Уме! Али је лењ па неће. Ја онда упитам децу: Па шта је заслужио? Одговоре једногласно: Телеснију казн. И тако му дам по решенију остале деце, преко њему подобног ђака 6–7 удараца (прутића) по гаћама ударити и то колико за писање, толико за безобразни поступак његов.“

Надзорници, онда страх и трепет свих учитеља, ревносно су обилазили све школе и о стању у настави остављали драгоцен запис. Попут овог из 1868. године који је др Ђорђе Натошевић, референт у Министарству просвете и црквених дела, упутио министру:

„... И опет морам поново да изјавим да ни у оним најбољим успесима никакве користи не видим. Цело је ово знање само привидно, само с поља за децу прилепљено. Деца ни мало свести немају о оном што знају, зато су већ сада готово заборавила, што су I-ог течаја о.г. са оноликим напрезањем била научила. Што год се овако голо механички на изуст учи и зна, мора се за мало времена заборавити...“

Заборављено је за оволико времена – ускоро ће прослава пуна три столећа школе код Саборне цркве – много тога из живота прве основне школе у Београду. Нешто је развејало време, друго су разнели људи. Ипак, остали су трагови, неки окамењени...

Зграда данашње Основ-

СВЕТСКИ ПРВАЦИ ИЗ ШКОЛСКОГ ДВОРИШТА

Чланови Новинарске секције ОШ „Краљ Петар Први“ снимљени за време недавне посете „Политикином Забавнику“

Мало ће ко од љубитеља кошарке погодити где је у Београду одиграна прва кошаркашка утакмица. Радознали ће одговор наћи на бакарној спомен-плочи на зиду с леве стране улазних врата у Основну школу „Краљ Петар Први“ где је исписано: „Прва кошаркашка утакмица у Београду одиграна је 1923. године у дворишту ове школе“. Можда зато није необично и што су њени ученици били и наши репрезентативци Зоран Славнић и Драган Капичић.

Наравно да је ова и оваква школа изнедрила и друге познате личности. Међу њима су: Стеван Мокрањац, Михајло Петровић Алас, Моша Пијаде, Лола и Јурица Рибар, Павле Савић, Ружица-Цуца Сокић, Зуко Џумхур, Владета Јеротић, Светозар Глигорић, Никола Симић, Трипо Симонути, Божа Продановић, Марко и Алекса Челебоновић, Александар Дероко, Дубравка Јовичић, Војкан Борисављевић...■

Ране школе код Саборне цркве није, наравно, увек овако изгледала. О томе, међу осталима, сведочи и белешка Петра Радовановића, директора свих школа у Србији, 1836. године, овако: „Дугачко школско здање је врло худо, јербо, не само што је за мнозину деце веома мало, него је и у низији, због тога када је киша повећа, често се догађа да по више дана, деца по блату, које се од сливени киша у школи начинио, газити и у блату седети морају...“

Сачуван је податак да је преданашње школске зграде на истом месту више од шездесет година постојала „стара“ подигнута 1844. године, а по пројекту књажевско-сербског инжењера Франца Барона Кордона. Једноставно, прећашње здање било је веома тесно, нездраво и крајње неподесно за рад, а временом је растао и број ђака и њихових потреба. Невоља, онда не нарочито важна, била је у томе што је основна женска школа, такође код Саборне цркве, остала у истој, малој и трошној згради. Вероватно се сматрало да је девојчицама било довољно и само то да могу у школу, готово истог наставног програма као и дечаци.

На понос прве жене архитекте у Србији

Нова, односно данашња зграда подигнута је 1906. године на месту старог здања, а урађена је према пројекту тада двадесеттрогодишње Јелисавете Начић, прве жене архитекте у Србији. Неколико стотина ученика у шеснаест пространих учионица имало је много боље услове за рад. Архитекта Жарко К. Крстић, референт техничке дирекције Општине града Београда, записао је 1930. године о њој следеће:

„Ова зграда представља један велики корак у напред, како по своме обиму и лепоти, тако и у погледу хигијене. Лепо на углу постављена, добија пространи вестибил, естетичну салу за свечаност на спрату и гимнастичку вежбаоницу у сутерену. Сем тога, зграда је снабдевена централним грејањем, електричним осветљењем, те су тиме и хигијенски услови задовољени. У оно доба зграда је коштала 280.000 динара.“

У њу се напокон сместила и женска основна школа. Здање са великим двориштем излазило је на три улице: Краља Петра, Париску и Грачаничку. Међутим, општина је 1923. године половину школског дворишта према Калемегдану продала Француској за потребе амбасаде и умногоме стеснила простор за ђачке активности.

С ратом су, наравно, наступиле и разумљиве тешкоће за рад школе која је од 1925. године носила име „Краљ Петар Први“. Немци су у зграду сместили болницу, па је ђацима остала само гимнастичка сала, такозвана соколана у приземљу према порти Саборне цркве. Да би имала посебан улаз, домар Тихомир Латински пробио је зид на сали према порти. Домар Латински, који је цео рат становао у школској згради, успео је априла 1944. уплашен од могућег поновног савезничког бомбардовања Београда, да спасе сав намештај склоњен на тавану и пренесе га преко пута, у кафану „?“ и Гостионичарски дом. Ни наставници не седе скрштених руку и уредно шаљу пакете својим колегама у заточеништву.

Ослобођењем је основна школа код Саборне цркве и буквално добила ознаку Основна школа бр. 1 јер су прећашњи називи укинути и свакој школи је одређен редни број према рејону у коме се налазила. Тако је било све до 1952. године када је добила име „Браћа Рибар“. Некако у исто време још девет основних школа у (оној) Југославији добило је име „Браћа Рибар“ и сваке године традиционално су одржавани сусрети ученика и наставника у местима у којима су се те школе налазиле.

У овој краткој (и веселој) повести о Основној школи бр. 1 није незанимљив ни податак да је њоме најдуже управљала једна Богиња (Бајовић), пуних шеснаест година, од 1950. до 1966. године. Име „Краљ Петар Први“ враћено јој је, рекли смо већ, 1993. године.

***

Данас се школа „Краљ Петар Први“ налази у две зграде и има 960 ученика у осам разреда, по пет одељења сваки. Ђаци од првог до трећег разреда иду у зграду у Улици краља Петра – тамо где се и стварала историја ове школе број 1 – а старији ученици су у објекту у Улици маршала Бирјузова који је 1976. године припојен тада школи „Браћа Рибар“, а где се дотад налазила Основна школа „20. октобар“... И за крај можда није згорег преписати пословицу Доситеја Обрадовића, првог министра просвете у обновљеној Србији, а која је исписана у холу зграде код Саборне цркве: „Идућ учи, у векове гледа“ ■

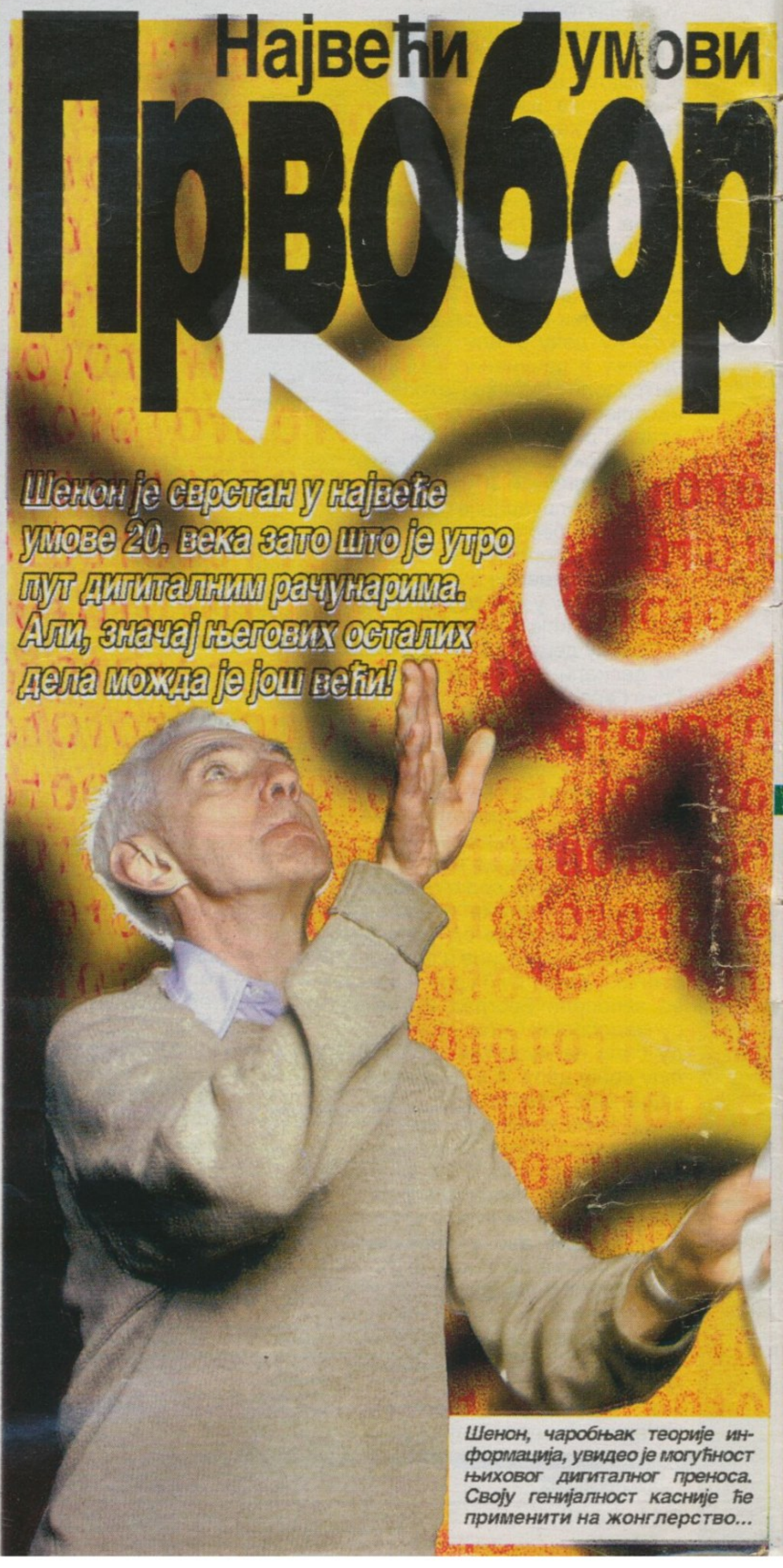
Петар Милатовић
Снимио **Анђелко Васиљевић**

Куд год да кренете, она је тамо иако не можете да је додирнете. Може бити вреднија од злата, али и потпуно безвредна. Свако је жели мада многима смета њено претерано присуство. То није „загонетна личност“ нити нека ствар, већ информација. Људско друштво последњих деценија она је променила тако темељно као што су то раније учиниле атомска енергија или пара у 19. веку.

Ми живимо у информатичкој ери у којој су готово сви успеси везани за приступ најбољим подацима – тачним, брзим, драгоценим. На сваком кораку присутни су сведоци колико смо далеко отишли у коришћењу информација – од чудног звиждања модема када нас повезује на Интернет до кристално чистог звука Моцартове музике са DVD-а.

Али, шта је, заправо, информација? Шта је то што неке распореде речи или пиксела чини корисним док су остали безвредни? Како да их пошаљемо да брже, сигурније и без „шума“ доспеју до оних којима су намењене?

Још четрдесетих година 20. века на сва ова питања одговоре је пронашао млади аме-

протеклог миленијума: КЛОД ШЕНОН

Отац дигиталне револуције

рички математичар и електроинжењер Клод Шенон. Он је дао имена изразима који су постали основа новог, информатичког језика као што су: комуникациони канал, ширина канала или данас незаобилазни – бит. Шенон је направио изузетна достигнућа на овом пољу, нека од њих информатику и даље вуку напред, а нека су још испред времена. Када је недавно умро, он је већ важио за једног од највећих умова 20. века, али најновија сазнања наговештавају да је значај његових открића већи него што је и сам помишљао. Шенон је за информатику учинио много више од бржег повезивања на Интернет или јаснијих разговора мобилним телефоном.

У средишту нашег бића

Информације у облику генетског записа у DNK чине нас оним што јесмо. Поступци које је Шенон измислио како би се овладало подацима већ су помогли у изучавању гена, а изгледа да ће одиграти кључну улогу у трци са одгонетањем људског генома. Утицај његовог дела проширио се и на васиону омогућивши да се наслути могућност постојања чудне везе између информација и самог изгледа васионе.

Како је нарастало сазнање о прворазредној важности информација и тежња да се утоли глад за њима, растао је и Шенонов углед тако да се данас с правом сврстава раме уз раме с Њутном и Ајнштајном, јер он је човек који је омогућио развој дигиталних рачунара, а његово математичко проучавање језика показало се корисно и за лингвистику, психологију, криптографију, фонетику и неурологију. Дакле, где год је важно коришћење језика или пренос података у било каквом облику.

Клод Елвуд Шенон рођен је 1916. године у Гејлорду, у америчкој држави Мичиген, као син судије и учитељице. Брзо је показао изразито занимање за различите врсте направа – посебно за оне које су се тицале комуникација, као што су били радио и авиони на даљинско управљање. Још као дечак дивио се делима Томаса Едисона – испоставиће се да му је овај велики проналазач био даљњи рођак – покушавајући већ у детињству да се надмеће са својим идолом. Направио је телеграфску везу са једним другом који је становао готово километар даље. Онда је 1932, у шеснаестој години, одлучио да своје занимање за комуникације усаврши. Уписао се на Мичигенски универзитет, на смер за математику и електроинжењерство.

Проналазак везе

Четири године касније Шенон ће прећи на чувени Масачусетски институт за технологију (MIT) где ће 1940. године докторирати иако је истовремено радио као помоћник – асистент на одсеку за инжењерство. Управо ту почела је да се исказује његова генијалност.

Одређен је да ради на диференцијалном анализатору, механичкој машини величине собе, коју је Венавер Буш осмислио да би решавала најсложеније математичке једначине. Био је то, у ствари, први аналогни рачунар на свету. Проучавајући његове многобројне точкиће, зупчанике и електричне релеје, Шенон је запазио нешто што му више није давало мира. Уочио је могућност да успостави везу између понашања електричног релеја и открића до кога је непознати енглески математичар дошао стотину година раније.

Негде око 1840. године Џорџ Бул доказао је да законитости логике могу бити приказане математичким симболима и да се истинитост тврдњи може означити јединицама (1), а неистинитост нулама (0). Шенон је схватио да би отворено, односно затворено стање релеја (који је нека врста прекидача протока струје) могло да изводи ту „Булову алгебру". Другим речима, да ти досадни електрични делови у машинама могу да послуже за подражавање токова логичког мишљења.

Ово откриће Шенон је искористио као основу свог докторског рада који ће се показати као најзначајнији у целом 20. веку. Јер, показујући да електрични склопови могу да изводе и логичке, а не само математичке операције, Шенон је отворио пут машинама које би могле да просуђују – данас свима познатим дигиталним рачунарима!

Било је то достигнуће довољно велико да му обезбеди место у историји, али оно је, у ствари, само почетак једног низа исто тако важних Шеноновних открића.

Теорија информација

Годину дана раније, као двадесетдвогодишњи свршени студент Масачусетског института за технологију, Шенон се поверио свом ментору да је почео да ради и на „неким од основних особина" комуникација мислећи на радио, телефонију и телевизију која је била у повоју.

Када се 1941. године запослио у чувеним Беловим лабораторијама, почео је постепено да остварује ове своје замисли. Из њих ће настати његова чувена *теорија информација* коју је објавио 1948. године. Желећи да открије шта је то што може да обезбеди најбољи пренос информација на даљину, Шенон се усредсредио на проучавање природе порука и самих података који су оно што се од извора, ваздушном линијом или каблом, шаље корисницима. Дакле, да би решио чисто техничке, опипљиве тешкоће – он се окренуо проучавању нечега што је сасвим неопипљиво призивајући у помоћ математику!

Прво је дошао до закључка да, пошто је суштина информације саопштавање нечег новог кориснику (слушаоцу радија, познанику преко телефона...), свака послата или изречена порука

седам

не садржи информацију, која је једино и битна да се саопшти. Шенон је чврсто одлучио да пронађе начин како да „жито одвоји од кукоља“. Морао је да открије неки начин помоћу кога би било могуће утврдити колика је количина информација у некој поруци! Никако није желео да пропусти оно што је већ открио у Буловој алгебри. Одлучио је да искористи његове нуле и јединице, да би (у бинарном систему) само помоћу ове две цифре које је назвао бит (од енгл: *b*inary dig*it*) искazao количину информација у некој поруци! И то је извео на заиста сјајан начин.

Извео је још један битан закључак – да је информациони (сазнајни) део поруке утолико већи уколико је порука мање вероватна! И заиста, ако вам неко саопшти неки податак који „нисте могли ни да сањате“, онај сазнајни део за вас ће бити већи од неке вести коју сте наслућивали. А ако сте то већ чули, па вам је познато, ту за вас нема никакве информације.

Сада је већ могао да успостави везу са битовима. Потпуно вероватан догађај у некој поруци (познат и зато бескористан крајњем кориснику), означио је са 1 (јединицом) док је за корисника потпуно невероватан догађај (дакле изненађујући, са највећим садржајем информације) означио 0 (нулом). Шенон је отишао корак даље – вероватноћу је повезао са бројем могућих исхода пре него је порука послата. И ова зависност обрнуто је пропорционална (мања је вероватноћа ако постоји више могућности). На пример, вероватноћа да ћете извући двојку треф из шпила од 52 карте је 1/52 јер постоје 52 различите могућности, док је чак 1/5 ако је извлачите из групе од пет карата.

Тако је дошао до открића зависности између количине информација у некој поруци и броја могућих исхода које она има на свом извору. То је било оно што му је требало јер је напокон могао да напише једначину за израчунавање колико је најмање бита потребно за изражавање и пренос одређене количине информација. Ова зависност је логаритамска (за базу логаритма узео је 2, да би остао у бинарном систему) и показала је да су само две бинарне цифре неопходне за представљање четири различите могућности на извору: 00, 01, 10 и 11; даље, три бинарне цифре (бита) могу да представе осам могућности – 000, 001, 010, 011, 100, 101, 110 и 111. Дошао је до општег правила да свако повећање за један бит удвостручава број могућности које могу да се обухвате (1 бит за 2 могућности; 2 бита за 4 могућности, алтернативе; 3 за 8; 4 за 16; 5 за 32; 6 за 64... n за 2^n)! Количину информација у некој поруци, пре него што је послата, Шенон је назвао ентропијом поруке, позајмивши овај израз за несређеност и случајност из физике (термодинамике). У теорији информација он има смисао неизвесности, односно невероватности неког догађаја. Сад је лако могао да се одреди и средњи информациони садржај свих порука једног извора (тастатура за унос бинарних података, ПТТ централа, радио или ТВ станица...). Тако је, на пример, могло да се израчуна, да је сваку од 32 типке „телетајп“ машине (због 32 различите могућности), требало представити са по 5 битова ($\log_2 32=5$).

А код већих и сложенијих тастатура данашњих рачунара израчунато је да свака типка (слово, знак) треба да има 8 бита (овај код назван је „бајт“).

Математичко оруђе, које ће омогућити неслућени развој дигиталних комуникација, створено је. Сада се знало и шта треба да чини техника како би се отклањале замке и тешкоће било ког „комуникационог система“. Њега је Шенон поделио на пет делова, а то су: 1) извор информација, 2) претварач у сигнал (трансмитер), 3) канал за пренос, 4) пријемник (ресивер) и 5) одредиште (корисник). Његова теорија омогућила је да се сваки од ових делова проучава и појединачно и као целина.

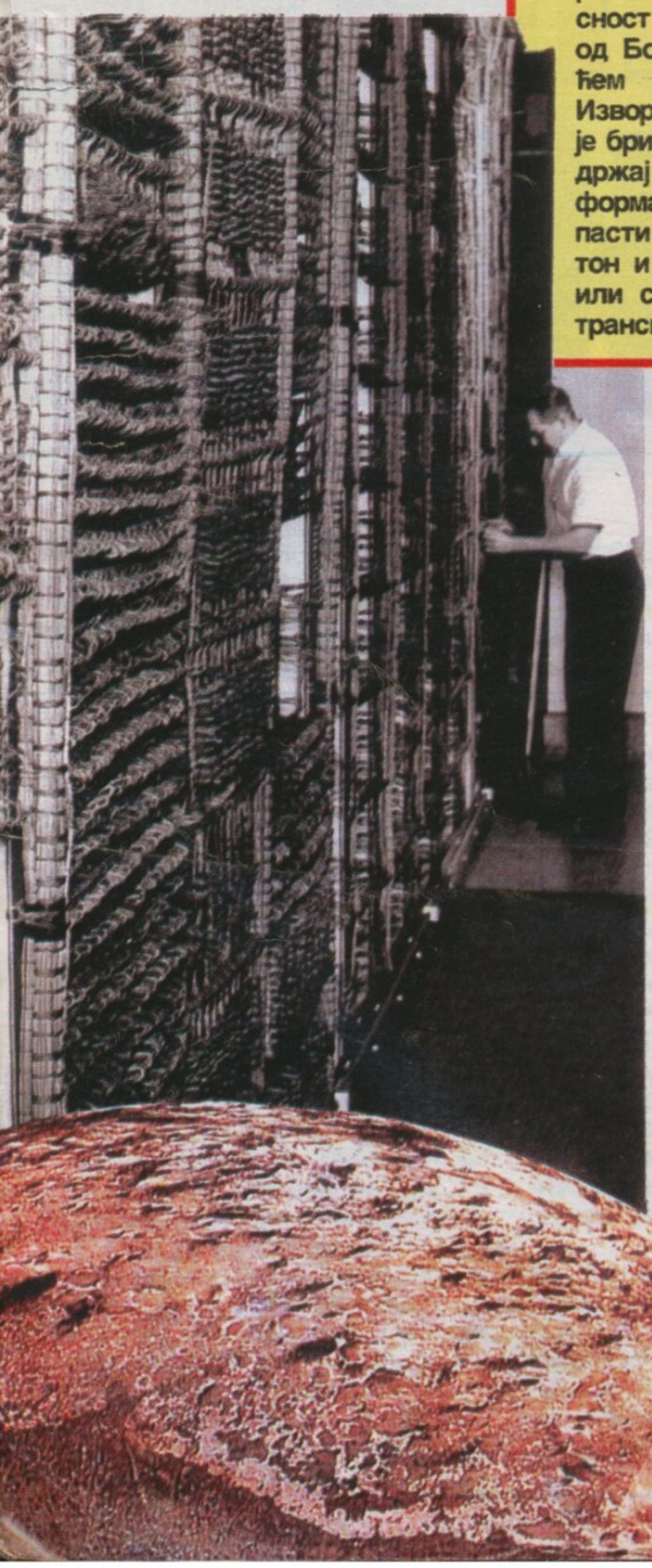
Како победити „шум“

Од свих њих, на нежељене утицаје најосетљивији је канал. У њему често може да се појави шум, то јест сигнал који не садржи информацију и који омета правилан пренос оног дела поруке који је садржи (некад може чак у потпуности да прекине пренос). Узроци појаве шума могу бити различити, али најчешћи су разлог мешање (интерференција) са таласима других извора и фи-

ТЕОРИЈА ИНФОРМАЦИЈА – НА КОЊУ

Да би лакше схватили састав и начин рада једног комуникационог система, амерички стручњаци својим студентима наводе један пример из њихове историје. То је ноћно јахање на које је 1775. године пошао Пол Ривер како би упозорио америчке борце за независност (смештене северно од Бостона) о предстојећем нападу Британаца. Извор информација била је британска армија, а садржај поруке, то јест информација – да ли ће напасти (градове Лексингтон и Конкорд) са копна или са мора. Енкодер и трансмитер био је свештеник који је требало да постави лампе на звонику своје цркве – једну за напад с копна или две за напад с мора. Канал је било све што се налазило у видном пољу између звоника и места где је на коњу на обавештење чекао Пол Ривер (декодер/ресивер). Било шта што је могло да омете његов поглед према звонику, њихање грана на ветру, на пример, било је „шум“. Информација се крила у избору између две подједнако вероватне могућности.

Овај најједноставнији комуникациони систем имао је, дакле, само један бит неизвесности (ентропије) о томе који ће симбол да стигне – за напад с копна или с мора. Докле год је важио договор између свештеника и Ривера (енкодера и декодера) о броју података које треба да размене (избор једне од две могућности) овај комуникациони систем могао је да задовољава и друге потребе (да ли иде пешадија или коњица)... Али, ако је требало послати додатне податке (информације), као што је бројност британских трупа, да ли имају коњицу или артиљерију или и једно и друго... расте број различитих могућности (и информациони садржај поруке), па је неопходно извести одговарајуће промене у целом систему да би могле ваљано да се пренесу ■

Диференцијални анализатор Масачусетског института за технологију, тежак сто тона, био је први аналогни рачунар

Слика са „Војаџера – 2“ приказује Нептунов месец Тритон. Јасна је захваљујући битовима за исправку грешака

зичка оштећења каблова за пренос. Шенонова теорија информација указала је на још један – ширину канала, односно његову пропусну моћ. Позната под именом Шенонове ограничење, ова теорија означава највећу брзину којом канал може веродостојно (без грешака) да преноси поруке.

Тако је тек на основу теорије информација постало јасно колико је важно да претварач података у сигнал не премаши брзину већу од капацитета канала. Ако се то деси, неизбежно долази до појаве шума – стварају се грешке у дигиталном запису: нуле се претварају у јединице и обрнуто.

Теорија Клода Шенона показала је да није добро ни када је канал много шири од потребног јер чак и онда долази до појаве шума. Да би се изборили са шумовима, инжењери информатичари убацује у комуникациони систем додатни уређај, такозвани енкодер чији је задатак да у поруке убацује додатне битове. Јер, Шенон је такође показао да њихова међусобна веза ствара тако чврсту „шару" да информација, упркос шумовима, може неоштећена да стигне до корисника (зато што шумови стварају насумичну везу између јединица и нула док информације поседују правилност у њиховом низању.) Неопходно је само да се у пријемник (ривисер) угради додатни уређај за препознавање ове шаре, такозвани декодер.

Данас се за откривање и исправке грешака насталих у преносу дигиталних података (и у телекомуникацијама и рачунарима и њиховим мрежама), најчешће користи поступак „проверавања парности" (енгл. – party chek code). На пример, свако слово које се шаље каналом дато је одређеним бројем (низом) јединица и нула – код неких је број јединица паран а код неких непаран. Овај начин се састоји у састављању кода који ће имати увек паран број јединица (додавањем једне јединице за слова са непарним бројем или додавањем једне нуле, ако је тај број већ паран). Ако се иза сваког знака (слова) пошаље и његов код за проверу парности, било која избрисана цифра може бити враћена из кода. И слике које стижу до Земље (и сви остали подаци) од веома удаљених свемирских сонди шаљу се на овај начин – само се уз сваки знак шаље по више кодова.

Сви поступци откривања и исправки грешака почивају на Шеноновом запажању да је људски језик преопширан. Он је у информатику увео појам преобимности (енгл. – redundency) као меру колико би могао да буде сажетији, а да не изгуби на разумљивости. Тако ће, на пример, сваки познавалац енглеског језика иза израза *mst ppl cn rd ths*, препознати реченицу мост *people can read this* (већина људи ово може да прочита).

Теорија информација отворила је на тај начин још једно врло значајно подручје. Подарила је начин како да се одреди најмањи могући број бита са којим ће информација и даље остати препознатљива – *теорију сабијања (компресије) података* (сажимање, избацивањем свега што је сувишно). Шенонова „Основна теорема о сажимању података" утврдила је да је свако сабијање могуће само до одређене границе. Данашњи корисници рачунара и Интернета знају колико је то откриће значајно: сви подаци који путују овом мрежом су „компримовани".

У Другом светском рату немачке јединице размењивале су тајне информације помоћу „телетајпа". Ипак, већина шифара може да се одгонетне

Славни чудак

Од средине педесетих година 20. века теорија информација почела је, по значају, да се упоређује са Ајнштајновим открићем еквивалентности енергије и масе ($E=mc^2$) и Шенон је постао славна личност, али убрзо се повукао из јавности одбијајући све позиве, не одговарајући чак ни на пошту. Некако су га ипак наговорили да се врати на MIT где је предавао до 1958. године. Потом је одлучио да се повуче из наставе. Његов углед ипак је наставио да расте – потврђен са толико почасних медаља и различитих награда да је морао да одвоји једну собу своје куће да би их све сместио. Наредних година постаће изразити чудак познат и по многим врло необичним направама које је сам замислио и направио. Жонглерски реквизити, робот у лику миша који је могао да нађе излаз из лавиринта, фрисби на ракетни погон, моторни „пого" штапови, машине које су могле да реше Рубикову коцку или да рачунају римским бројевима... Шеноновој довитљивости и проналазаштву није било краја. Отишао је у пензију 1978. године и почео да улаже свој новац у предузећа која су користила ону исту технологију чији је он био пионир... Онда је 1993. године оболео од Алцхајмерове болести. Умро је у 84. години у Масачусетском дому за негу фебруара 2001. године ■

Приредио ***Г. Војиновић***

ШЕНОН И ШИФРОВАНЕ ПОРУКЕ

Много владара, од Марије Стјуарт па до Хитлера, платило је главом јер је превише веровало у сигурност својих шифрованих порука.

Шенон је 1949. године објавио рад којим је показао да његова теорија информација држи кључ и за састављање и за „проваљивање" тајних, шифрованих порука. Он је утврдио да сваки тајни код, да би био успешан, мора да прикрије основну особину сваког језика – његову преопширност (јер она омогућава да се наслути садржај непотпуне информације).

Свако слово поруке треба претворити у број и онда, да би се сакрила преопширност језика, додавати сваком од њих насумично изабране бројеве које ће прималац знати да одстрани кад прими поруку. Суштина тајности овакве поруке је у насумичном додавању бројева и у томе да се они искористе само једанпут. Овај начин остао је једини доказано неодгонетнути кодни систем и још га користе владе различитих земаља када желе да сачувају своје најважније тајне ■

ИНФОРМАЦИЈЕ И ЦРНЕ РУПЕ

Неки научници открили су да информације можда имају примену далеко ван технологије створене људском руком. Један од њих, најпознатији космолог данашњице професор Стивен Хокинг, чак наслућује да информације чувају тајну неких од најосновнијих особина природе, односно васионе. Веза између васионе и информација лежи у црним рупама – космичким објектима смештеним дубоко у свемиру чија је гравитација тако велика да чак ни светлост не може да изађе из њих. Свака црна рупа окружена је „обзорјем завршног исхода" (енгл. event horizon), то јест својом границом, која кад се прекорачи за све што постоји значи почетак пута без повратка.

Током седамдесетих година 20. века, амерички теоријски физичар Џекоб Бекенстајн показао је да, када црне рупе усисавају материју и светлост из своје околине, далеко испод свог обзорја, оне истовремено васиону лишавају информација. У колико се то мери догађа, зависи од величине обзорја која је мера за величину црне рупе. Бекенстајн је пронашао да постоји највећа количина информација коју црна рупа може да прогута. Његови прорачуни предвиђају да је ова такозвана „Бекенстајнова граница" огромна – да је реда величине 10^{70} бита по квадратном метру (10^{57} пута више од садржаја једног CD-а).

Оно што научнике још више зачуђује је зашто уопште постоји овакво ограничење, ма колико било велико. Неки од њих верују да је Бекенстајнова граница кључни доказ о природи саме васионе. Изгледа да ни васиона није бесконачно дељива јер можда и она има „зрнасту" грађу попут атома – која зато дозвољава само коначним износима информација да се крећу кроз њу ■

ШТА ЗНАЧЕ, ШТА ЗНАЧЕ...

СИСАРИ

Животиње су, због своје блиске везе с људима, одувек имале изузетну улогу у машти и митологији. Неке, нарочито оне крволочне, људи су обожавали и приписивали им натприродне моћи. Многа сазвежђа добила су имена животиња

ЗЕЦ, средњовековни псалтир

ЗЕЦ

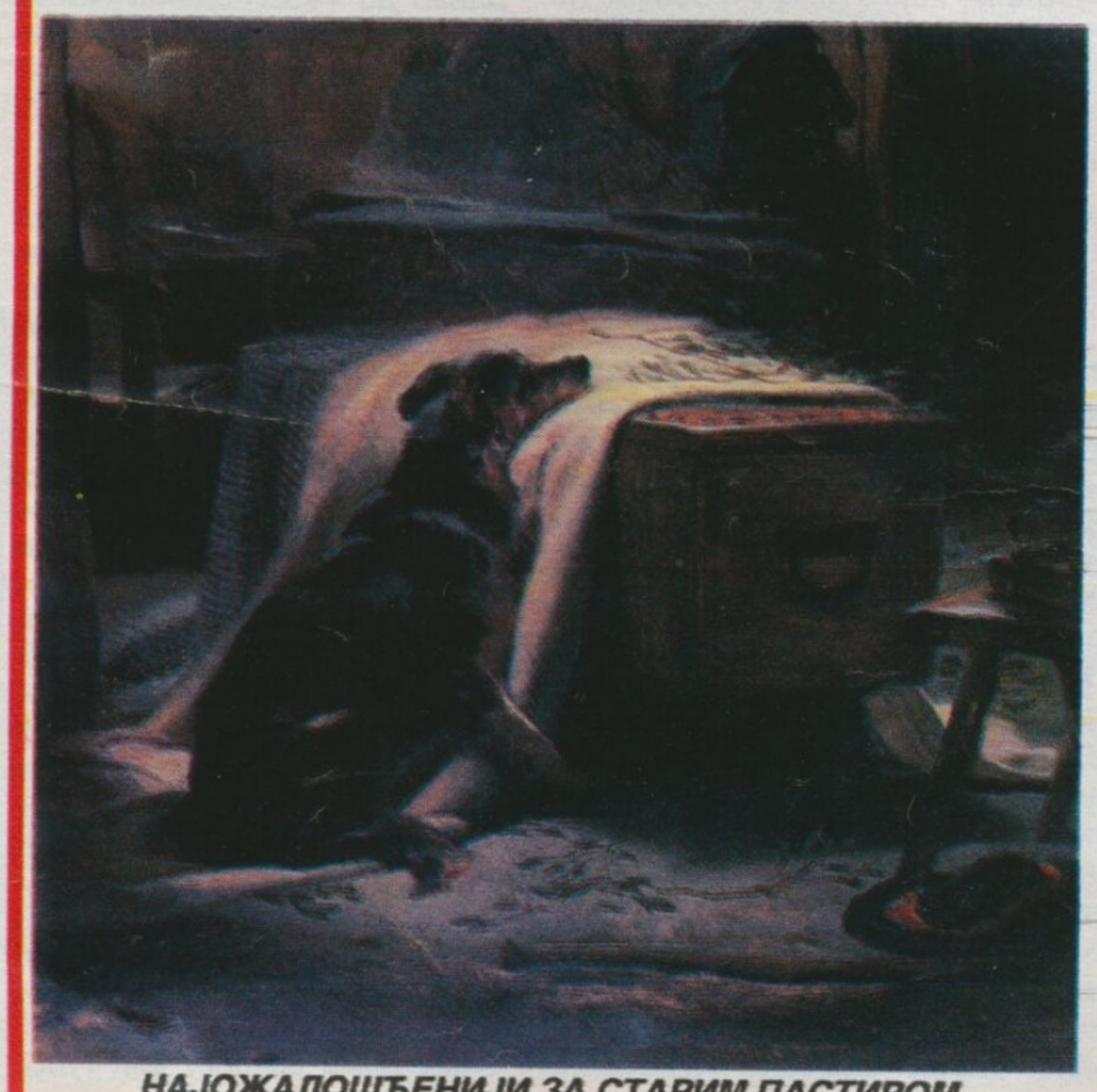
И зечеви и кунићи Месечеве су животиње јер дању углавном спавају, а ноћу трче и скачу; јер, као и Месец, могу да се појаве и ишчезну нечујно и брзо као сенка; јер су синоним плодности. Зец, који попут Месеца, умире да би се поново родио, у таоизму је приређивач напитка бесмртности. Кинески ковачи употребљавали су његову жуч приликом ковања оштрица мача – веровало се да та жуч даје челику снагу и трајност ■

МИШ

У митологији Запада миш припада силама таме. Библија га сматра прљавим, ђавољим бићем. У многим племенима западне Африке мишеви служе за прорицање ■

ПАС

НАЈОЖАЛОШЋЕНИЈИ ЗА СТАРИМ ПАСТИРОМ, сер Ервин Лендсир, око 1837. године

Нема митологије која пса, под различитим именима, није довела у везу са смрћу, паклом, подземним светом и невидљивим царством. У грчкој митологији троглави пас Кербер чува улаз у царство мртвих и нико ко би да из њега побегне не може да му промакне. Тринаесто и последње сазвежђе древног мексичког зодијака сазвежђе је пса док је у кинеском зодијаку једанаести знак. Али, пас је и посредник између овога и другог света, тумач живима када испитују мртве као и врховна божанства своје земље. Поред тога, пас је свуда у свету симбол верности, послушности и слепе љубави према човеку ■

ЕГИПАТСКА МАЧКА

Сложен начин увијања мумија

МУМИФИКОВАНА ЕГИПАТСКА МАЧКА

(1)

ЦРНА МАЧКА

У старом Египту мачка је поштована нарочито у обличју богиње Бастет која је имала главу свете мачке и означавала моћ Сунца кад сазревају усеви. На многим уметничким делима приказана је како с ножем у шапи сече главу змије Апопкис, змаја планина. Ту мачка симболизује снагу и окретност мачије ћуди које богиња заштитница ставља у службу човека како би му помогла да победи своје скривене непријатеље. Иза старих Египћана остале су на хиљаде мачијих мумија, сведочанство колику су светињу представљале ■

Приписују јој се натприродне моћи, и добре и зле, и сматра се другарицом вештица и слугом пакла. Према норвешкој легенди, као и код нас, када нам црна мачка пређе пут, знак је да Сатана мисли на нас што је велика беда. Исто веровање влада и у Америци док је у Енглеској и Јапану то добар знак. Мачка, црна, бела или шарена, свакако је најграциозније биће животињског света ■

РИМСКА СВИЊА ОД ГЛИНЕ

СВИЊА

Свиња је симбол мрачних тежњи у свим облицима незнања, прождрљивости, похоте и егоизма. То је духовни разлог забране једења свињског меса, пре свега у исламу. Треба споменути и параболу из Јеванђеља о „бисерју баченом пред свиње“ што је слика духовних истина неразборито откривених онима који нису достојни да их приме ни способни да их схвате. Кинези и Вијетнамци, мимо свих народа, сматрају свињу симболом обиља и плодности ■

МАГАРАЦ КОЈИ ЊАЧЕ

„Четвороножац на најгорем гласу, јадан и бедан“, римски аутор

МАГАРАЦ

У Индији га јашу само злокобна божанства. У Египту је црвени магарац једно од најопаснијих бића које душа сусреће на путовању после смрти и може се поистоветити са скерлетном звери Апокалипсе. Магарац означава човекову нагонску страну живота. У хришћанству је скромни магарац благословен: на њему је Богородица дошла у Витлејем, а Христос у Јерусалим ■

ЛИСИЦА

Симболизује лукавство. На Далеком истоку приписује јој се сатански значај. У Кини и Јапану лисица има способност да се преображава у све врсте бића и ствари, нарочито у жену, као и моћ да изазива привиђења. Ако поживи дуго, може да постане митска небеска лисица са девет репова. Лисица једина од свих животиња има моћ да се претвори у човека, да размишља и просуђује као човек и да прориче блиску будућност. Улога лисице у бајкама јесте да служи као огледало човековим мислима ■

ВО

Оличење је доброте, смирености и мирољубиве снаге. И во и бик оличење су мушке снаге, а због рогова у облику полумесеца имају и лунарне, женске атрибуте. У хиндуизму бог Шива јаше бика, а у таоизму мудрац Лао Це јаше вола што означава кроћење ега. Код старих Грка во је света животиња. Бог Аполон имао је волове које му је отео бог Хермес. Та крађа, светогрђе, била му је опроштена тек пошто је Аполону дао лиру од воловске коже и жила натегнутих на корњачин оклоп. Сунце је имало волове блиставобеле боје и златних рогова. Када су их, упркос забрани свога вође, на острву Тринаклији појели Одисејеви изгладнели пратиоци, сви су страдали осим Одисеја који се уздржао од јела ■

Полумесечасти рогови повезују се с Месецом

ЈЕЖ

Има истакнуто место у митологији старих Персијанаца, а среће се и у митовима из средње Азије. Он је саветник кога људи слушају и захваљујући њему нашли су Сунце и Месец који су једном били нестали. У средњовековној иконографији симбол је шкртости и прождрљивости. Хришћанство га је везивало са ђаволом и оптуживало да краде људске душе ■

Уже, симбол човековог покушаја да обузда животињу

ГРБАВИ ВО, са индијске минијатуре из 18. века

ОВАН

Оличава мушкост, мушку и стваралачку снагу. Знамен је многих богова, пре свих египатског бога Амона који има овнујску главу. Често је био жртвена животиња чија крв симболично враћа земљи плодност. Хебрејски ритуални рог, шофар, начињен је од рога овна ■

Спиралне рогове овна користе Јевреји за ритуално позивање верника на молитву

КОЗА

У Индији је мајка света по имену Пакрити. У Кини се доводи у везу с богом грома коме глава жртвене козе служи као наковањ. Код старих Грка симболизује муњу. Ђаво је често приказиван с роговима и копитама козе (јарца) ■

ГРЧКИ ВРЧ ЗА ПИЋЕ: Врч за вино с козјом главом симбол је бога Баха и пијаних снова

КОЊИ

Симбол су брзине, лепоте и племенитости, такође и соларни и лунарни симбол. И небеске двоколице грчког бога Аполона као и кола индијског бога Сунца Суриje вуку плаховити бели коњи. Коњ, у сваком случају, припада свету добрих богова и јунака. Коњ није попут других животиња. Он је јахаћа животиња, возило, помагало и његова судбина нераздвојива је од човекове. Ноћу, када јахач не види, коњ је видовити водич. Тада он управља јер само он може да прође некажњено кроз врата тајне недоступне разуму. Ако се коњ и јахач сукобе, трка се може завршити лудилом и смрћу; сложе ли се, трка је тријумфална ■

ДИВЉИ КОЊ

У многим деловима САД људи се такмиче на родеу јашући неукроћене коње с циљем да направе круг, а да их коњ не збаци или да издрже што дуже пре него што их збаци ■

АКВАРЕЛ ИЗ 20. ВЕКА

МОНГОЛСКИ ЈАХАЧ

Монголи од памтивека важе за највештије и најнеустрашивије јахаче који су највећи део живота проводили у седлу јашући често и без узда и друге опреме. То им је успомена на славне претке, велике ратнике и освајаче, чије су руке у борби морале да буду слободне да би држале оружје ■

Слободне руке за одапињање стрела

МОНГОЛСКИ РАТНИК

Бојана Дожић

ПРИРОДА КОЈЕ СЕ СТИДИМО

Тај дословно речено врло непријатан догађај збио се 14. августа 2000. године. Тужилац је касније навео да је управо тога дана двадесетосмогодишњи Дејвид Пол Грикстu из Верибија у Аустралији дошао у станицу полиције. На љубазно питање позорника како би могао да му помогне, младић је полицајцу окренуо леђа и изненада, пресавивши се и чучнувши, испустио гас тако ужасног мириса да је после неколико секунди читаво приземље полицијске станице било загађено страховитим смрадом.

Са полицијом нема шале, бар што се тиче оне аустралијске, из Верибија. Полиција је против Грикстија одмах поднела тужбу, те се убрзо нашао на суду. Да ли је осуђен? Наравно! Само, не казном затвора, већ благом новчаном глобом од 200 аустралијских долара. Али, Пол Грикстu, несумњиви загађивач ваздушног простора, самоуверено је упутио жалбу вишем суду и – био ослобођен! Судија Лесли Рос у образложењу је написао. „Испуштати гасове јесте природан чин, а понекад не зависи од наше воље. Иако се тврди да се тужени чак превио и чучнуо, то ипак не доказује да је реч о намерно спроведеном чину...“

Вратимо се у наше крајеве, али пођимо мало даље у прошлост.

Врање, 1945. године. Други светски рат је завршен, али политичке страсти још су узбуркане. Што је још горе, многи људи и даље су наоружани. Усред бела дана из куће угледне врањске породице зачула се рафална паљба. Потом – тајац. Престрављене комшије оклевале су само неколико тренутака. Затим су, и сами зграбивши пушке у руке, потрчали према кући из које се чула паљба. Надали су се да ће комшије затећи живе. И заиста, већ у предсобљу наишли су на комшиницу која је, не хајући за бучне догађаје, нешто спремала по кући.

Ко то тамо испаљује рафале?

– Живи ли сте? – упитале су задихане комшије.

„Метеори“ непријатног мириса као киша лете из наших леђа свима задајући муке, иако већина то не жели да призна... Гасови који долазе из црева желе по сваку цену наполье, чак и у најнезгоднијим тренуцима. Како то спречити?

– А што? – зачуђено ће домаћица.

– Па, чули смо пуцњаву – покушали су да јој објасне оно што им се чинило очигледним.

– А то! То мој Вељa! Најео се пребранца, па се олакшава!

И тако је, упркос снажној паљби, догађај окончан без људских жртава.

Приче о цревним гасовима, односно ветровима, веома су старе. Када је чуо да је један човек сопствени живот ставио на коцку покушавајући по сваку цену да се суздржи од испуштања непријатних гасова, римски цар Клаудије донео је 41. године уредбу по којој је чак и за трпезом, дозвољено слободно испуштање гасова.

Многи књижевници писали су о овој људској потреби називајући је различитим именима. Ко све не пати од метеоризма проузрокованог нагомилавањем гасова у цревима? Да ли се неко упувао? Или је можда прднуо? Пуштате ветрове? Флатус? Нечија се задњица весели? Трубљењем задњице које је изазвао нико други до сам ђаво, Данте Алигијери окончава двадесет прво певање „Пакла“ у спеву „Божанствена комедија“. С друге стране, Петроније у свом „Сатирикону“ не говори ништа против кише непријатних метеора који долазе из људске позадине. За Аристофана је тај чин био својеврсни неопходни зачин његових комедија. Исто питање разматрају и Чосер, Џонатан Свифт, Вилијам Блејк, Балзак, Виктор Иго, а можда више од свих њих – Емил Зола. Сви ови прослављени књижевници на овај или онај начин писали су о људској потреби да се гасови из желуца и црева избаце напоље, да их пусте на слободу.

Извесно је да се у многим културама човек који је испуштао јаке ветрове сматрао и снажнијим од осталих мушкараца. У том погледу немачки средњи век био је немилосрдан: као слабићи жигосани су мушкарци који нису били у стању да, као на некаквом музичком инструменту, изведу читав низ „гасних тонова“. Древни исландски стрелац Ејнар Памбарскелфи називан је и Суперпртком.

Боље и гласно него никако

Још од давнина медицинску науку занимала је појава надимања стомака која доводи до испуштања гасова. Хипократ 420. године пре нове ере пише: „Уколико прилике дозвољавају, добро би било да се човек тихо ослободи гасова. Али, здравије је и бучно то радити неголи се суздржавати и нагомилавати гасове у стомаку.“

И тада је било познато да су сви људи присиљени да се у мањој или већој мери ослобађају гасова из црева неколико пута на дан. У просеку, сваки човек дневно произведе 400 до 1200 кубних центиметара гаса кога се најчешће ослобађа у тринаест наврата. Да ли ће гасова бити мање или више, то не зависи од човека, већ од бактерија које се налазе у дебелом цреву. У њему, наиме, постоји огроман број бактерија које производе између 80 и 90 одсто гасова које човек испушта. Ако сте помислили да би живот био једноставнији уколико би се људи уз помоћ антибиотика ослободили тих произвођача непријатног гаса, боље је да одустанете од таквог плана. Бактерије у дебелом цреву играју важну улогу. Оне бране другим, много опаснијим, бактеријама да населе овај простор. Хране се сваком врстом несварене хране која туда пролази. Поједине бактерије у дебелом цреву чак производе и важне хранљиве састојке, као што су витамини К и Б12. Десет до дванаест одсто гасова који сваки човек произведе настаје од прогутаног ваздуха, када једемо на брзину, пијемо сокове (пре свега газиране) на сламку, пушимо...

Постоји пет цревних гасова и они немају мирис. То су кисеоник, азот, водоник, угљен-диоксид и метан. Мирис, или тачније речено – смрад, потиче од малих количина сумпора, амонијака и водоника, као и осталих састојака које производе посебни гроздови бактерија. Што више уносимо храну богату сумпором – пасуљ, карфиол, купус, јаја и сир – надимања ће постати све неугоднија.

Где настају гасови?

Последње уточиште: јастук који садржи активни угаљ и упија сваки мирис

Мере предострожности: „Какав вам је пасуљ?“, пита гост у кафани. Келнерица не може да одговори јер носи гас-маску

А уколико, под дејством хране, дође до стварања водоника и метана, током неких операција на стомаку, може доћи и до малог пожара будући да су ови гасови лако запаљиви.

Осећај надимања, као и испуштање гасова, разликују се од човека до човека. Неко боље, а неко лошије подноси одређену храну. Ако приметите да убрзо после попијене чаше млека не можете да зауставите гасове, онда је то знак да ваши органи за варење тешко подносе млеко, односно да вам недостаје ензим који помаже да се свари лактоза. Недавно објављена студија групе истраживача са Универзитета у Канзасу показује да тај ензим нема 15 одсто становника северне Европе и чак 80 одсто становника Медитерана, а уопште га немају људи у Азији и Јужној Америци. И тако, несварено млеко долази до дебелог црева. Ту га у заседи чекају милијарде изгладнелих бактерија. Док га варе, оне истовремено производе гас, а он потом жели да изађе напоље.

Јастук пригушивач

Као што смо видели, већина људи због недостатка ензима који би био у стању да ступи у битку с лактозом тешко вари најосновнију намирницу – млеко. Због тога многи људи и испуштају непријатне мирисе. Без надимања и испуштања гасова човек је у стању да свари 200 грама млека дневно.

Многе намирнице особене су управо по томе што „започињу разговор иза ваших леђа“, односно садрже тешко сварљиве угљене хидрате: то су, на пример, грашак, пасуљ или сочиво. Истраживања спроведена у Египту показала су да се ове намирнице лакше варе ако се 16 часова пре премања потопе у воду у коју смо претходно сипали соду бикарбону.

Уколико је неко на дијети која прописује исхрану богату влакнима, то такође значи да ће се његова задњица често веселити. Заузврат, неће патити од затвора, повећаног холестерола, а спречиће и могућност да оболи од рака дебелог црева.

Људи који не могу да задрже гасове нигде, изгледа, нису добродошли. И у школи такву децу обично исмевају. Додуше, има и оних који се хвале што имају такву способност, па немају никаквог обзира према другима, било да се налазе у учионици пуној ђака, у аутобусу, биоскопу, позоришту... Баш их брига што осталима припада мука!

Већина људи ипак се стиди кад им се то догоди и учинили би све само да се ослободе надимања. Поједини биљни чајеви у стању су да помогну у случајевима великог надимања и мучног суздржавања од гасова који теже да изађу напоље. Гасове из црева готово тренутно ослобађају чајеви од коморача, аниса, коријандера и камилице и због тога се редовно дају бебама чија се исхрана састоји искључиво од млека. Од помоћи може да буде и животињски угаљ у таблетама који се продаје у апотеци.

У сваком случају, људи који су склони да „проговоре себи иза леђа“, требало би да избегавају слатко млеко и пасуљ и да пију јогурт који садржи живе бактерије. Ако све то не доведе до бољитка, не преостаје ништа друго до Flatulence Filter Seat Cushion, који је на светско тржиште избацила фирма Toot Trapper. Реч је о јастуку од активног угља који на извесно време упија и скрива ослобођене гасове. А то време није занемарљиво – од 6 до 18 месеци, зависно од тога колико га корисник „бомбардује“. Ех, када би тај јастук могао да говори! ■

Мирјана Огњановић

Славни забављач Жозеф Пужол био је познат по својим особеним наступањима у париском „Мулен ружу“. О његовим догодовштинама снимљен је и филм

Ко то ради — загађује природу

ГАСОВИ ЦЕПАЈУ ОЗОНСКИ ОМОТАЧ!

Гасови које испуштају поједине животиње опасност су за нашу планету. Овца дневно ослобађа 25 литара метана. Крава стиже до 280 литара. А метан је гас веома штетан, штетнији од угљен-диоксида, па краве и овце могу бити кривци за 14 одсто гаса у Аустралији, односно 25 одсто у читавом свету који се испушта у атмосферу. Европска унија недавно је уложила више од три милиона евра како би научници дошли до одговарајуће дијете за домаће животиње и код њих смањили испуштање гасова који доводе до већ озлоглашеног ефекта стаклене баште. До значајних открића дошли су истраживачи у Аустралији проучавајући метаболизам кенгура. И кенгури, наиме, прде, али не испуштају метан■

СЛОН РЕКОРДЕР

Дневна производња гаса у цревима

ЧОВЕК — од 400 до 1200 кубних центиметара гаса
КРАВА — од 300.000 до 600.000 кубних центиметара гаса
СЛОН — 1 милион кубних центиметара гаса

УЗБУНА СА ЗВОНИКА

Поноћна звона цркве Светог Петра у белгијском граду Мерелбеку спречила су двоје провалника да је опљачкају. Додуше, ова крађа остала је само покушај захваљујући довитљивом свештенику који је кутију с новчаним прилозима верника неприметно повезао с црквеним звонима.

– Чим сам чуо звоњаву у невреме, знао сам шта се догађа. Одмах сам позвао полицију која је брзо стигла и ухапсила провалнике, један брачни пар – изјавио је свештеник Екхут за локални лист.

Ухапшени пар сада је под сумњом да је и раније неколико пута опљачкао цркве које нису биле обезбеђене оваквим „алармом“ ■

КАФЕ

„Сломљено срце“ назив је једног кафеа у Бангкоку, што и не би било необично да ово месташце у потпуности не оправдава свој назив. Кафе је отворен у отменој градској четврти тајландске престонице и, поред уобичајеног дела за госте, има три засебне просторије за „лечење“ посетилаца од претрпљених емоционалних стресова код куће или на послу.

У првој, званој „соба за бацање“, гост може да стави фотографију своје бивше

МА ШТА КАЖЕШ

ВЕЧЕРАЈ СА ЖЕНОМ, ЧОВЕЧЕ!

Американац Марти Бакус поднео је тужбу суду против компаније „Ланкастер Њузпејперс“ из Гадсдена због тога што је после 21 године преданог рада отпуштен с посла. Разлог: није редовно одлазио у цркву и није са женом вечеравао бар пет пута недељно, што је довољно да у питање буде доведена његова вера у Бога, оданост породици, а на крају и компанији.

Пре отпуштања Марти Бакус био је позван у седиште компаније где му је одржана лекција о правом хришћанском браку, о њему као супружнику који се не придржава светих правила брака, а уз то – мештани су га нешто слабо виђали у цркви.

Адвокат отпуштеног господина Мартија убеђен је да ће добити спор против компаније чија правила задиру у права и слободе грађана ■

„СЛОМЉЕНО СРЦЕ“

љубави, омраженог шефа или особе на послу због које је изложен душевним патњама и да их до миле воље гађа стакленим боцама.

„Соба утехе“ обложена је огледалима, па напуштени и уцвељени могу сити да се нагледају свог уплаканог лица и тугују за изгубљеном драгом особом.

Они који свој душевни бол изражавају ридањем или вриштањем, могу прећи у трећу „ју-ху-ху собу“ која је звучно изолована и тамо до изнемоглости да запомажу и избаце из себе бол срца свог.

Кафе „Сломљено срце“ брзо је постао омиљено свратиште, па његов власник због све већег броја гостију, претежно пословних људи, увелико размишља да уреди и четврту просторију, „собу за тешење“, у којој би психолози помогли госту да лакше подноси, па и преболи, своје душевне патње ■

Илустровао
Драгутин
Вукелић

На путу

Четрдесетдвогодишњи Мајкл Бенсон, филмски ветеран, познат по филмовима „Патриотске игре“ и „Терминатор II“, прави професионалац, био је веома сујеверан. А на Хавајима, где је требало да снима, чувена је легенда о ужасној богињи, познатој као Мадам Пеле, која вреба из заседе ужарене вулканске купе. Да би одобровољили злу богињу за коју се још причало да је велики љубитељ жестоких пића, екипа је понела са собом боцу џина. Изручиће га у грото и тако, надали су се, обезбедити и личну сигурност и добро време за снимање.

У суботу ујутро 21. новембра 1992. године унајмили су хеликоптер којим је управљао тридесетчетворогодишњи Крег Хоскинг и са узлетишта у Хило Беју полетели ка вулкану Пуу Оу. Време је било влажно и тмурно не обећавајући да ће се ускоро разведрити.

Прилазили су врху вулкана прекривеном пепелом. Испод њих, пушећи се, котао у коме је кључало вребао их је својим разјапљеним, изобличеним чељустима. Из ужарене лаве унутар огромног кратера избијали су у облацима, заклањајући им поглед, опасни гасови који су их гушили.

Чак и у удобном и сигурном хеликоптеру осећао се дим и улазио им у грло. Кад су се први пут нашли изнад отвора вулкана, Бенсон је у кратер убацио боцу пића.

Над ужареним гротлом

Облаци су се дизали и накратко се разилазили тако да су Бенсон и Дади ипак успевали понешто да сниме. Али, баш кад су се припремали за последњи прелет пре повратка у базу, мотор хеликоптера почео је да кашљуца.

Укоченог погледа, Хоскинг се борио да одржи контролу над летелицом. Не успе ли у томе, знао је шта их чека: суноврат у ужарено гротло. Покушавао је да оштећену летелицу усмери ка стеновитом појасу уз сам отвор вулкана.

Његове наде развејао је снажан ударац, ломљава, злокобно крцкање: елиса хеликоптера ударила је у стену и смрскала се. Летелица је пропала уз ужасно тутњање и преломила се на два дела.

Бенсон, Дади и Хоскинг извукли су се из олупине угрувани, али без повреда, и схватили да се налазе у пакленом окружењу.

Иако су имали среће и завршили на стенама покривеним дебелим наслагама пепела, врелина истопљене лаве пробијала им је кроз чизме. Снажна и непрестана тутњава испуњавала им је уши док је лава бујала и киптела, а пара звиждала и прскала из пукотина на стењу. Облаци отровних гасова пловили су уна-

Илустровао Драгутин Ђежић

СРЕДИШТЕ ЗЕМЉЕ

Мало је појава у природи које могу да се пореде са вулканом уочи ерупције. Током снимања филма „Силвер“ 1992. године редитељ Филип Нојс послао је холивудске камермане Мајкла Бенсона и Криса Дадија у Вулкански национални парк на Хавајима да сними вулкан Пуу Оу из кога су већ почели да се дижу облаци дима...

около и људи су једва успевали да виде сопствене руке пред очима.

Радио у смрсканом кокпиту био је глув и нем. Није, дакле, постојао начин да у догледно време изађу из овог пакла јер нико није очекивао да се врате још неколико сати. Једина, мада слабашна, нада била је да се попну до ивице отвора који се налазио педесетак метара изнад њих. Али, нису имали избора.

Окружење у ком су се нашли било је пуно пепела и стена које су се мрвиле и урушавале чим их дотакну. Ипак, успели су коленима да издубе ослонце у густој чађи на путу ка врху. После петнаестак минута њих тројица прешла су половину тог пута. Даље нису могли. Ту су се стене под углом од 45 степени нагињале над ужареним гротлом све до ивице до које је пут изгледао непроходан...

Сад су били сигурни да без нечије помоћи одавде неће моћи да се извуку. Онда је Хоскинг саопштио да ће покушати да се врати до хеликоптера не би ли оспособио радио.

Позив у помоћ

Бенсон се трудио да га убеди да се не враћа јер се летелица налазила у густом, отровном диму, али Хоскинг је знао да нема избора. Скинуо је кошуљу и ставио је преко лица како би спречио удисање реских, опасних гасова и пошао. Ишао је полако, корак по корак, као што су се и успињали, обазриво укопавајући једну па другу ногу у дебеле наслаге чађи и трошне стене. Спуштао се скоро пола сата, двоструко дуже него што су се успињали. У густом, тешком диму једва је назирао олупину.

Радио је споро и с муком. Посао је прекидао свака два-три минута да би се попео до чистине и удахнуо мање загађен ваздух. Намеравао је да извади батерију из камере и стави је у радио. Успео је, али тек после сат времена.

Позив у помоћ који је послао чуле су његове колеге у бази. За непун сат пилот Дон Ширер, који је често радио као спасилац у области Хаваја, прелетео је изнад вулкана. Радио-веза била је сасвим добра.

– Ништа не видим – рекао је Ширер Хоскингу. – Ништа осим дима. Мораћеш да ми помогнеш у навођењу!

Узалудно гледајући у облаке дима, Хоскинг је чуо пригушени звук пропелера и само на основу тога давао Ширеру упутства како да му се примакне. Док је летелица полако кружила, Хоскинг је успео да ухвати бачене лествице од челичних сајли које ће га подићи у сигурност чистог неба.

Један човек извукао се из узаврелог загрљаја Мадам Пеле. Али, на ивици гротла Бенсон и Дади и даље су чекали избављење. Чули су звук хеликоптера, понадали се и скоро истог часа схватили да се летелица удаљава.

На срећу, помоћ им је стизала са потпуно друге стране. Хоскингов позив за помоћ ухваћен је и у оближњем Националном парку. Двојица ренџера нису губила време. Попели су се до саме ивице гротла трудећи се да угледају преживеле. Ваздух око вулкана био је толико загађен да су морали да ставе гас-маске на лице.

Кроз тутњање ужарене лаве Бенсон и Дади чули су пригушене повике својих спасилаца. Одговарали су им промуклим гласовима који су одјекивали над понором без наде да ће их ико чути.

Ренџери су насумице бацали конопце надајући се да ће неки пасти близу беспомоћних људи, али узалуд.

Ноћ је донела јаку кишу, а следећег дана време је било још горе. Дон Ширер више није могао да им долети у помоћ јер му је хеликоптер оштећен приликом спасавања Хоскинга. Нови лет био би веома опасан. И ренџери су били немоћни: ивице понора могли су да виде једва три метра у дубину.

Дан је одмицао, а Бенсону и Дадију предстојала је још једна ноћ у кратеру, врелина лаве са једне и киша која је лила са друге стране. Гушили су се у диму, очи су им биле отекле, а имали су једино кошуље да се заштите од удисања отровних гасова.

Поподне другог дана проведеног у кратеру Крис Дади више није могао да издржи. Можда постоји још неки начин да се спасу, питао се. Ма шта да се догоди, по-кушаће. Све је боље него да седе и гуше се. Бенсон, који није био сигуран у своје планинарске способности, одлучио је да остане где јесте.

Дадијев ризик се исплатио. После исцрпљујућег пењања преко стена које су се дробиле коначно се докопао отвора. Дочекали су га и извукли ренџери. Повикао је доле, ка Бенсону, али његов глас губио се у огромном котлу.

Спуштала се још једна ноћ. Не знајући шта да предузму ренџери су бацали пакете с храном и водом у отвор надајући се да ће бар један пасти поред Бенсона. Али, угледавши кроз измаглицу један од пакета како пада, несрећни Бенсон помислио је да то Дади лети право у смрт. Зашто га нисам спречио, понављао је у себи. Зашто сам му дозволио да се пење?

Киша је падала скоро целе ноћи. Бенсон није ухватио ниједан од бачених пакета. Изнурен жеђу и глађу, дисао је с напором и болно. Уста су му била толико сува да више није могао да дозива у помоћ, а облаци дима учинили су своје: почео је да халуцинира.

У све ређим тренуцима прибраности борио се против жеђи хватајући кишницу горњим делом светломера своје камере. Били су то мали гутљаји које је жудно испијао.

Мрежа је бачена

Али, помоћ је кренула из још једног правца. Током ноћи Бенсонове колеге успеле су да ступе у везу са пилотом Томом Хауптманом познатим по својим смелим подухватима спасавања. Са првим зрацима сунца Хауптман је прелетао преко отвора кратера и први пут кроз облаке успео да примети Бенсона који му је узвратио избезумљеним махањем.

Хауптманов хеликоптер био је опремљен великом мрежом коју је бацио у кратер. Био је то подухват сличан пецању у мутној води пошто је Хауптман могао само да нагађа где се у облаку дима Бенсон налази. Два пута је бацао мрежу и дизао је празну. Али, приликом трећег покушаја пала је тачно испред исцрпљеног и већ клонулог снимателја који је, срећом, смогао снаге да у њу уђе. Бенсон је најзад спасен. Хеликоптер хитне помоћи одвезао га је у хавајску болницу Хило.

● ● ●

Снимателју Мајклу Бенсону који је пуних 48 сати био изложен отровним вулканским испарењима гасови су озбиљно оштетили плућа, али успео је у потпуности да се опорави. Када су га ренџери посетили у болници и саопштили му да је постигао светски рекорд у времену проведеном у живом вулкану, ипак се задовољно насмејао.

Крис Дади и Крег Хоскинг имали су среће да прођу с незнатним повредама■

С. Ђ.

Поглед преко зида

Између Израела и Палестине, у дужини од 369 километара, ускоро треба да се подигне зид опремљен свим могућим уређајима савремене технологије. Он треба, наводно, да заустави улазак терориста. Као што смо одавно приметили, историја се стално понавља...

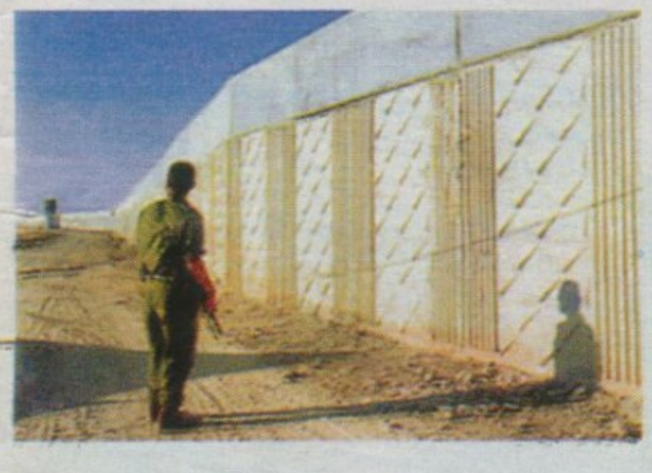

Дечак стоји крај жичане и бетонске ограде која дели предграђе Бат Хефер у Израелу од Тулкарема на палестинском подручју. То је зачетак зидина које ће делити и ову земљу

Половином јуна 2002, скоро две и по хиљаде година после изградње Великог кинеског зида, први булдожери почињу да копају земљу у Салему, селу на северу Израела. Реч је о симболичном месту јер се иза брдашца налази Јенин, палестински град одакле, како се тврди, крећу многе камиказе у своје самоубилачке походе по Израелу. Последња цигла биће уграђена 360 километара даље, на такозваној „зеленој линији“, граници која је ту замишљена још пре рата из 1967. године.

Прва деоница зидина за коју је влада већ одобрила новац и пројекат биће дугачка 117 километара и завршена за само шест месеци. Затим ће почети радови на доњем делу који треба да опаше читав свети град Јерусалим. Зид кошта милион долара по километру и замашан је посао, као и онај давно, у Кини. Илан Грелсамер, израелски професор на Факултету политичких наука у Бар-Илану, каже да Израелци једном морају да стану на пут страдању цивила. Израелска војска сматра да ће зид вероватно обавити свој задатак. Имају искуства са појасом Газе, који већ годинама има сличан начин заштите.

Кад га заврше, овај зид ће бити једна од најнеобичнијих грађевина нашег века. Иако се гради из безбедносних разлога, он има и политички значај, јер, по неком мишљењу, може да постане део будуће границе палестинске државе. Поред Кинеског, најчувенијег зида, у историји су познати још неки покушаји да се државе штите и на овај начин. Хадријанов бедем, који је овај римски владар сазидао у Британији, по мишљењу историчара служио је да би се надзирао пролазак људи између римског и варварског света. Био је то начин да се предупреде мањи сукоби, пре свега напади пљачкаша. Овај зид био је крајња граница римске цивилизације. Хадријан је направио политички заокрет у поређењу са својим претходницима, углавном освајачки расположеним. Они су границе царства проширивали а Хадријан је одлучио да своју власт спроведе на већ освојеним подручјима. Зато их је обележио зидом.

ХАЈ-ТЕК ШТИТ

У неким деловима израелски зид састојаће се од високих масива армираног бетона. У другима ће бити ограда од бодљикаве жице испрекидана са само неколико беспрекорно чуваних пролаза. Читав систем биће опремљен најсавременијим уређајима за безбедност и одбрану, а војска ће ту патролирати и дању и ноћу■

Систем видео-надзора: и дању и ноћу моћан и осетљив објектив с дигиталном резолуцијом може да примети и најмањи детаљ.

Бетонски блокови биће високи између 5 и 8 метара.

Земаљски радар може да уочи присуство човека на пет километара раздаљине или присуство хеликоптера или неког возила на 10 километара. Радар је висок само неколико центиметара и тежак само 20 килограма. Ради и дању и ноћу.

Контролне станице бележе податке који пристижу из свих система надзора.

Мале беспилотне летелице, снабдевене видео-камерама, такође ће надгледати околину.

Аеростатски балони и дању и ноћу надлетаће на малој висини.

Осматрачке станице могу да раде помоћу аутоматских система или да приме војнике који ће осматрати околину.

Сензор повезан са контролним системом реагује и на најмањи притисак на ограду.

Телекамера

Дуж целе ограде биће направљен појас са ситним песком, широк неколико метара. Тако ће моћи да се уоче трагови људи који покушавају да је прескоче.

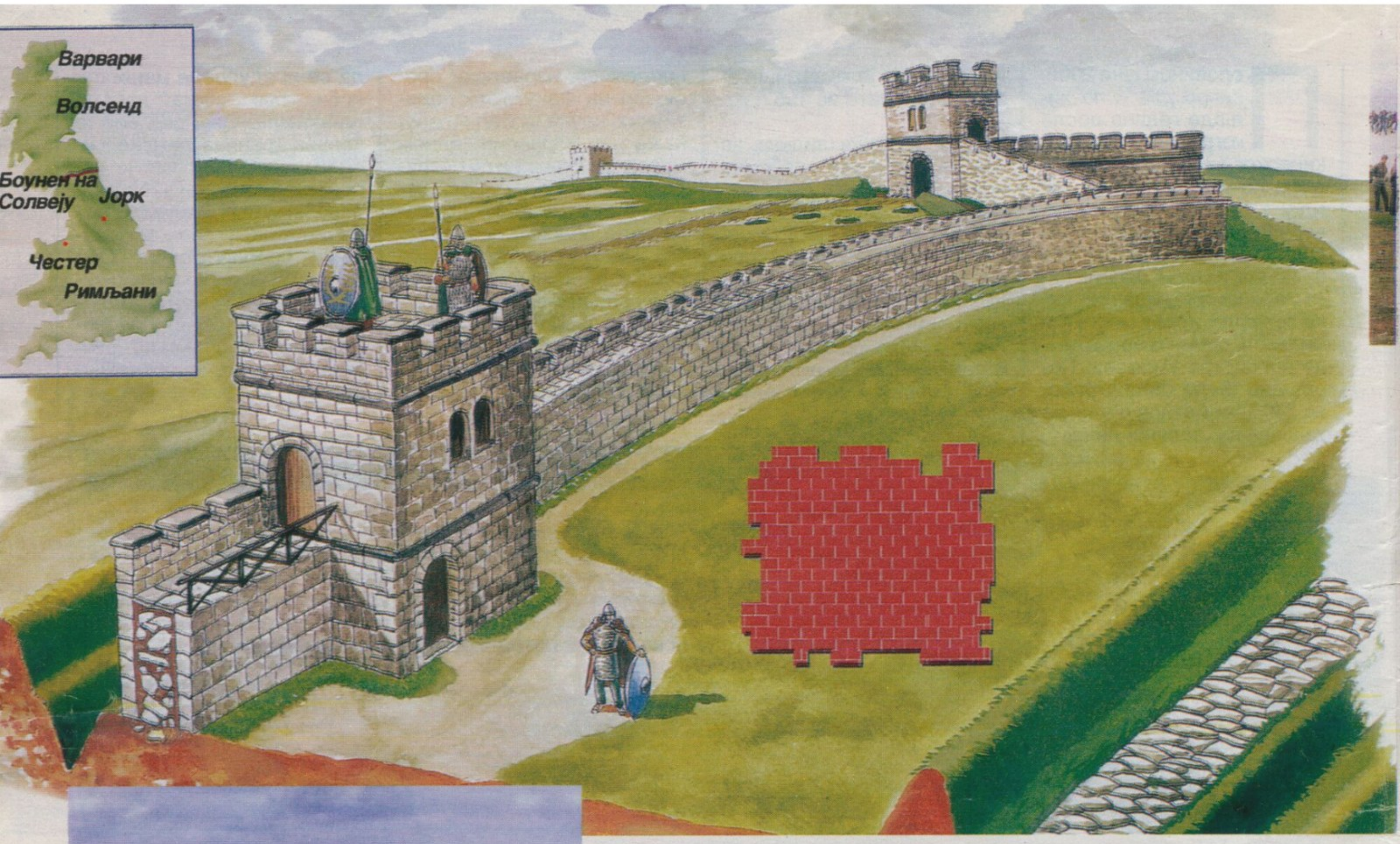
Дуж зида ће се простирати двоструки ред бодљикаве жице.

Сензори укопани у земљу бележе присуство непожељног уколико при себи има метални предмет мали као пероред.

Сензор се поставља и у земљу правећи електростатичко поље између две жице на огради, уочавајући и на тај начин присуство људи или предмета.

ВЕЛИКИ КИНЕСКИ ЗИД

Дугачак 3.460 километара, чему треба придодати још 2.660 километара огранака и потпорних утврђења, Ванг Ли Чанг Ченг, „велики зид од 10.000 лија“ (то је његово кинеско име, али је мера за дужину која одговара нашој од 500 метара), највећа је грађевина у свету направљена за одбрану. Велики зид грађен је током владавине династије Чин Шин-Хуанг-Ти која је 221. године пре нове ере ујединила древну Кину. Радови су трајали десет година и запошљавали, што војске што цивила, око 300.000 људи. Зидине су повезале утврђења која су већ постојала из претходне епохе. Резултат је величанствено грађевинско дело висине од шест, осам или читавих дванаест метара, дебљине која достиже и девет метара, с читавом мрежом кула за осматрање ■

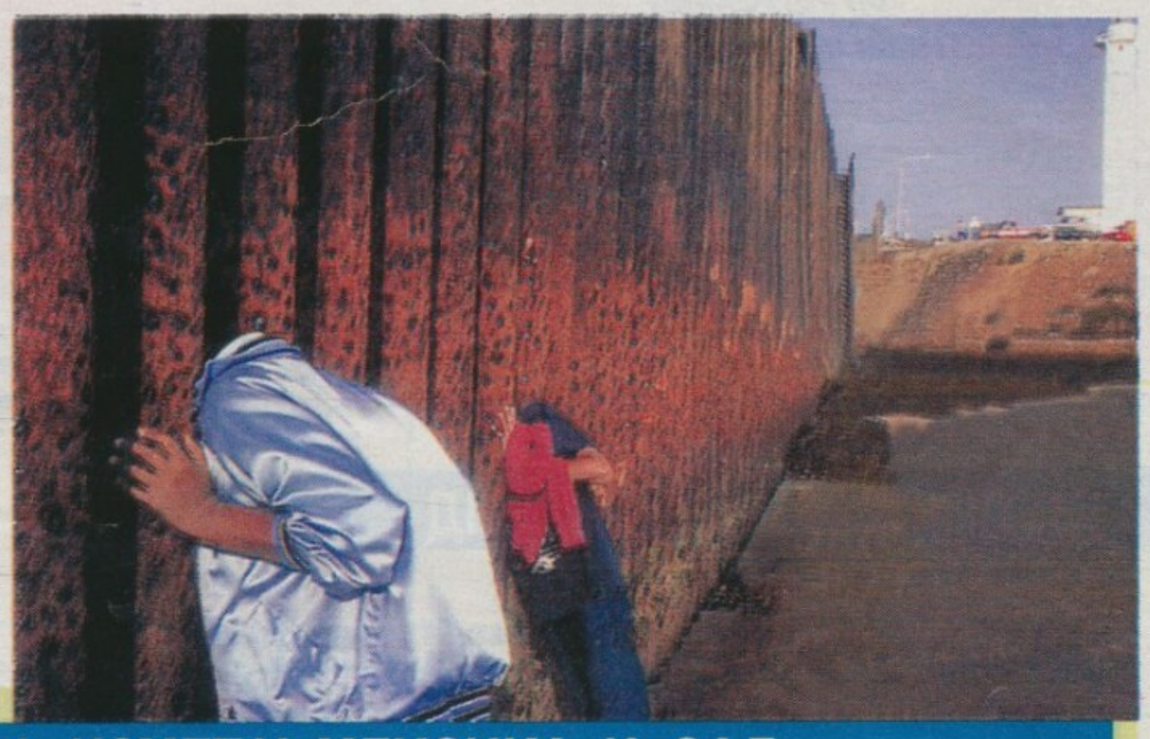
ХАДРИЈАНОВ ЗИД

Решено је да се зида 122. године нове ере, приликом једног путовања цара Хадријана по Британији. Мало пре тога догодила се, по ко зна који пут, побуна народа северно од Шкотске против Римљана. Зидине камених блокова биле су дугачке 117 километара и простирале се од обале до обале, од ушћа реке Тјун у Северно море до Боунена на Солвеју на Ирском мору. Просечно су биле широке десет римских стопа (три метра) и високе 20 (шест метара). На равномерним растојањима налазиле су се добро чуване тврђаве у којима су боравили гарнизони од 32 војника. Да би зид био још боље чуван, направљен је спољни јарак, прави правцати шанац „vallum“, дубок три и широк 10 метара ■

која су углавном била и ратничка, освајала су она пољопривредна. Савладавање зида симболично је означавало и животни избор: да ли ће сточари постати земљорадници.

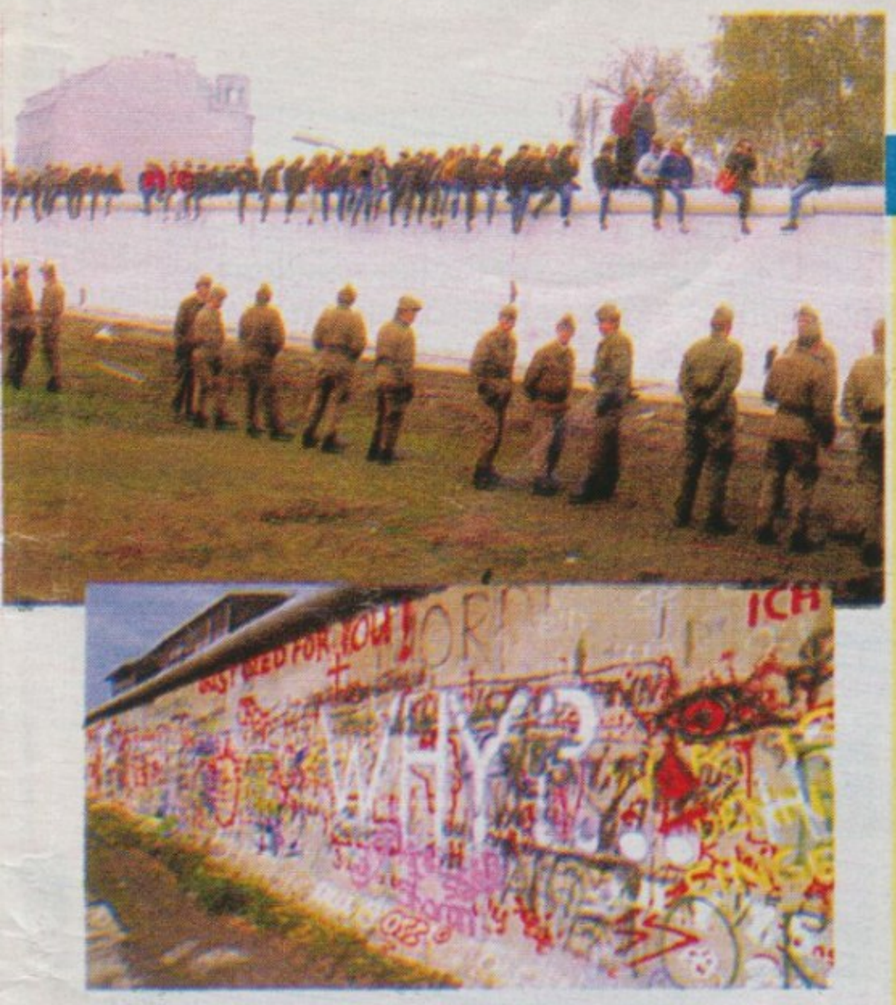
Другим речима, одбрамбене зидине мало кад су спречавале најезде. Такав је случај и са Мажино линијом, системом утврђења и бункера дуж границе између Француске и Немачке, изграђеном тридесетих година. Она није успела да заустави Хитлерове армије. Систем је изграђен на правцу ровова који су ту копани током Првог светског рата. Међутим, Немци су их овога пута једноставно заобишли у брзом упаду тенковима и авијацијом. Французи су били изненађени, а Мажино линија није претрпела никакву штету. Остала је као неми сведок краја једне епохе.

Европа је имала и других „зидова“. Најпознатији је онај берлински. Као симбол хладног рата подигнут је 1961. из два разлога: совјетски вођа Никита Хрушчов желео га је као знак непомирљивости између комунистичке Европе и оне капиталистичке. Међутим, уграђени бетон требало је, пре свега, да спречи бежање становника Ис-

ГВОЗДЕНА ЗАВЕСА ИЗМЕЂУ МЕКСИКА И САД

Није реч баш о правом зиду, осим у неколико деоница, већ о великој металној огради коју је влада САД поставила на неким деловима границе с Мексиком. „Гвоздена завеса“, како је зову, служи да би се спречио тајни улазак имиграната из суседне земље и трговина дрогом. Америчка полиција користи за надзор радаре, сензоре, телекамере, и друга савремена средства. Упркос свему, ову добро чувану границу годишње кришом пређе 150.000 људи, уз стотине жртава ■

БЕРЛИНСКИ ЗИД

Валтер Ул брихт, секретар Комунистичке партије Источне Немачке, издао је 12. августа 1961. године тајну наредбу да се отпочне са подухватом „Кинески зид“. Сви пролази дуж границе са зоном Берлина у коју су се сместиле војне силе Запада, били су затворени. После извесног времена појавиле су се и прве цигле и малтер. Већ ујутру је један зид, висок два метра, са бодљикавом жицом одозго, поделио град.

За само неколико дана цигле је заменио армирани бетон и зид је нарастао до три и по метра. У дужини од 106 километара, Берлински зид био је на крају испрекидан са 300 осматрачница у којима се смењивала војска од 14.000 за то задужених људи.

Током 28 година постојања зида 230 особа изгубило је живот у покушају да га прескочи.

Зид је пао 9. новембра 1989. године када је већ урушени источнонемачки режим Савету министара саопштио одлуку да „источним Немцима“ омогући слободно кретање ■

точне у Западну Немачку. Како су године пролазиле, зид је политички почео да се урушава. Физички не постоји већ више од десет година, али он као да и данас Берлин дели на два града.

Како нас учи израелски пример, епоха прављења грађевина које треба да раздвајају још није завршена. На граници између Сједињених Америчких Држава и Мексика, на пример, постоји „гвоздена завеса“ подигнута да би се спречила тајна имиграција. Али, и то је био промашај, закључују историчари, будући да је тако дугачку границу практично немогуће чувати, нарочито током сезоне брања воћа или неких других послова кад се јевтина радна снага ионако кришом пропушта у САД ■ *З. М.*

ОД САХАРЕ ДО КОРЕЈЕ

Зидова, зидина, шанаца и утврђења има и на другим котама света. Ево неких најважнијих.

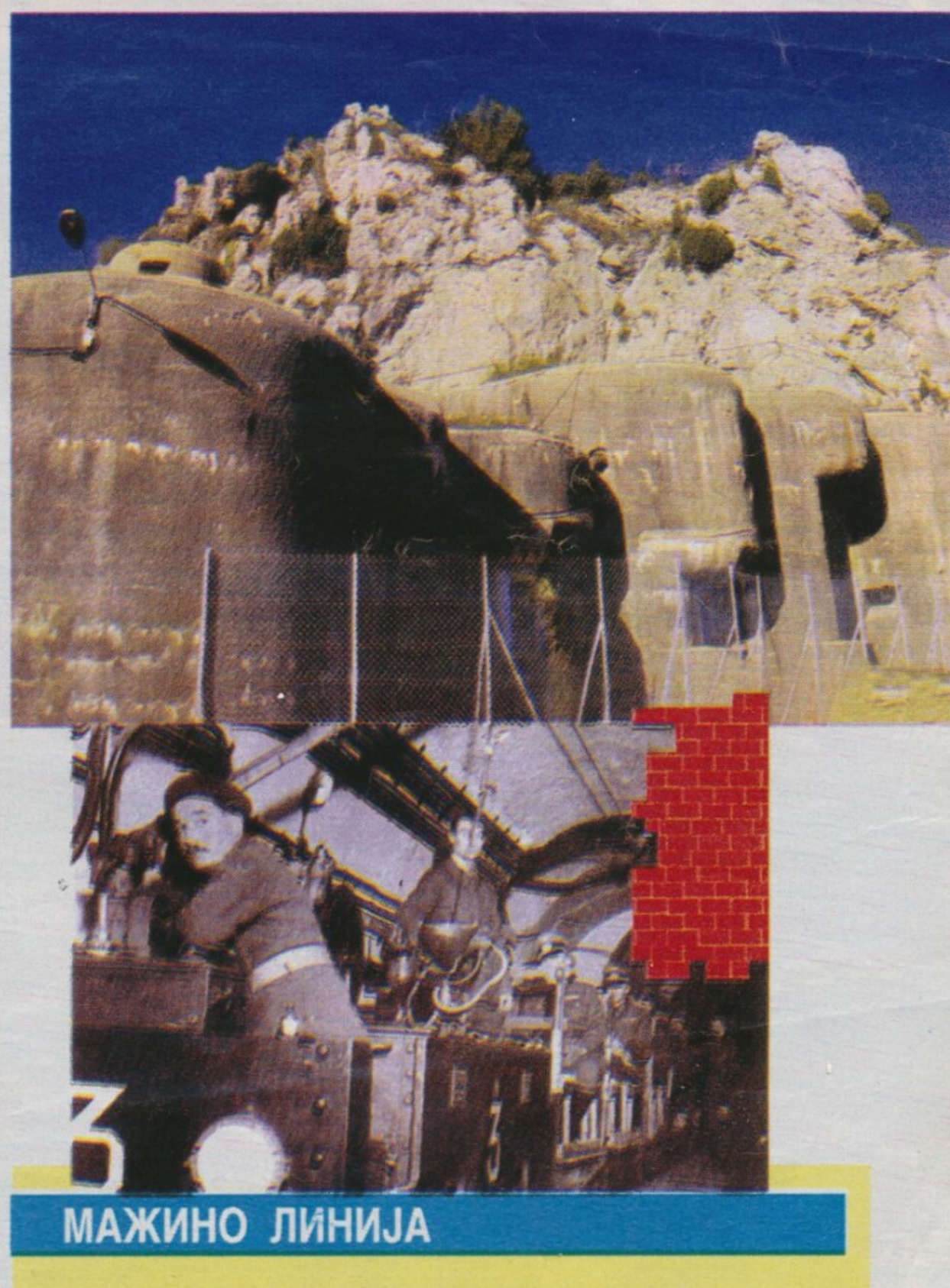
● Атлантски шанац. Наредбу за његову изградњу издао је Хитлер децембра 1941. године да би обезбедио границе окупиране Западне Европе коју су запосели нацисти. Систем сталних утврђења био је нарочито развијен дуж обала Француске и Белгије где је направљен читав низ бункера и артиљеријских утврђења, понекад чак усечених у планинском стењу. Шанац је 1944. године појачан противтенковским минама у водама недалеко од обале, нарочито око Калеа, одакле су Немци очекивали инвазију.

● Зелена линија. Од 1974. године, када су Турци запосели острво, Кипар је подељен на два дела такозваном Зеленом линијом. Реч је о појасу земље широке три до четири километра који на два дела дели чак и главни град Никозију. Зелена линија сачињена је од зидова, ограда, металних баријера и џакова с песком. Дуга је 132 километра, а њено име потиче од боје којом се исцртава на картама. Плаве беретке чувају ред између грчког и турског дела острва, а турски је као држава признат од стране међународне заједнице.

● Сахарски зид. То је једна од најдужих баријера на свету, јер Западну Сахару опасује у дужини од 2.400 километара. Подигнута је по жељи мароканског краља Хасана да би се спречио приступ борцима покрета Полисарио који од Рабата траже повраћај својих територија. Реч је о народу Сахарави који тражи суверенитет над одређеним областима. Испред зида, подигнутог између 1981. и 1986. године, налазе се минска поља, а надзор се спроводи радарима постављеним на осматрачнице где су смештени и топови великог калибра.

● Зид између Сеуте и Мелиле. То су два града на крајњем северу Марока под шпанском влашћу. Да би се спречила имиграција или инвазија, постављен је зид висок три метра, покривен бодљикавом жицом, сензорима и радарима.

● Граница између две Кореје. Демилитаризована зона између Северне и Јужне Кореје дугачка је 248 километара и широка четири. Смештена је на 38. паралели 1953. године, када је потписано примирје у земљи растављеној на два дела. Житељи Северне Кореје већ годинама указују на праве правцате зидине дуж целе границе, а влада у Сеулу и амерички представници у Јужној Кореји признају да ту постоје само широке антитенковске препреке да би се спречили сукоби ■

МАЖИНО ЛИНИЈА

Радови на утврђивању источних граница Француске трајали су седам година и завршени 1937. године. Изграђена је одбрамбена линија дуга 400 километара, сачињена од зидина и бункера, међусобно повезаних системом тунела, лифтова и подземних путева. Испод земље били су направљени и станови, болнице и складишта за храну и муницију: прави правцати подземни град који је у неким деловима имао и шест спратова. Читаво грађевинско дело названо је по имену министра рата Андреа Мажиноа који је током свог мандата од 1929. до 1931. године био зачетник ове идеје ■

НАВИЈАЧКИ ЏЕТ-СЕТ

Одлазак на фудбалску утакмицу не мора обавезно да подразумева несносну гужву, урлање навијачких слогана и песмица или стоичко подношење хирова све ћудљивије климе. Под условом да спадате у навијачки џет-сет.

Да тако нешто постоји у пребогатој Саудијској Арабији, може се очекивати. Свечане ложе на фудбалском стадиону у Ријаду резервисане за тамошњу краљевску породицу имају клима и хај-тек уређаје најновије генерације, препуне су сребрнине, кристала и ко зна још каквих благодети које доликују шеицима навиклим да навијају из (позлаћених) стилских фотеља, далеко од поданичке гомиле која те исте утакмице прати са трибина намењених неприлегованом мноштву.

Свечана ложа на стадиону у Ријаду: тако навијају шеици...

На једном од најпознатијих фудбалских стадиона на свету, миланском „Сан Сиру“, поред почасне трибине са 400 седишта за које годишњи закуп стаје три хиљаде евра по месту, и почасних ложа за четири до шест особа за које годишње ваља исповртети 30.000–40.000 евра, појединцима и компанијама однедавно се нуди могућност да на годину дана изнајме апартмане

Компјутерски приказ једног од 23 апартмана на стадиону „Сан Сиро“ у Милану чији закуп стаје 100.000 евра годишње

(ложе) за клијентелу која заслужује да буде посебно мажена и пажена.

То, разуме се, кошта. Тренутно се ради о износу од 100.000 евра по менаџерском, џет-сет, навијачком апартману. Врхунско висока цена укључује: десет места, што на трибинама, што у самим ложама, засебна купатила, резервисана места на паркингу и тренутно испуњавање и најнемогућијих кулинарских жеља размаженог навијачког друштва. ■

КАРТИЦА ИЗ СНОВА

Неки лете у Полинезију, неки иду на градску плажу, одабрани у џепу имају Центурион банкарску картицу...

Црне је боје, не издаје се на лични захтев, а ко је има може да буде сигуран да припада заиста одабраној мањини. Реч је о најпосебнијој Америкен експрес банкарској картици која се зове Центурион.

Речено парче „пластике“ ономе на чије име гласи ставља, поред осталог, 24 часа дневно на располагање телефонски број који му, кад год му се прохте, омогућава да ступи у везу са особљем „Америкен експреса“ посебно обученим да у најкраћем могућем року испуни и најнемогућије жеље повлашћене клијентеле.

Судећи по досадашњем искуству, рекло би се да Центурион одабраници нису склони претеривању. Примера ради, један од власника картице из снова тражио је да му се на једно вече закупи биоскопска сала како би у друштву вољене супруге на миру одгледао филм који им је посебно прирастао за срце. У нешто мало расипничкијем расположењу други је пожелео да жену свога живота запроси на броду-ресторану који плови Темзом, препуном раскошних букета ружиних пупољака и боца шампањца. Речено, учињено ■

М. И.

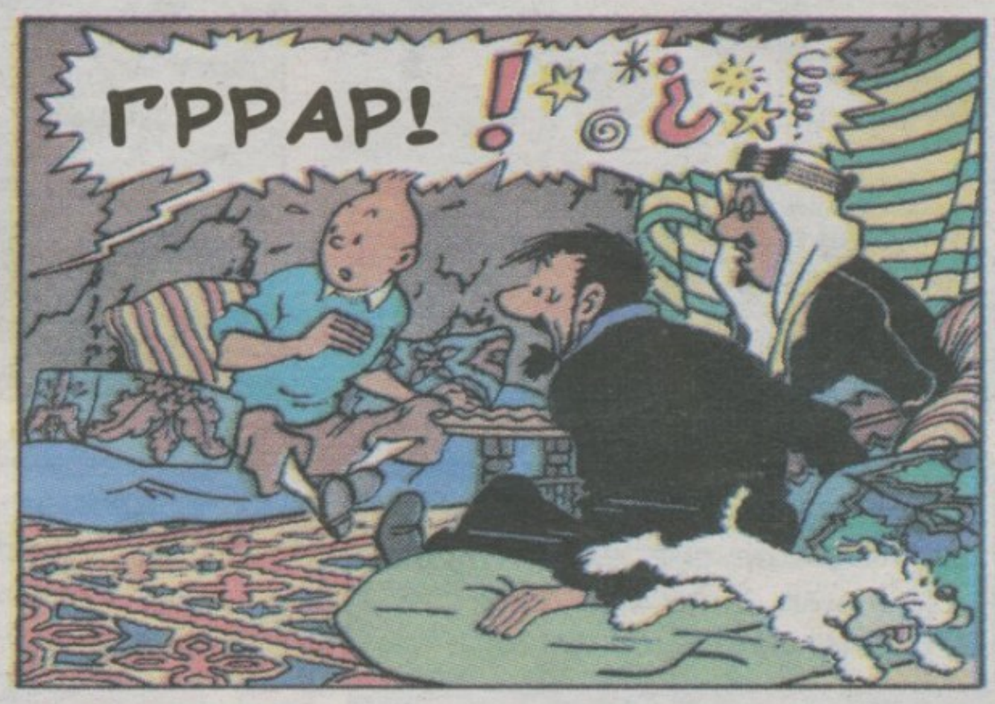
ТИНТИН

ТРГОВЦИ РОБЉЕМ III ДЕО

НАПИСАО И НАЦРТАО ЕРЖЕ

ТАКО МИ ПРОРОКОВЕ БРАДЕ, ТАМО ЈЕ НЕШТО СУМЊИВО!

СТОЈ! КО ИДЕ?

БАНГ!

БАНГ!

БАНГ!

АЛАХА МУ! НАЛЕТЕЛИ СУ НА ПАТРОЛУ!

БАНГ!

БАНГ!

БАНГ!

БАНГ!

БАНГ!

ХА! ХА! ХА! ТО ВОЈНИЦИ? МОРАМ ДА СЕ СМЕЈЕМ... НА ПРВИ ПУЦАЊ, И ТО У ВАЗДУХ, ЗБРИСАЛИ СУ К'О ЗЕЧЕВИ!

У ЗОРУ...

ХА! ХА! ХА! ХА!

ХА! ХА! ХА! ЈОШ СЕ СЕЋАМ КАКО СУ СТРУГНУЛИ ОНИ МЕКУШЦИ ИЗ ОБАЛСКЕ СТРАЖЕ! К'О ДА СУ ХТЕЛИ ДА ПРОБИЈУ ЗВУЧНИ ЗИД!

ДА... НАЖАЛОСТ, ОНИ ЋЕ ПОДНЕТИ ИЗВЕШТАЈ О ТОМЕ, А ОНДА...

ШТО СИ ПЕСИМИСТА! ЧЕГА СЕ ПЛАШИШ? ДА НЕЋЕ ДА ПОШАЉУ ЗА НАМА ЕСКАДРУ ОКЛОПЊАЧА?

ТО НЕЋЕ, АЛИ...

АЛИ ШТА?

ТАМО, КАПЕТАНЕ! ЕНО ЧЕГА САМ СЕ БОЈАО!

ХИЉАДУ ХАРИНГИ! МОСКИТОСИ!

ВРАЋАЈУ СЕ! САД ЋЕ БИТИ ВРУЋЕ! ЛЕЗИТЕ СВИ!

ПОФ! ПОФ! ПОФ! ПОФ! ПОФ!

БАНДИТИ! ҐУСАРИ! ҐАНҐСТЕРИ!

ДА МИ ЈЕ НЕКО ОРУЖЈЕ!

ОПЕТ СЕ ВРАЋАЈУ!

ОРУЖЈЕ! ОРУЖЈЕ, БОГА МУ!

ЕВ... ЕВО! УЗМИТЕ!

ПОФ! ПОФ! ПОФ! ПОФ! ПОФ!

САД ЋЕ СЕ РЕШИТИ: МИ ИЛИ ОНИ!

ПОФ! ПОФ! ПОФ! ПОФ! ПОФ!

А ОНАЈ ДРУҐИ АВИОН БЕЖИ! СПАСЕНИ СМО!

УРАА! ПОСРЕД СРЕДЕ!

ПОГОЂЕН ЈЕ!

КАПЕТАНЕ! КАПЕТАНЕ! ШТА СЕ ДОҐОДИЛО? ОСВЕСТИТЕ СЕ, БРЗО! ИЗГОРЕЋЕМО!

НЕ ЗНАМ ШТА ТО БИ... НЕКО МЕ ЈЕ МУЧКИ ТРЕСНУО ОТПОЗАДИ...

КО? САМИ СМО... ПОСАДА ЈЕ ПОБЕГЛА ЧАМЦЕМ...

БРЗО! ЛЕЗИТЕ! ЕВО ШТА ВАС ЈЕ УДАРИЛО!

...МУ САРДЕЛА! МОЈ НОС!

ЖАО МИ ЈЕ! АЛИ НЕ ГУБИМО ВРЕМЕ! МОРАМО ДА НАПРАВИМО СПЛАВ, ИНАЧЕ ЋЕМО БИТИ РЕШ ПЕЧЕНИ!

ПОЛА САТА КАСНИЈЕ...

ХИЉАДУ МИЛИОНА ПОДВОДНИХ ГРЕБЕНА! СПАСЕМО ДВА САНДУКА КОНЗЕРВИ, А НЕМАМО ОТВАРАЧ! ТО ЈЕ ДА ПОБЕСНИШ!

А ДА ПОКУШАТЕ ПЕРОРЕЗОМ?

ГЛЕ! ЕНО ПИЛОТА ОБОРЕНОГ АВИОНА!

ТАЈ... НЕК СЕ СНАЂЕ КАКО ЗНА! ЈЕ Л' ДАЛЕКО?

НЕ, САСВИМ БЛИЗУ НАС... ПОМОЗИТЕ МИ ДА ГА ИЗВУЧЕМО!

ЛЕПИМ СЕ ПОСЛОМ БАВИШ, БИТАНГО! МИТРАЉЕЗАЦ С ПОРТИКЛОМ! КО СИ ТИ? КАКО СЕ ЗОВЕШ?

ТЈУТ!

ЗАР ТИ МЕНИ „ЋУТ"? МОРЕ, НАУЧИЋУ ТЕ ЈА УЧТИВОСТИ! ИЗБУШИЋУ ТЕ, ВАМПИРУ НИЈЕДАН!!

АЛИ НЕ... ТЈУТ, ТО МОЈЕ ИМЕ... ПЈОТР ТЈУТ... ЈА ЕСТОНАЦ...

ПАЖЉИВО С НОЖИЋЕМ!

ПАНГ!

А... ХМ... ЗНАЧИ, ЗОВЕШ СЕ ТЈУТ? ДОБРО... НЕК ТИ БУДЕ ЗА ОВАЈ ПУТ!

ЗА ТО ВРЕМЕ...

АЛО! АЛО! ОВДЕ Р2 БО... ОВДЕ Р2 БО... ЗОВЕМ К6 ВМ... ЗОВЕМ К6 ВМ...

АЛО! АЛО! ОВДЕ К6 ВМ... ОВДЕ К6 ВМ... СЛУШАМ ВАС, Р2 БО...

ЗА ТО ВРЕМЕ...

СМЕМ ЛИ ВАС ЗАМОЛИТИ ЗА ОВУ САМБУ, ПРИНЦЕЗО?

ВРЛО РАДО, МАРКИЖЕ!

БАШ ИДЕАЛНА ЈАХТА ЗА КРСТАРЕЊЕ!

„ШЕХЕРЕЗАДА“ ЈЕ ЗАИСТА ЛЕП БРОД! И СЈАЈНА ЈЕ ТА ИДЕЈА ДА СЕ НА БРОДУ ПРИРЕДИ МАСКЕНБАЛ!

ИЗВИНИТЕ, ГОС'Н МАРКИЖЕ, ЗОВУ ВАС НА РАДИО... ХИТНА ПОРУКА!

ДОБРО! ДОЛАЗИМ!

ВИДИТЕ, ДРАГА ГОСПО! ПОСЛОВИ, УВЕК ПОСЛОВИ... ЈА САМ РОБ ДУЖНОСТИ! ХОЋЕТЕ ЛИ МЕ ИЗВИНИТИ?

НАРАВНО, МАРКИЖЕ!

ИЗВАНРЕДАН ДОМАЋИН ОВАЈ МАРКИЗ! ОВО КРСТАРЕЊЕ НА „ШЕХЕРЕЗАДИ“ ЈЕ КАО САН!

ДА, МАРКИЗ ЈЕ ОТМЕН ЧОВЕК! МАДА ЗЛИ ЈЕЗИЦИ ТВРДЕ ДА ЈЕ ИМАО БУРНУ ПРОШЛОСТ...

РАЗУМЕ СЕ ДА ОВАКО УПАДЉИВА РАСКОШ НА СВЕ СТРАНЕ НЕ МОЖЕ А ДА НЕ ПОБУДИ ЗАВИСТ...

АЛО! АЛО! Р2 БО, ОВДЕ К6 ВМ... УПОТРЕБИТЕ ШИФРУ!

ОСЕ ЈАКО ИЗБОЛЕ ПЛАВУ КОЗУ! ПАРАЗИТИ 1 И 2 У КАВЕЗУ! КРАЈ ПОРУКЕ!

К6 ВМ ПРИМИО ПОРУКУ! ГОТОВО!

САД ДА ТО ДЕШИФРУЈЕМ... ПАРАЗИТИ 1 И 2 ВЕЋ ЗНАМ КО СУ!

АХА! ТУ СМО... МУЛ ПАША ЈЕ ДОБРО РАДИО! СВРШЕНО ЈЕ С ТОМ ДВОЈИЦОМ НАПАСНИКА!

АКО СЕ НАСТАВИ ОВАКО, КАПЕТАНЕ, УСКОРО ЋЕМО ЈЕСТИ ПЛАНКТОН И ПИТИ МОРСКУ ВОДУ!

ЈА ДА ПИЈЕМ МОРСКУ ВОДУ? ЈЕ Л' ТЕБИ НИЈЕ ДОБРО?

ПРОБАЈТЕ, КАПЕТАНЕ, НИЈЕ БАШ ТАКО НЕУКУСНО!

ХА! ХА! ХА! НИЈЕ НЕУКУСНО! ПОМИСЛИ НА МРТВЕ РИБЕ КОЈЕ ТРУНУ У ЊОЈ! НА СВЕ ДАВЉЕНИКЕ КОЈИ ЛЕЖЕ НА ДНУ! НА ТОНЕ СМЕЋА КОЈЕ БРОДОВИ ИЗБАЦУЈУ СВАКОГ ДАНА! ВИ СЕ ТРУЈТЕ ПИЈУЋИ ТУ ГРОЗОТУ! ШТО СЕ МЕНЕ ТИЧЕ, ОДГОВОР ЈЕ НЕ!

МНОГО УКУСНО НЕ БИТИ...

ОСИМ ТОГА...

ОСИМ ТОГА...

ЈУПИИИ!

?

ТАМО! НЕКИ БРОД! СПАСЕНИ СМО!

БРОД! И ТО УПРАВО У ТРЕНУТКУ КАД СТЕ СЕ ВИ НАГУТАЛИ ЧОРБЕ ОД БАКТЕРИЈА! ХА! ХА! ХА! ШТО МИ ЈЕ МИЛО!

ЗАИСТА! БРОД!

ХА! ХА! ХА! ТО ЈЕ ДА СЕ ВАЉАШ ОД СМЕХА!

НАДАЈМО СЕ САМО ДА ЋЕ НАС ПРИМЕТИТИ!

!

ПЉУС!

ОН КОЈИ НИЈЕ ХТЕО МОРСКУ ВОДУ... САД СЕ БАШ ДОБРО НАПИО!

ОНДА, КАПЕТАНЕ, ИПАК СТЕ ОДЛУЧИЛИ ДА ПИЈЕТЕ?

ЈА?! НИ КАПИ НИСАМ ПРОГУТАО... ГЛБЛБ!

ОХ! БРОД! НЕ ВИДЕЛО ОНО НАС... ОТИШЛО!

!

?

СТО МУ САРДЕЛА! ТАЧНО! УДАЉАВА СЕ! КОЈИ ЛИ ТО БЛЕСАВИ КОПНЕНИ КАПЕТАН КОМАНДУЈЕ ТОМ ПОСАДОМ МОРОНСКИХ МОРНАРА?

ШТА ДА РАДИМО? КАКО ДА ИМ ПРИВУЧЕМО ПАЖЊУ?

ИДЕЈА! ИМА ЛИ НЕКО ОД ВАС ОГЛЕДАЛО?

ОГЛЕДАЛО? ШТА ЋЕ ТИ ТО?

ЕВО... ЈА ОГЛЕДАЛО...

ЖЕЛЕТИ И ЧЕШАЉ?

БРАВО, МАЛИ! НИСАМ СЕ ТОГА СЕТИО!

НЕ, ХВАЛА, САМО ОГЛЕДАЛО!

ХАЈДЕ, МИЛУ МУ АЈКУЛУ! ЗАБЛЕСНИ ИХ СУНЦЕМ! ВАЉДА ЋЕ НАС ВИДЕТИ!

НАДАЈМО СЕ! ТО НАМ ЈЕ ПОСЛЕДЊА ШАНСА!

СВЕТЛОСНИ СИГНАЛИ ЗДЕСНА, КАПЕТАНЕ!

ТАМО, КАПЕТАНЕ! ВИДИТЕ?

ДА, ВИДИМ... СПЛАВ... И ТРИ ЧОВЕКА!

АЛО? ЧУЈЕМ ВАС, КАПЕТАНЕ... КАКО? СПЛАВ СА БРОДОЛОМНИЦИМА? ДО ЂАВОЛА! ЧЕКАЈТЕ, ДОКИ ЋУ ДА ПОГЛЕДАМ... НЕ ГОВОРИТЕ НИШТА МОЈИМ ГОСТИМА!

ТАМО, Г. МАРКИЖЕ... ВИДИТЕ КАКО СИГНАЛИЗИРАЈУ? ТРОЈИЦА СУ, И ЈЕДАН МАЛИ ПАС!

ПРОКЛЕТСТВО! ТИНТИН И БРАДАТИ МОРНАР! И ЈОШ НЕКА ПРОТУВА... ОНДА НИЈЕ ТАЧНО ОНО ШТО ЈЕ ЈАВИО МУЛ ПАША...

ДА КРЕНЕМ КА ЊИМА?

НЕ ТРЕБА! ТО СУ ОНА ТРИ ЛАКРДИЈАША ШТО НА СПЛАВУ ПЛОВЕ МОРИМА... ЗНАТЕ, ОНА ТРИ ЕНГЛЕЗА О КОЈИМА СУ ПИСАЛЕ НОВИНЕ... НЕ ТРЕБА ЊИМА НИШТА! НАСТАВИТЕ ПУТ!

АЛИ, Г. МАРКИЖЕ...

РЕКАО САМ ДА НАСТАВИТЕ! КУД БИ НАС ТО ОДВЕЛО КАД БИСМО СЕ БАВИЛИ СВИМ ЛУТАЛИЦАМА ШТО ИЗИГРАВАЈУ ХЕРОЈЕ НА МОРУ? САМО ПРАВО! И НИ РЕЧИ ПУТНИЦИМА! ЈЕ Л' ЈАСНО?

МАРКИЖЕ! ЕХЕЈ, МАРКИЖЕ!
ГДЕ СТЕ, МАРКИЖЕ?
ОВДЕ САМ! ШТА ЈЕ БИЛО?
БРОДОЛОМНИЦИ, ЗАМИСЛИ! ТАМО, НА СПЛАВУ!
ТАКО ЈЕ, МАРКИЖЕ! ПРАВИ БРОДОЛОМНИЦИ! ТО ЈЕ БАШ ЗАБАВНО!
ДА, ДА, ЗНАМ... ЈА... УПРАВО САМ НАРЕДИО КАПЕТАНУ ДА КРЕНЕ К ЊИМА!
ОХ! ДИВНО! УВЕК САМ САЊАЛА ДА ИЗБЛИЗА ВИДИМ БРОДОЛОМНИКЕ!
ОКРЕЋЕ!
СПАСЕНИ СМО!
НАЈЗАД СУ НАС ПРИМЕТИЛИ!
СПАСЕНИ! ТРА... ЛА...ЛА... ЈУПИ... ДУУУ...
ВИ СТЕ СТВАРНО РЕШИЛИ ДА СПАСАВАТЕ И МЕДУЗЕ ИЗ МОРА?
ДО ЂАВОЛА! ШТА ДА РАДИМ? НЕ СМЕЈУ МЕ ВИДЕТИ!
АЛО? ДА, Г. МАРКИЖЕ... ДА ПРЕД БРОДОЛОМНИЦИМА НЕ ПОМИЊЕМ ВАШЕ ИМЕ? У РЕДУ, Г. МАРКИЖЕ...
ОСИМ ТОГА, ХОЋУ ДА ТЕ ЉУДЕ ОДМАХ ИЗДВОЈИТЕ И ДА НЕ БУДУ У КОНТАКТУ С МОЈИМ ГОСТИМА!
ХИЉАДУ ХАРИНГИ! КАКАВ ЛЕП БРОД! ТО ЈЕ НЕКА МИЛИЈАРДЕРСКА ЈАХТА!
А ТЕ БУДАЛЕ МИСЛЕ ДА СУ СПАСЕНИ! ХЕ! ХЕ! ХЕ! НЕ ЗНАЈУ ШТА ИХ ЧЕКА!

АУХ, МОМЦИ, КАКВА РАСКОШНА ЈАХТА! ЧИЈА ЈЕ? И ШТА ЈЕ ОВО НА ПАЛУБИ? КАРНЕВАЛ?

ШЕХЕРЕЗАДА

НЕШТО СЛИЧНО... БАЛ ПОД МАСКАМА... А ТЕК ДА ЗНАТЕ КО СУ ГОСТИ: СВЕ ПРИНЧЕВИ, ВОЈВОТКИЊЕ, ФИЛМСКЕ ЗВЕЗДЕ И ТАКО ДАЉЕ...

ГЛЕ! ПЕР ЛА МАДОНА! ПА ТО СУ ОНИ: ТИНТИН И ЊЕГОВ ПРИЈАТЕЉ, РИБОЛОВАЦ БАРДОК!

ИДЕМ ДА ИХ ПОЗДРАВИМ! УМЕТНОСТ РАШИРЕНИХ РУКУ ДОЧЕКУЈЕ ДЕЦУ АВАНТУРЕ!

У ИМЕ МАРКИЗА ОД ҐОРҐОНЗОЛЕ, БУДИТЕ МИ БЕНВЕНУТИ, КАРИСИМИ!

ТЕШКО НАМА! ТО ЈЕ ОНА, КАСТАФЈОРЕ! ШТА ДА РАДИМО? ДА СЕ ВРАТИМО НА СПЛАВ?

МОЈ ДРАГИ ТИНТИН!

СРЕЋНА САМ ШТО ВАС ВИДИМ, КАПЕТАНЕ КАРБОК... ХОЋУ РЕЋИ ХАРОК!

-ЕН РОЛ, МАДАМ КАСТАФЈОРЕ? ХАРОК-ЕН-РОЛ!

ЖАО МИ ЈЕ, МАДАМ, АЛИ Г. МАРКИЗ ЈЕ ТАКО НАРЕДИО! ОВИ ЈАДНИЦИ СУ МРТВИ УМОРНИ! ОСИМ ТОГА... ОПАСНОСТ ОД ЗАРАЗЕ, РАЗУМЕТЕ?

КОЈЕШТА, ЈА НИСАМ БОЛЕСНА!

НЕШТО КАСНИЈЕ...

ОНДА, ПАРКЕРЕ, ЈЕСТЕ ЛИ ИХ ИСПИТАЛИ?

ДА, Г. МАРКИЖЕ! ОНИ СУ БИЛИ НА ЈЕДНОМ „САМБУКУ“ КОЈИ ЈЕ ПЛОВИО ЗА МЕКУ...

ЈУТРОС СУ АВИОНИ ИЗ КЕХМЕДА МИТРАЉИРАЛИ И ЗАПАЛИЛИ ЊИХОВ БРОД! ОНИ СУ ОБОРИЛИ ЈЕДАН АВИОН, А ОНДА СУ НАПРАВИЛИ СПЛАВ, ПА СУ НА ЊЕГА ПРИМИЛИ ПИЛОТА ТОГ АВИОНА!

У РЕДУ, ПАРКЕРЕ! ХВАЛА ВАМ!

ИЗВИНИТЕ, Г. МАРКИЖЕ, АЛИ МОРАМ ВАМ НАПОМЕНУТИ ДА МАДАМ КАСТАФЈОРЕ ПОЗНАЈЕ ДВОЈИЦУ БРОДОЛОМНИКА! ОНА ИМ ЈЕ ЗАЖЕЛЕЛА ДОБРОДОШЛИЦУ У ВАШЕ ИМЕ!

ДО ЂАВОЛА!

ЈАХТА МАРКИЗА ОД ҐОРҐОНЗОЛЕ! ПРОСТО НЕ МОГУ ДА ВЕРУЈЕМ...

ШТА ЈЕ, ТИНТИНЕ? ЗАМИСЛИО СИ СЕ? ТИНТИНЕ!

НЕ МОГУ ДА ОСТАНУ ОВДЕ! АЛИ, ШТА ДА РАДИМ? А, ЗНАМ! „РАМОНА“ ЈЕ У БЛИЗИНИ... СУТРА ОНА МОРА, КАО СЛУЧАЈНО, ДА СЕ СУСРЕТНЕ С НАМА...

СУТРАДАН У ЗОРУ...

ОБЛАЧИТЕ СЕ, БРЗО! ИМАТЕ СРЕЋЕ! НАИШЛИ СМО НА ЈЕДАН ТЕРЕТЊАК КОЈИ ИДЕ УПРАВО ТАМО ГДЕ СТЕ ВИ ХТЕЛИ, У МЕКУ! ПРИСТАЛИ СУ ДА ВАС ПРИМЕ!

ЕХ... ЈА... ШТА... ДОБРО, У РЕДУ...

И НЕКОЛИКО МИНУТА КАСНИЈЕ...

RAMONA

СТВАР ЈЕ РЕШЕНА... А САД, ДРАГИ МОЈИ, ЖЕЛИМ ВАМ ПРИЈАТНО ПУТОВАЊЕ! ХА! ХА! ХА!

УХ, ШТО ЈЕ ЛЕПО ОПЕТ СЕ НАЋИ НА ДОБРОМ СТАРОМ ТЕРЕТЊАКУ!

ОВДЕ ЋЕМО СМЕСТИТИ ВАС ДВОЈИЦУ! ВАШ ДРУГ ЋЕ ДОБИТИ ДРУГО МЕСТО! А УСКОРО ЋЕ ДОЋИ КАПЕТАН ДА ВАС ОБИЂЕ! ЛИЧНО ЋЕ ВАМ ДОНЕТИ ВИСКИ!

ЕХ! СТАНИ, МОМЧЕ, НЕ ЖУРИ ТАКО! ШТА СИ ХТЕО ДА КАЖЕШ?

ПА ОВО ЈЕ ПРЕВИШЕ! ЗАКЉУЧАО НАС ЈЕ, ТАЈ НОСОРОГ НЕВАСПИТАНИ!

ОТВАРАЈТЕ, СТО ВАМ ОЛУЈА! ОТВАРАЈТЕ! КАКВИ ДИВЉАЦИ!

БОМ!

БОМ!

ШТА ЈЕ, ПИЈАНДУРО МАТОРА? ВЕЋ СИ ПОЧЕО ДА ДИВЉАШ?

АЛАН!!

ЛЕПО ЈЕ ОПЕТ СЕ СРЕСТИ, ЈЕ ЛИ, СОМИНО СТАРА? ТРЕБА ТО ДА ЗАЛИЈЕМО!

АЛАН!! ШТА СЕ ОВДЕ ЗБИВА? КАКО ТО ДА...

... ДА СТЕ СЕ НАШЛИ ОВДЕ? ЈА КОМАНДУЈЕМ ЈЕДНИМ ОД ҐОРҐОНЗОЛИНИХ ТЕРЕТЊАКА! ЈУЧЕ САМ ПРИМИО НАРЕЂЕЊЕ ДА ПРОМЕНИМ КУРС И ДА СЕ СУСРЕТНЕМ СА „ШЕХЕРЕЗАДОМ"! ЛУКАВО, А?

ЗАИСТА! И ШТА ПЛАНИРАТЕ ДА УРАДИТЕ С НАМА?

АКО БУДЕТЕ ДОБРИ, ДА ВАС ИСКРЦАМО! АЛИ, НАРАВНО, НЕ У МЕКУ! У ВАДЕЗДАХ!

У ВАДЕЗДАХ! ПА ТО БИ НАМ БИО КРАЈ! ШЕИК БАБ ЕЛ ЕРҐ ЖЕЛИ ДА НАМ СКИНЕ ҐЛАВУ...

Е, ДЕДИЦЕ, ОТКУД ЈА ТО МОҐУ ДА ЗНАМ? АЈДЕ, ДОСТА ПРИЧЕ! МОРА ДА СИ ЖЕДАН! ПОПИЈ У МОЈЕ ЗДРАВЉЕ!

НЕ ДОЛАЗИ У ОБЗИР! И ИМА ДА НАС ИСКРЦАШ У МЕКУ, ИНАЧЕ...

ИНАЧЕ ШТА? ХА! ХА! ХА! САВЕТУЈЕМ ТИ ДА СЕ СМИРИШ! НЕ ЗАБОРАВИ ДА СМО У ЦРВЕНОМ МОРУ ҐДЕ АЈКУЛА ИМА У ИЗОБИЉУ... РАЗМИСЛИ О ТОМЕ... ОСТАВИЋУ ТИ ОВУ ФЛАШУ ДА ТЕ ТЕШИ!

А САД ЛАКУ НОЋ! СТИЖЕМО ПРЕКОСУТРА! ИМАШ ДОСТА ВРЕМЕНА ДА РЕШИШ ЈЕДАН ТЕЖАК ПРОБЛЕМ: ХОЋЕШ ЛИ СПАВАТИ С БРАДОМ ИЗНАД ИЛИ ИСПОД ЋЕБЕТА?

ХА! ХА! ХА! ДОБАР ШТОС ОВО С БРАДОМ!

НЕЋЕ ОКА СКЛОПИТИ РАЗМИШЉАЈУЋИ О ТОМЕ!

ИЗНАД? НЕ, ТО НЕ ИДЕ...

ИСПОД? СТО МУ САРДЕЛА! НЕ ВАЉА НИ ТАКО...

!

ПАЗИ! КО ПОЧНЕ ДА ПИЈЕ...

...НЕ ПРЕСТАЈЕ! ТАЧНО!

ХАЈДЕ, САМО ЈЕДАН ГУТЉАЈЧИЋ...

ЗБИЉА, ЗАШТО ДА НЕ?

ЦАНГР!

ИЗНАД?

ИСПОД?

МА, ДО ЂАВОЛА С ЋЕБЕТОМ! ИОНАКО ЈЕ ВРУЋЕ!

ЕТО... ТАКО ЈЕ ПИТАЊЕ РЕШЕНО!

НАЈЗАД ЋУ МОЋИ ДА ЗАСПИМ!

БАНГ! БУМ! БАНГ! БИНГ! ОВАМО! БРЗО! У ЧАМЦЕ!

ЕВО, ВЕЋ САЊАМ!

ОВАМО, ЏО! БОНГ!

АМА НЕ, НЕ САЊАМ! ОВА СТРКА, ВИКА, ЗАУСТАВЉЕНИ МОТОРИ! ТО ЈЕ СТВАРНО!

ДИЖ'ТЕ СЕ СВИ!!!

?

ВИ СТЕ... ПАЛИ С ЛЕЖАЈА?

НЕГО ОДАКЛЕ БИХ ПАО? С МАРСА? ХАЈДЕ, УСТАЈ! ЧИНИ МИ СЕ ДА ОВА БАНДА ПАЦОВА НАПУШТА БРОД!

ОТВАРАЈТЕ, МИЛУ ВАМ АЈКУЛУ! ОТВАРАЈТЕ, ИНАЧЕ ТЕШКО ВАМА!

КАПЕТАНЕ, ПОКУШАЈМО ДА РАЗВАЛИМО ВРАТА!

ТРАС! ТРАС! ТРАС!

БРЗО, ДА ВИДИМО ШТА СЕ ДОГАЂА!

АЈОЈ!

C. OLSSON

БРЖЕ, БРЖЕ, КАПЕТАНЕ!

ХИЉАДУ МУ ХАРИНГИ! ПОЖАР НА БРОДУ!!

ЖИВЉЕ, МОМЦИ! ВЕСЛАЈТЕ! ТЕК ШТО НИЈЕ ЕКСПЛОДИРАЛО!

РАЗБОЈНИЦИ! РУШИОЦИ! ГУСАРИ! МАФИЈАШИ! ОСТАВИТИ НАС НА БРОДУ КОЈИ ГОРИ! ДАБОГДА СВИ ИЗГИНУЛИ!

ПОЂИ ЗА МНОМ! НАЋИ ЋЕМО НЕКИ СПЛАВ!

ПРОСТО НАМ ЈЕ СУЂЕНО ДА БУДЕМО БРОДОЛОМНИЦИ!

УПОМОЋ! ЕХЕЈ!

ГОСПО'Н! ГОСПО'Н!

ЉУДИ ПОД ПАЛУБОМ! НЕВЕРОВАТНО!

КО СТЕ ВИ, ТАМО УНУТРА?

СЛУШАЈТЕ, ГОСПО'Н... МИ СМО ЦРНЦИ... ЗАТВОРЕНИ СМО У ПОТПАЛУБЉУ... БОЈИМО СЕ...

ЦРНЦИ! И ИЗГЛЕДА ДА ИХ ИМА ДОСТА... ШТА ДА РАДИМО, КАПЕТАНЕ? НЕ МОЖЕМО ДА ИХ ОСТАВИМО!

У ПРАВУ СИ! ДОЂИ!

ПОКУШАЋЕМО ДА САВЛАДАМО ПОЖАР... АЛИ БОГ ЗНА ШТА ПРЕВОЗИ ОВАЈ БРОД!

ОСАМНАЕСТ ТОНА ЕКСПЛОЗИВА И МУНИЦИЈЕ! АЛА ЋЕ ДА БУДЕ ВАТРОМЕТ!

ТАКО! ЦРЕВО ЈЕ ПРИКЉУЧЕНО... А САД ДА ОТВОРИМ ВЕНТИЛ!

!

БЛУБ... ИМАМ ГА... БЛУБ... ДРЖИМ ГА, КАП... БЛУБ...

ХВАЛА... ЈА ЋУ ДА ПРСКАМ... ТИ ТРЧИ И ПРИКЉУЧИ ЈОШ ЈЕДНО ЦРЕВО!

БОЖЕ! САМО ДА СТИГНЕМО НА ВРЕМЕ!

КАД ЋЕ ВЕЋ ТА ЕКСПЛОЗИЈА? МНОГО НЕШТО КАСНИ... ШТА?! НЕ ВИДИМ ВИШЕ НИ ПЛАМЕН НИ ДИМ!

УФ... УГАСИЛО СЕ... ВЕЛИКИ ТАЛАС... УМАЛО И МЕНЕ НИЈЕ ОДНЕО...

БОГА МУ БОЖИЈЕГ! ПОЖАР СЕ УГАСИО! НАЛЕВО КРУГ, МОМЦИ! ВРАЋАМО СЕ!

КАКВА СРЕЋА! А САД ОНИ ЈАДНИ ЦРНЦИ, КАПЕТАНЕ!

У ПРАВУ СИ! АЛИ, КАО ПРВО...

...ПОКУШАЋУ ПОНОВО ДА УПАЛИМ МОТОРЕ! ТИ СЕ ПОПНИ НА МОСТ И ДРЖИ КОРМИЛО!

ПОЛА САТА КАСНИЈЕ...

ДО СТО ЂАВОЛА! „РАМОНА“ СЕ УДАЉАВА! НЕКО ЈЕ УПАЛИО МАШИНЕ!

УФ! НИЈЕ БАШ ИШЛО ЛАКО, АЛИ ЈЕ ПРОРАДИЛО!

СЈАЈНО, КАПЕТАНЕ! А САД ЦРНЦИ!

ДА, АЛИ ИМА НЕШТО ХИТНИЈЕ! ДА УПУТИМО ПОЗИВ ПРЕКО РАДИЈА!

!

ОХ!

ГЛЕДАЈ!

ТЈУТ! ЈЕ ЛИ МРТАВ?

НЕ... ГЛЕДАЈ! ДОЛАЗИ СВЕСТИ!

ТЈУТЕ, СТАРИ МОЈ... ПРИЧАЈ! ШТА СЕ ДОГОДИЛО?

ВИ БЕЖАТИ! БРЗО! БРЗО! ВАТРА! МНОГО МУНИЦИЈЕ НА БРОДУ... БРЗО, ИНАЧЕ ЕКСПЛОЗИЈА!

МУНИЦИЈА! АХА! ЕТО ЗАШТО СУ ГАДОВИ КЛИСНУЛИ!

НЕ БОЈТЕ СЕ, ТЈУТЕ! ПОЖАР ЈЕ УГАШЕН, НЕМА ВИШЕ ОПАСНОСТИ! АЛИ, ШТА ЈЕ С ВАМА БИЛО?

ОНИ ХТЕЛИ ЈА ПОЂЕМ С ЊИМА... БЕЗ ВАС... ЈА НЕ ХТЕО... ХТЕО ПРОБУДИМ ВАС... И ЈАВИМ НА РАДИО...

ОНДА ОНИ БЕСНИ... ПОЛОМИЛИ РАДИО... И МЕНЕ! ЈА БИО НОКАУТ... ОНИ ОТИШЛИ?

ДА, НАПУСТИЛИ СУ НАС! ГАДОВИ! САД СМО САМИ НА БРОДУ С ГОМИЛОМ НЕСРЕЋНИКА У ПОТПАЛУБЉУ!

АКО ХОЋЕТЕ... ЈА ПОМОГ'НЕМ... ПОПРАВИМ РАДИО, ДА ПОСЛАТИ СОС!

ДОБРА ИДЕЈА! УРАДИ ТО! ЈА ИДЕМ ДА ПРОВЕРИМ ДА НЕМА ОПАСНОСТИ!

МАЛО КАСНИЈЕ...

МОЖЕШ БИТИ МИРАН, МОМЧЕ! ПОЖАР ЈЕ ПОТПУНО УГАШЕН!

САД ДА СЕ ПОБРИНЕМО ЗА ТЕ ЦРНЦЕ! ДА ИХ ИЗВУЧЕМО ИЗ РУПЕ!

ГУШИМО СЕ!

ПОЖУРИТЕ! У ПОМОЋ!

ЕВО! ЕВО! ТУ САМ!

ЕХЕЕЈ! ПУШТАЈТЕ МЕ!! **ТИНТИНЕ! ОВАМО!!**

?

ТРОГЛОДИТИ! ГМИЗАВЦИ! ЛЕШИНАРИ! ПУСТИТЕ МЕ!

НАЗАД, ВИЗИГОТИ! НАЗАД, АНАБОЛИЦИ!

!

ДРЖ'ТЕ СЕ, КАПЕТАНЕ! СТИЖЕМ!

ХРАБРО! ТУ САМ!

ИЗВИНИТЕ, КАПЕТАНЕ, АЛИ НИСАМ ИМАО ИЗБОРА!

НЕ СЕКИРАЈ СЕ! ВЕЋ САМ ОГУГЛАО НА ВОДУ!

ДИЈАБЕТИЧНИ ДРВЕНОГЛАВИ ОКТОПОДИ! ЈА ВАС ИЗВУЧЕМ ИЗ КОРКЕ, А ВИ, УМЕСТО ЗАХВАЛНОСТИ, СКОЧИТЕ ДА МЕ МЛАТИТЕ!

СЛУШАЈ, ГОСПОЂН... НЕМОЈ ДА СЕ ЉУТИШ! ОВДЕ СУ НАС ЗАТВОРИЛИ ЗЛИ БЕЛЦИ! МИ СМО МИСЛИЛИ ДА СИ И ТИ С ЊИМА! НИСМО ЗНАЛИ... А ГДЕ СУ САДА ЗЛИ БЕЛЦИ, ГОСПОЂН?

ЗЛИ БЕЛЦИ ЗБРИСАЛИ! ОСТАВИЛИ НАС! АЛИ, АКО ВИ ПОМОЋИ МЕНИ, ЈА ОДВЕСТИ ВАС ГДЕ ВИ ХТЕТИ ИЋИ! ХТЕТИ ИЋИ У МЕКУ, ЈЕ Л' ТАКО?

ДА, ГОСПОЂН, У МЕКУ! МИ СМО ДОБРИ МУСЛИМАНИ! ИДЕМО НА ХАЏИЛУК, НА ПРОРОКОВ ГРОБ!

ДОБРО, ОДВЕШЋЕМО ВАС У МЕКУ! ПОД УСЛОВОМ ДА СВИ СЛУШАТЕ МОЈА НАРЕЂЕЊА! ЗА ПОЧЕТАК, ТРЕБАЈУ МИ ЛОЖАЧИ!

ЈА, ЈА!

ЈА...

ЈА...

ЈА, ГОСПОЂН!

ПРОШЛА СУ ДВА ДАНА...

ЕВО! АКО СУ МОЈИ РАЧУНИ ТАЧНИ, УСКОРО ЋЕМО УГЛЕДАТИ ЏЕДУ, ПРИСТАНИШТЕ МЕКЕ!

ЗНАЧИ, ОВИ ЈАДНИ ЦРНЦИ УСКОРО ЋЕ БИТИ НА ЦИЉУ...

ЈАДНИ ЦРНЦИ! ЈАДНИ ЦРНЦИ! ТИ И ДАЉЕ ВЕРУЈЕШ ДА ЋЕ БИТИ ПРОДАНИ У РОПСТВО? ТО ЈЕ СМЕШНО!

АКО ЈЕ ЕМИР РЕКАО ИСТИНУ, БОЈИМ СЕ ДА ИХ УПРАВО ТО ЧЕКА!

МА ХАЈДЕ, ТО СУ ФАНТАЗИЈЕ! У НАШЕ ДОБА РОПСТВО ВИШЕ НЕ ПОСТОЈИ!

РЕЦИТЕ МИ, КАПЕТАНЕ, ИМА ЛИ УГЉА НА БРОДУ?

УГ... УГЉА? ПА...

КАП'ТАНЕ, ДОЂИТЕ ДА ВИДИТЕ! ЈЕДРЕЊАК!

КРАЈ У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

Кит Џерет – музичар коме се дивимо

Колико џеза толико и класике: Кит Џерет са Михаелом Петри, славном флаутисткињом са којом је снимио дела Баха и Хендла писана за ова два инструмента

ХИМНА ТВОРЦУ

Џеретова свестраност застрашује – осим што је засигурно један од највећих импровизатора свих времена и виртуоз на клавиру, чембалу и оргуљама, он сјајно свира тенор саксофон и бубњеве, маримбу, вибрафон, трубу, разне врсте народних фрула ... и све остале инструменте који му долазе под руку

„... Ако покушам да уклоним све узорке и клишее, бивам изненада награђен, догађа се нешто невероватно што тада заправо не чиним ја – ја само мислим на оно што заиста не желим да урадим. Себе обуздавам, али своју музику не – њу остављам да се развија. Покушавам да затворим прелаке излазе – то је за мене увек ново искуство.“

Ово су речи овогодишњег добитника награде за животно дело Америчке академије, једне од најнепредвидљивијих личности целокупне историје џеза – педесетседмогодишњег Кита Џерета. По много чему посебан, овај уметник никада није пао у замку порока коју носе јавни наступи: он нема никакву причу о дрогама и алкохолу, Џерет је дисциплинована и уравнотежена личност. Ипак, његов животни пут веома је богат и заслужује да осветлимо бар најважније „станице“ на том путу.

Рођен је 8. маја 1945. године у Алентауну, Пенсилванија, као најстарији од петорице синова у породици Џерет. Његов таман

Кит Џерет све похвале „враћа“ Творцу који му је и подарио таленат

тен и коврџава коса, као и афро-фризура какву је носио седамдесетих година, доводе обожаваоце у забуну око Китовог порекла. Међутим, његова породица је мешавина европских народа. Васпитаван у строгом духу, мали Кит већ са три године показује запањујући слух, те већ тада почиње да свира клавир и да компонује! Једна од најбољих књига написаних о њему – биографија британског џез трубача и критичара Јана Кара – доноси читак и тачан запис кратке композиције коју је Џерет у том узрасту сачинио! Први свој дужи концерт одсвирао је у шестој години завршивши га извођењем два сопствена дела. Исте године, у време поласка у школу, његов коефицијент интелигенције показивао је генијалност тако да школовање започиње од трећег разреда.

Само акустика

На студије композиције Џерет полази са петнаест година. Кратко студира на Беркли колеџу у Бостону, припрема се да студије настави у Паризу са чувеним педагогом Нађом Буланже, али напушта ову замисао јер га привлачи џез. Одлази у Њујорк и ступа у брак са Марго. Због лошег материјалног стања „виси“ на џем-сешнима понедељком увече надајући се да ће га позвати на сцену. Коначно, појављује се чувени бубњар Арт Блејки и унајмљује га да свира са групом New Jazz Messengers. Међутим, Џеретова занимања већ тада превазилазе репертоар ове групе, те са њима остаје само четири месеца. Године 1966. придружује се тада најпопуларнијој џез групи у Европи, Квартету Чарлса Лојда. У наредне две године и на шест европских турнеја Китов стилски развој у „кројењу“ џез клавира ближи се истинској зрелости. Али, Квартет се распада и он наставља да свира у трију у једном њујоршком клубу. Ту га запажа легендарни Мајлс Дејвис познат по свом „оку“ за младе таленте.

На упорна Мајлсова наваљивања да се придружи његовој групи, Џерет после извесног времена пристаје и постаје „други“ клавијатуриста у бенду свирајући електрични клавир и оргуље. „Први“ је био велики Чик Корија. Али, ова сарадња прекида се 1971. године и млади пијаниста креће сопственим стазама. Његова дискографија показује да те године снима сјајни албум That's jazz са вибрафонистом Геријем Бартоном, а потом, за Колумбија рекордс, са шесторо музичара снима дупли албум Expectations. Ненадано, ова издавачка кућа одриче се Џерета у корист пијанисте Хербија Хенкока, али тиме започиње једна од најсрећнијих веза издавач – музичар у историји.

Кит среће издавача Манфреда Ајхера и за његову тек основану продуцентску кућу снима плочу која ће заувек изменити причу о соло џез клавиру: Facing You. Ајхерова кућа – ECM – данас је једна од најугледнијих „етикета“ у свету џез музике. Негде од 1977. године Џерет снима готово искључиво за овог издавача. Нарочито је занимљив податак да од 1972. свира искључиво акустичне инструменте, те се појављује као нека врста пророка који, у времену владавине електронске музике, најављује повратак „unplugged“ звука.

Џеретова многостраност застрашује – осим што је засигурно један од највећих импровизатора свих времена и виртуоз на клавиру, чембалу и оргуљама, он сјајно свира тенор саксофон и бубњеве, маримбу, вибрафон, трубу, разне врсте народних фрула... и све остале инструменте који му долазе под руку. Прва значајна група у којој се појављује као вођа је квартет у коме је, заједно са тенор саксофонистом Џуијем Редманом, басистом Чарлијем Хејденом и бубњаром Полом Мосијаном показао своју авангардну страну. Са њима снима десетак албума, углавном у стилу фри џеза педесетих и шездесетих година.

Растакање времена

Године 1973. Кит почиње да ради оно по чему ће постати познат широм планете – свира соло клавирске концерте потпуно импровизоване музике. Обичним смртницима изгледа невероватно да без ичега „предзачетог“ неко може да импровизује обично око деведесет минута, без иједне техничке или креативне „омашке“! У ово доба настаје још један историјски снимак – троструки живи албум концерата у Лозани и Бремену.

За овај други везује се фантастична прича – Кит од ране младости пати од повреде кичме и двадесет четири часа пред наступ проводи у агонији, с појасом за кичму и гутајући таблете против болова. Већ се спрема да откаже концерт, али након десетоминутне тонске пробе наставља да свира... и остатак је већ прерастао у легенду. Низ снимљених соло концерата је дуг – свакако најутицајнији је The Köln Concert, а наведимо још и низ наступа по Јапану обједињених под називом The Sun Bear Concertos, затим Paris Concert, Dark Intervals, Vienna Concert и концерт снимљен у миланској La Scali.

Џерет је сам оживео и поново одредио уметност солистичког свирања џез клавира. Шта је то што наступе овог пијанисте чини чудесним? Он на јединствен начин обједињује многе стилове – од мејнстрима и хард бопа до авангарде; сматран је пиониром џез-рок „фјужна“ и праоцем њу еју музике. Током само једног његовог наступа можемо чути делове у стилу госпела, акордске пасаже химничног звука, делове који подсећају на политонални неокласицизам, каскаде мелодија које бисмо могли да чујемо као романтичне, понављањем мотива у минималистичком стилу којима се „растаче“ време, дуга остината, по речима самог аутора, „бескрајна као живот“...

Из сетних, медитативних мелодија и барокних секвенци Париског концерта избија моћни дух Јохана Себастијана Баха, над смелим, вешто „обојеним“ вишезвуцима Келнског концерта лебди атмосфера европског импресионизма... Овом чудном амалгаму стилова не треба тражити корене и узоре – Џеретову музику треба доживљавати у времену садашњем, као узбудљиву, поетичну и непоновљиву.

Љубитељима његове уметности биће занимљив податак да он никада не вежба џез импровизације. Када год вежба, он ради на композицијама Баха, Бетовена и осталих композитора „класичне“ музике којима се диви. Тако се рађају идеје за вртоглаве, на лицу места смишљене бујице дивних мелодија и акордских следова.

Године 1974, након рада

Насловна страна чувеног дискографског издања – „Келнског концерта“

са Америкен квартетом, Кит оснива European Quartet са норвешким тенор саксофонистом Јаном Гарбареком, басистом Пале Данијелсеном и бубњаром Јоном Кристенсеном. Са њима негује музику мекшег звука, а издавач Ајхер групу назива Belonging, по истоименом албуму. Међу плочама овог састава треба истаћи Personal Mountains и My Song. Џеретова истраживања одводе га у новом смеру – он позива басисту Герија Пикока и бубњара Џека де Џонета, првокласне џез-музичаре, и са њима снима албум џез стандарда. Тако настаје The Standards' Trio који постоји већ двадесет година! Почетком осамдесетих година ово је био храбар потез јер тада снимање стандарда као што су My Funny Valentine, When I Fall In love, Autumn Leaves или Smoke Gets in Your Eyes више није у моди. Али, сви снимци ове сјајне групе постижу велики успех и ансамбл је имао последњи велики наступ 21. јула ове године на великом Џез фестивалу у Монтреу. Запањује чињеница да музичари одлучују на самом „стејџу" шта ће свирати – узимају The Great American Song book, бирају неке од мелодија и уживање почиње!

Не смемо заборавити Џеретов рад на класичној музици. Читавог живота бавио се и том врстом музике – за ECM је снимао Хендлове Свите на клавиру и низ дела Јохана Себастијана Баха – **Француске свите** на чембалу, сложене **Голдберг варијације** на истом инструменту, обе свеске збирке **Добротемперовани клавир** – прву на клавиру, другу на чембалу, као и композиције других аутора – **24 прелудијума и фуге** Дмитрија Шостаковича, неколико Моцартових **Концерата за клавир и оркестар** са легендарним тумачем „ране музике" Кристофером Хогвудом, остварује **Табула Раза** естонског аутора Арва Перта, са изврсним виолинистом Гидоном Кремером...

Тајанствена болест

Године 1976. Џерет, након тврдње да шеснаест година није вежбао „класичну" музику, зарања у вишегодишњи рад на овом подручју. Испрва је јавно изводио мање свирана или мање позната дела: неколико комада Луа Харисона са једним од најбољих камерних оркестара света, St. Paul Chamber Orchestra, затим претешки **Концерт за клавир и оркестар** америчког аутора Семјуела Барбера и нека дела Игора Стравинског. Изводи још и музику Бартока, Хиндемита, Колина Мек Фија, Пеги Гленвил Хикс... Међутим, једна лоша критика његовог концерта у Линколновом центру из 1985. године проузроковала је нервни слом и праву стваралачку кризу: Џерет је две недеље преседео на прагу

Џерет као млади уметник

своје куће у Њу Џерсију, не општећи ни са ким и зурећи у празно. Затим је скочио, доневши две одлуке – да више неће уживо интерпретирати „класичан" репертоар (иако ће се њиме и надаље бавити и снимати га) и да ће одмах снимити нови албум. Својом примитивном опремом, у сопственом простору, снима месец дана музику готово етно звука, невиртуозну и директну, изводећи је на следећим инструментима – флаути, табли, удараљкама, звончићима, сопран саксофону, пакистанској фрули, пијанину и чак и старом египатском инструменту систруму! Ово искуство излечило га је од депресије и након што је Ајхер својим уређајима побољшао квалитет звука, настају два CD-а названа Spirits.

Али, Џерет се читавог живота бави и компоновањем потпуно записане, неимпровизоване, такозване „класичне музике". Као што туђа дела изводи са највећим оркестрима и диригентима, као што су San Francisko Symphony Orchestra, Philadelphia Orchestra, Bethovenhalle Orchestra из Бона, те Владимиром Ашкеназијем и Џоном Елиотом Гардинером, тако и сопствена дела поверава врхунским именима. У време ране сарадње са Ајхером настаје албум дела, назван In the Light, који садржи **Фугу** за чембало, **Квинтет** за лимене дуваче, **Гудачки квартет** и још неке камерне радове. Албум Luminescence представља свиту за соло тенор саксофон и гудачки оркестар, а Arbour Zena – дела која сам аутор свира са још неким музичарима.

Средином седамдесетих Кит је невероватно плодан – за две календарске године издаје 22 албума, стално свира соло концерте, пише једну филмску партитуру и дело за оркестар, удараљке и клавир, названо Celestial Hawk! Његова **Соната** за виолину и клавир и **Елегија** за виолину и гудачки оркестар премијерно су изведене у Токију 1980. године, а Sacred Ground за клавир, флауту, виолончело и кларинет – 1985. године у Alice Tully Hall. Априла 1994. године ECM издаје снимак четири Китове композиције под називом Bridge od Light.

Године 1996. тајанствена болест на дуже одвраћа Џерета од јавних наступа. Дуго није било никаквих вести, а онда је коначно његов менаџер Стив Клауд објавио да велики музичар пати од „хроничне исцрпљености", изазване паразитском бактеријом, која узрокује симптоме сличне грипу. Око две и по године Кит не свира уживо; за то време излази соло албум назван La Scala и снимак Standards Trio Tokyo '96.

У новембру 1998, трио се окупља на концерту у Њу Џерсију и отада Џерет опрезно отпочиње са концертима. Један од скорашњих снимака (из 1999. године) садржи крајње личну и једноставну презентацију стандарда на соло клавиру, изашлу из Китове „кућне продукције", насловљену The Melody, At Night, With You. Овај албум критика проглашава Џеретовим најбољим остварењем мада најпродаванији и даље остаје The Köln Concert.

Тренутно, геније из Алентауна на врхунцу је стваралачке моћи, одлично сарађује са ECM-ом и, након неуспелог брака са Марго, живи у чврстој вези са Роуз ен Колавито. Обожаваоци широм света очекују неки нов албум фантастичних импровизација пропраћених „вокализацијама" – чувеним „јечањем" које је постало Китов заштитни знак.

Похвлу пошаљи назад

Иако није религиозан у уобичајеном смислу речи, овај музичар отворено исказује спиритуалну страну своје личности. Годинама је био под снажним утицајем написа мистика Гурџијева. Још од детињства Џерета је мучила гужва коју слава неминовно уноси у приватан живот и када се једном приликом пожалио мајци, она је мирно одговорила: „Рећи ћу ти шта да радиш: ми верујемо да таленат стиже до тебе кроз Творца. Када те неко хвали, ти похвалу кроз себе пошаљи назад Творцу!" Имајући у виду чињеницу да око двадесет пет Китових композиција носи назив Hymn, природним се чине његове речи „Ако бих све што напишем назвао Hymn, то би било примерено јер то је управо оно што моја дела јесу, када су исправна".

Џерет је један од најутицајнијих музичара данашњице и свакако је дао нарочит печат уметности 20. века. Пошто још ради, очекујемо сате и сате уживања у његовом суптилном музицирању, а обожаватељи могу да му напишу коју реч на адресу:

ECM
1540 Broadway, 40th Floor
New York, NY 10036 ■

Ана Кара-Пешић

ИЗБАЦИТЕ УЉЕЗА!

ВАТРЕНИ ПЛАВАЦ
ЛАСТИН РЕПАК
МРТВАЧКА ГЛАВА
ПЛИСКА ПАСТИРИЦА
ЦАРСКИ ПЛАШТ

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРПЉИВЕ

На слици је манастир код Никшића. Назив манастира упишите у смеру стрелице, а укрштеницу даље решавајте распоређујући речи из пописа и уцртавајући црна поља која недостају.

Водоравно: АНИМАТОР, АПОТЕКАР, АРТИКЛ, ВАРИТИ, ГОДАР, ЕПАРХИЈА, ИДОЛИ, ИЈУ, ИМЕНА, ИРИЈАН, КАМЕНОЛОМ, ЛИЈАНА, МЕТЕОР, НАПАЈАТИ, НИМАЛО, ОДА, ОМ, ОПРАТИ, ОЦИ, ПОДВРСТА, РЕНАТА, РОД, САВРШЕНСТВО, САТ, СВИТА, СИЊ, ТКАЧ, ЋАНА.■

Усправно: АЛ, АЛО, АМА, АЊА, АПА, АТ, ВАНАДИЈУМ, ВЕРНИЦИ, ВРХ, ДАРИО, ДИВОТА, ЕНА, ЕШ, ИВО, КА, ЛАДО, ЛИК, МАКЕДОНИЈА, МИРЕЈ, МРЧА, ОЛ, ОСТОЈА, ПАРОНИМ, ПОПА, РТ, РТИЋ, СИЈАСЕТ, СТОП, ТЕСАР, ТИМАН, ТИРАНИН, ТКАНИНА, ТРИ■

ДОПУНИТЕ НИЗ!

МРЕЖА
БЛОК
СЕРВИС
СЕТ
СМЕЧ
КУВАЊЕ

Само једна од понуђених речи може допунити горњу групу појмова: рекет, техничар, гем, гол, стативa, четвераc■

ПРЕМЕШТАЉКА

КОБРА	**ОРАДА**
ДЕОБА	**КРСТА**
КОЛИЦА	**ПЕТА**
ЗАГРАДА	**МАЛА**
ТРОБРОЈ	**КОПАР**
КОАЛА	**ТРКА**
РАДНИЦА	**УЖИНА**

Свакој речи с леве стране одузмите по једно слово и додајте га на одређено место придруженој речи с десне стране, али тако да и једна и друга реч остану именице у номинативу једнине. Премештена слова, читана редом, дају назив нашег града■

ИСТОЗВУЧНИЦА

У хладне дане
наше оштре климе
сви спремају угаљ
да лакше XXXXXXX

На улазна врата
ставио сам XXXXXXX
да ме лакше пронађу
сви који ми знају име.

Решења на страни 57

Радио
ПОЛИТИКА

Бр. 70/43
ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
(26.10.-2.11.2002.)

1. (1) ➔ **RED HOT CHILI PEPPERS**
– The Zephyr Song (4)
2. (3) ➚ **GARBAGE** – Shut Your Mouth (5)
3. (5) ➚ **PEARL JAM** – I Am Mine (3)
4.(11) ➚ **RICHARD ASHCROFT**
– Check The Meaning (2)
5. (2) ➘ **PAUL WELLER**
– It's Written In The Stars (6)
6. (7) ➚ **BON JOVI** – Everyday (6)
7.(16) ➚ **OASIS** – Little By Little (2)
8. (9) ➚ **THE ROLLING STONES**
– Don't Stop (2)
9. (6) ➘ **SUEDE** – Positivity (5)
10.(12) ➚ **THE CALLING** – Adrienne (4)
11.(–) н **MANIC STREET PREACHERS**
– There By The Grace Of God (1)
12.(14) ➚ **THE STREETS**
– Don't Mug Yourself (3)
13.(–) н **SANTANA** feat. **MICHELLE BRANCH**
– The Game Of Love (1)
14.(10) ➘ **THE STROKES** – Someday (5)
15.(–) н **STATUS QUO**
– All Stand Up (Never Say Never) (1)
16.(17) ➚ **BRYAN ADAMS** – Here I Am (3)
17. (4) ➘ **SUPERGRASS** – Grace (6)
18.(–) н **MADONNA** – Die Another Day (1)
19.(15) ➘ **LEANN RIMES** – Life Goes On (4)
20.(13) ➘ **NO DOUBT** – Underneath It All (5)
21. (8) ➘ **AVRIL LAVIGNE** – Complicated (7)
22.(18) ➘ **WEEZER** – Keep Fishing (8)
23.(19) ➘ **AEROSMITH** – Girls Of Summer (7)
23.(21) ➘ **THE WHITE STRIPES**
– Dead Leaves & The Dirty Ground (9)

Испали:
PUDDLE OF MUDD – She Hates Me (9)
RAMMSTEIN – Feüer Frei (9)
ASH – Envy (8)
TRUCKS – It's Just Porn Mum (7)

Листу уређује и води Ах-Неша.

ЛИСТА СИНГЛОВА ДОМАЋИХ

1. (2) ➚ **HAVANA WHISPER**
– Secret Agent Man (2)
2. (–) н **VAN GOGH** – За године твоје (1)
3. (3) ➔ **DRAFT** – Нови дан (5)
4. (1) ➘ **ПРВИ ПУТ** – Пре игре (9)
5. (4) ➘ **ПРОЦЕС** – Душанова (3)
6. (5) ➘ **П. И. БЛАЖА & КЉУНОВИ**
– Звуци родног краја (6)
7. (6) ➘ **РАМБО АМАДЕУС**
– На овим просторима (12)

Испали:
ORTODOX CELTS – The Real Me (11)

Листу уређују и воде:
Зорица Бајић и Давид Вартабедијан.
Тонски реализатор емисија
Данијел Гичков.

(У сарадњи са **Round Records**-ом)
105,2 и **91,5** MHz FM Stereo

ШТА ЈЕ ТО... АРАКЧЕЈЕВШТИНА

КРОЗ ШИБЕ ДО ДЕСПОТА

Био је десна рука цара Александра Првог, министар војске, страх и трепет, упамћен по злу. Једну лекцију из детињства никада није заборавио

Per aspera ad astra – кроз трње до звезда – каже стара латинска пословица. А детињство Алексеја Андрејевича Аракчејева (1769 – 1834), најутицајнијег саветника цара Александра I, министра руске војске званог „полуимператор“, отпочело је са шибом. Мајка је лупала по Аљоши говорећи: „Кажњавај сина свога у младости да ти старост буде спокојна.“

Алексејев отац, спахија Бежецкога округа, одлучио је, кад је дечаку било четрнаест година, да га пошаље у војне школе, у кадете. Ваљало је путовати у Петроград, а за то је био потребан новац.

Осиромашени племићи Аракчејеви продадоше две краве и жито, па отац и син кренуше на пут.

Молбе

Стигавши у престоницу, Аракчејев – отац одмах се упутио у крчму да потражи неку мудру главу која би му саставила молбу за сина: „Паметне људе ваља тражити по крчмама, где они почесто ракију пију“, мудровао је отац.

У крчми се затекао војник Кузма Мохов, борећи се с мамурлуком, али за чокањ-

че вотке прихватио се писања молбе: „Свепресветлејшаја Државнејшаја Великаја Государињa Императрица Јекатерина Алексејевна Самодржица Сверосијскаја Государињa Свемилостивејшаја. Ничице пред Тебе пада малолетник из племића...“ С том молбом кренули су Аракчејеви у корпус.

Писар у канцеларији љубазно их је дочекао. – „Изволите, часком ћу ја молбицу да сачиним. Нећу вам много узети, само три рубљице... баш вам је дечак згодан, има генерал да буде! – Но, кад је писар чуо да они већ имају молбу и да су три рубље у тући џеп одлетеле, отера бабушку са столице: .– Сутра сврати, шта сте ту засели?!

Сутрадан је речено – кроз недељу дана.

Од данас до сутра...

И тада је почело мучење. Отац и син Аракчејеви тражили су директора корпуса Петра Ивановича Мелисина који би протутњао у својим кочијама журећи – најчешће – на неку пијанку. Невољници су се смрзавали испред улаза ловећи прилику да се поклоне директору како их не би заборавио. Али, крај њих би само промакла генералова намирисана бунда: „Данас не могу! Пођите у канцеларију.“ То је било све од директора Мелисина. А у канцеларији нису хтели молбу ни у руке да узму.

Минуло је пролеће и дошло лето. Лов на корпус и директора Мелисина настављао се. Но, сад је почела и борба за преживљавање јер је новца понестало. Ноћивали су где стигну. Аљоша је гледао како кочијаши кусају чорбу с луком и мислио „Кад ће доћи час да и ја једем овакву чорбу?“

Једног јутра отац га је повео у лавру, где је митрополит Гаврило делио милостињу просјацима. Осиромашеним племићима калуђер је подарио рубљу над којом отац и син горко заплакаше. Али, рубља је брзо потрошена, а директор Мелисино и даље је остајао неухватљив.

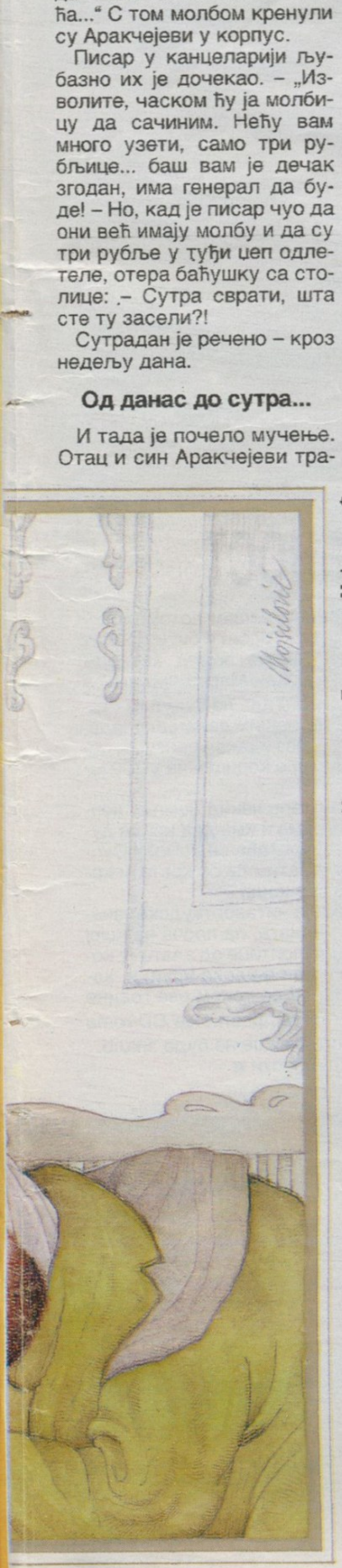
Најзад примљен

Прошло је пола године од доласка оца и сина Аракчејева у Петроград. И даље су стајали пред улазом и чекали директора. Једанпут, када је стигла генералова кочија, глад и жеђ улише дечаку смелост: угледавши директора на вратима, он му притрча и поче да показује на оца говорећи да одавно нису јели, а мајка се на селу измучила чекајући на њих.

– Добро – рече Мелисино дирнут сузама и убрзо донесе цедуљицу на којој је било написано „Примити“, с датумом 19. јули 1783. године.

Ову причу и најмучнију лекцију у животу Аракчејев је заувек упамтио. На врхунцу моћи, у јеку полицијске самовоље, шпијунирања, прогона и гушења слобода – што је он лично спроводио а у историји је остало познато под називом „аракчејевштина“ – на сваку молбу одговарао је истога дана када би је добио. Није важно да ли је била одбијена или уважена, на њу је одговарано одмах■

Љ. Вићановић

Илустровао Бранислав Мојсиловић

МУКЕ ФАРАОНА МИКЕРИНА

КАКО ПРЕВАРИТИ СУДБИНУ

У старом Египту свештеници су упамтили да је после фараона Кеопса и његовог брата Кефрена око 2500. године пре наше ере на власт дошао Кеопсов син Микерин. Кеопс и Кефрен били су сурови владари, затворили су храмове и Египћане терали на присилни рад да вуку камење из каменолома у Арабијској пустињи све до Нила. И Египћани се нерадо сећају те двојице владара.

Али, кад је Микерин дошао на престо, поново је отворио све храмове и дозволио поданицима да у миру обављају своје послове и приносе жртве. У парницама је судио праведније од свих краљева, чак је имао обичај да из свог џепа даје онима који су били незадовољни и жалили се на његове пресуде.

Но, овом благом и према народу милостивом владару изненада је умрла јединица кћерка. Несрећни Микерин дао је да се начини велика крава од злата у коју су девојку сахранили.

После губитка кћери фараону се десило нешто необично: из града Бутe стигло му је пророчанство да ће живети само још шест година. То је узнемирило Микерина, те је послао изасланике у пророчиште и изгрдио богове: како то да његов отац Кеопс и стриц Кефрен, који су затворили храмове, занемарили богове и унесрећили египатски народ, живе толико дуго, а он, побожан човек, мора тако брзо да умре?

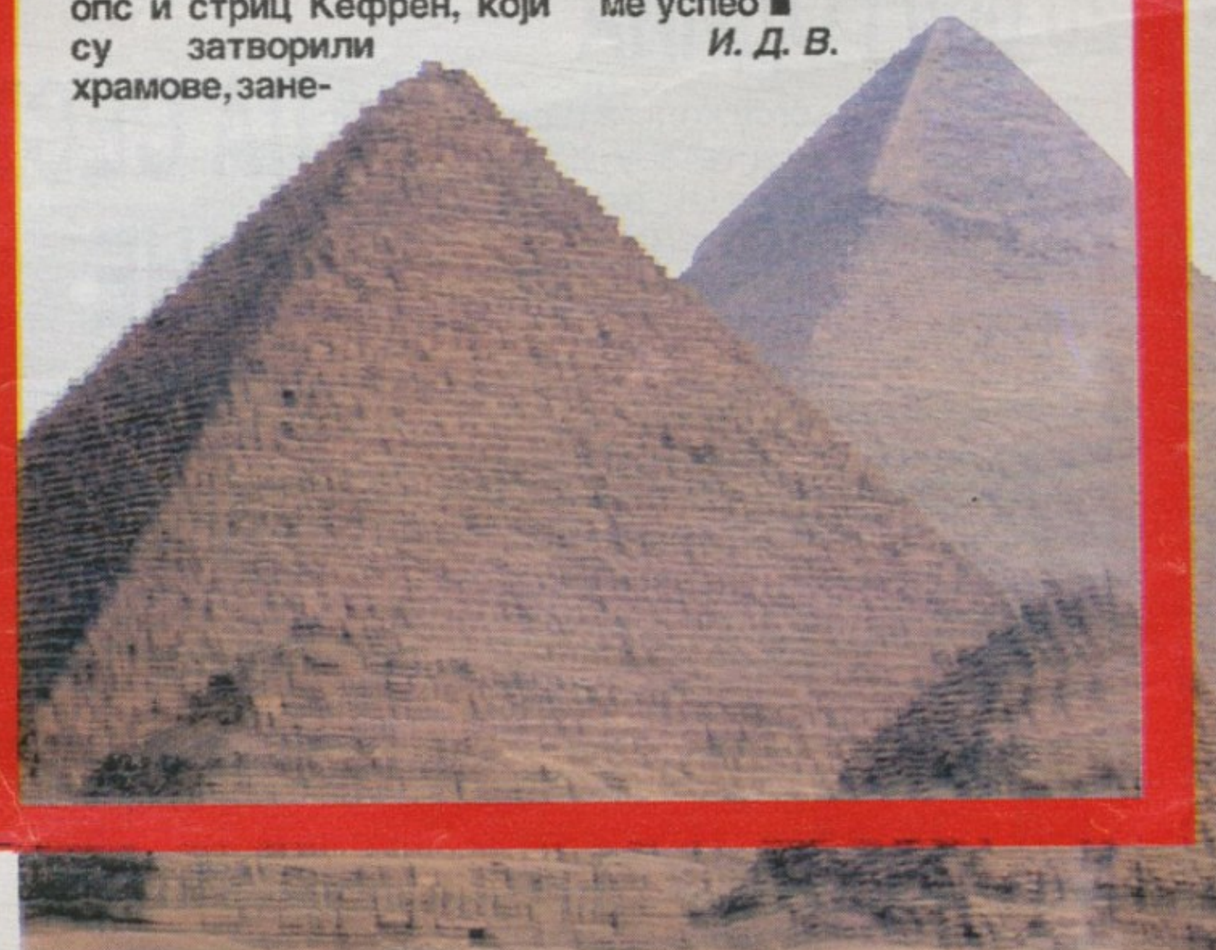
Из пророчишта је стигла порука: да он, Микерин, и треба да умре брзо баш зато што није радио као његови претходници. Јер, Египат је морао да прожи-ви сто педесет тешких година, а његови отац и стриц то су знали и поступали према томе.

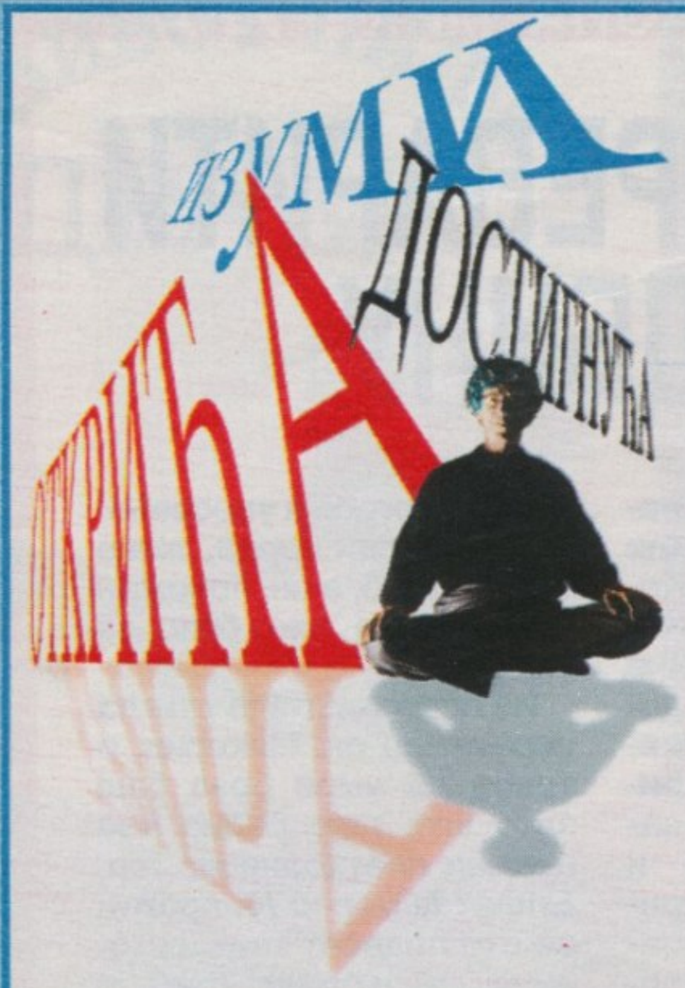
Кад је Микерин разумео да му је смрт судбином одређена, почео је да се досвија како да докаже да је пророчанство лажно и да превари судбину.

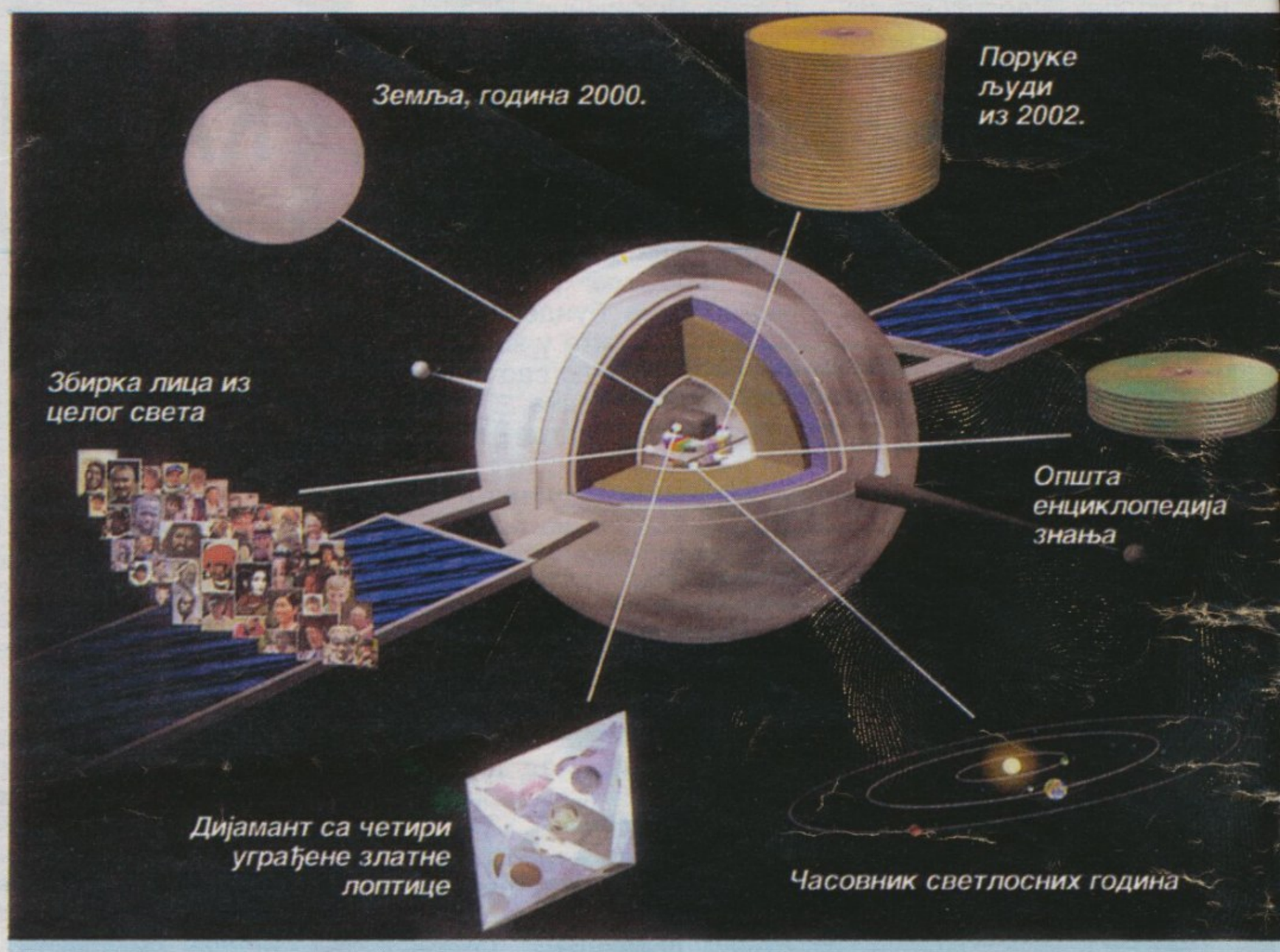
Упалио је мноштво светиљки, почео да банчи и пијанчи, ноћима, без престанка. Приређивао је гозбе и дању, по пољима и шумама. А кад сам није позивао госте, лутао је краљевином и одлазио где год би сазнао да има добре забаве. Желео је, у ствари, да ноћи претвори у дане те да од шест пророчанством одређених година направи дванаест и тако поништи моћ предсказања.

Да ли је Микерин успео да превари судбину и да продужи себи живот, не знамо јер није остало забележно. Постоји, међутим, изрека: „Од судбине не можеш умаћи“, па смо склони да верујемо да ни овај египатски фараон, ма колико се трудио и ма колико вешт и лукав био, није у томе успео ■

И. Д. В.

ПОРУКЕ ЗА ДАЛЕКУ БУДУЋНОСТ

Порука у боци, али на високотехнолошком нивоу и намењена нашим потомцима у 52.002. години: реч је о пројекту Кео, малом сателиту који ће у орбиту бити послат 2003. године и садржаће све поруке које се током ове године појаве на сајту www.keo.org. То је замисао француског научника и уметника Жан-Марка Филипа, а предвиђа повратак овог сателита на Земљу кроз 50.000 година. Тада ће будућим становницима наше планете открити сва сазнања која су се до наших дана сакупила, укључујући и песме, приче, жеље, игре и све друго што ће се, без икакве цензуре, појавити у свемирској сонди. Названа је Кео, по три гласа најчешће коришћена у 100 језика којима се говори на свету.

Сонда је програмирана да борави у орбити на 1.800 километара изнад Земље, лоптастог је облика, пречника 80 центиметара, тешка 100 килограма и има два крила дуга по 10 метара. Та крила, која ће бити видљива и са Земље, кретаће се помоћу Сунчеве енергије. Сонда ће до орбите бити лансирана ракетом, а затим ће се кретати користећи гравитационе силе Земље и Месеца као и соларно зрачење.

У њеној унутрашњости налазиће се дигитална енциклопедија читавог људског знања, затим збирка фотографија људских лица са свих континената, па плоча на којој је приказан Сунчев систем, затим дијамант са четири сићушне лоптице од злата (у којима ће се наћи: кап воде, клобучић ваздуха, мало земље и кап људске крви) и, коначно, CD-rom на коме ће бити прикупљене све поруке које су се током ове године слиле на поменутом сајту. Уз њега су приложена и упутства за прављење CD-roma уколико се у тако далекој будућности за данашњу технологију више не буде знало.

Филип је смислио Кео да би људе натерао да мисле о будућности ■

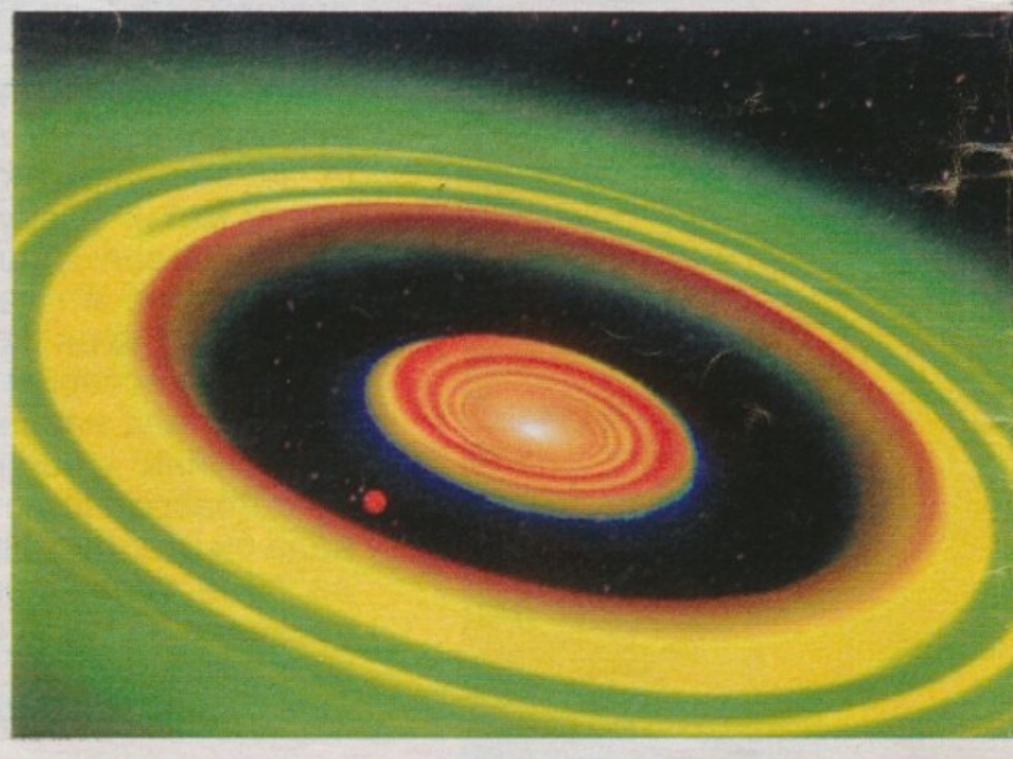

ТРАГОВИ СТАРИ 20.000 ГОДИНА

Давид Занг и његов колега Шенгуа Ли са Универзитета у Хонгконгу проучавали су 19 отисака шака и стопала у стенама откривеним на стотинак километара од Ласе, главног града Тибета. Захваљујући техници која се зове оптичко датирање, утврдили су да су ове стопе настале пре 20.000 година, то јест 16.000 година пре најстаријег насеља на тибетанској висоравни. Занг је закључио да је отиске оставило шесторо људи, међу њима је било и двоје деце, који су се окупили око извора топле воде да би се угрејали, па су тако у блату оставили отиске стопала ■

МАЛА СЕСТРА ДАЉИНЕ

На 2400 светлосних година од нас, у сазвежђу Једнорога, постоји звезда која би могла да нам покаже како је настајао Сунчев систем. Зове се КХ 15Д, а стара је само три милиона година (Сунце има 4,5 милијарде година). Истраживачи Вилијам Хербст и Катрина Хамилтон са Универзитета Веслејен у Конектикату приметили су

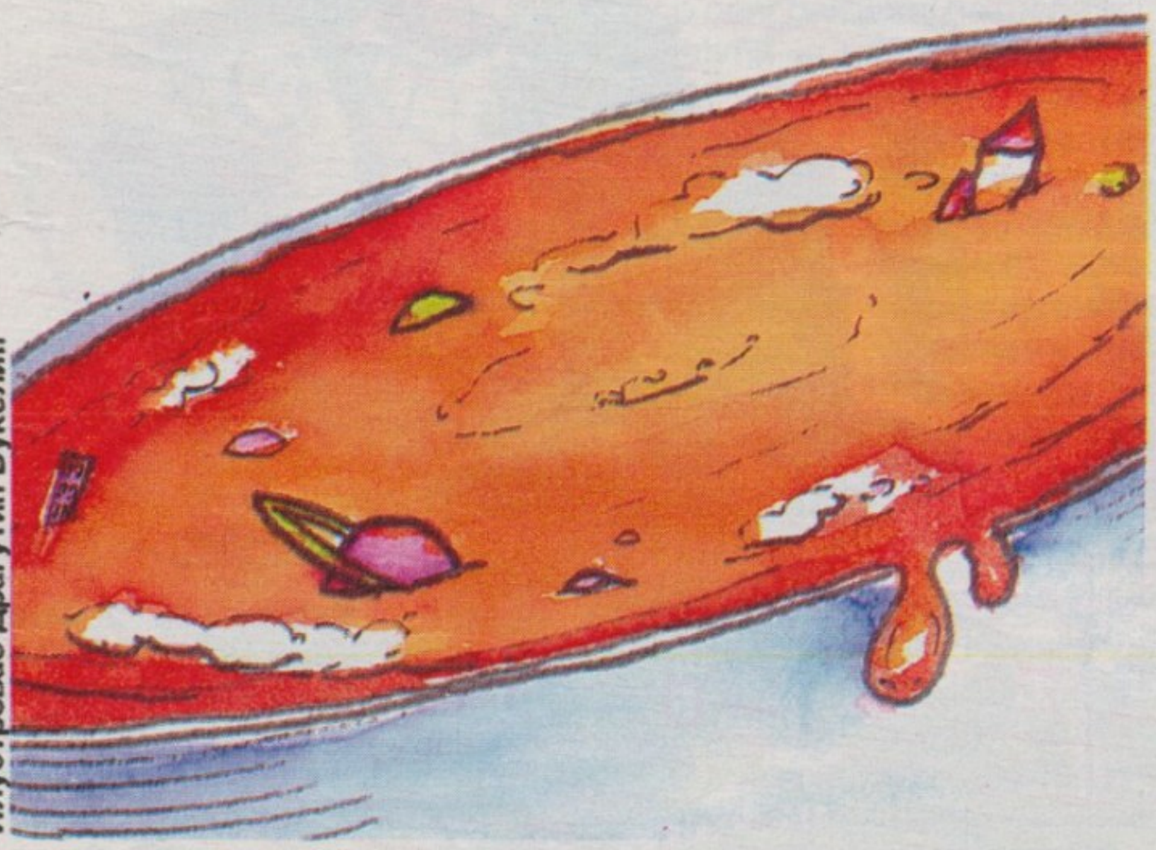

КОЈЕ ЈЕ БОЈЕ УНИВЕРЗУМ?

Ко замишља васиону у тамноплавој боји – греши! Читав универзум највероватније је беж боје због чега је назван и „свемирски капућино“. Тако макар тврде астрономи са Универзитета Џон Хопкинс. Испитујући на компјутеру узорке светлости из више од 200.000 галаксија, међусобно удаљених и милијарде светлосних година, реконструисали су космички спектар који обухвата суму свих енергија универзума одаслату различитим таласним дужинама светлости.

У марту прошле године исти истраживачи закључили су да је универзум тиркизне боје, а затим су приметили једну грешку у софтверу који прерађује податке. Када су открили нову боју, послали су упитник научницима широм света како да ту боју назову: васионско драп, васионско млеко, биг-бенг беж да би на крају победио помешани капућино. Астрономи са овог америчког универзитета воле иначе да пију овај напитак од кафе и млека, али се на овај начин одаје и почаст матерњем језику Галилеа Галилеја, једног од првих великих астронома.

По мишљењу ових научника, свемир је у доба Великог праска био тамноплав, па је постепено постајао све црвенији и црвенији како се повећавао број великих црвених звезда ■

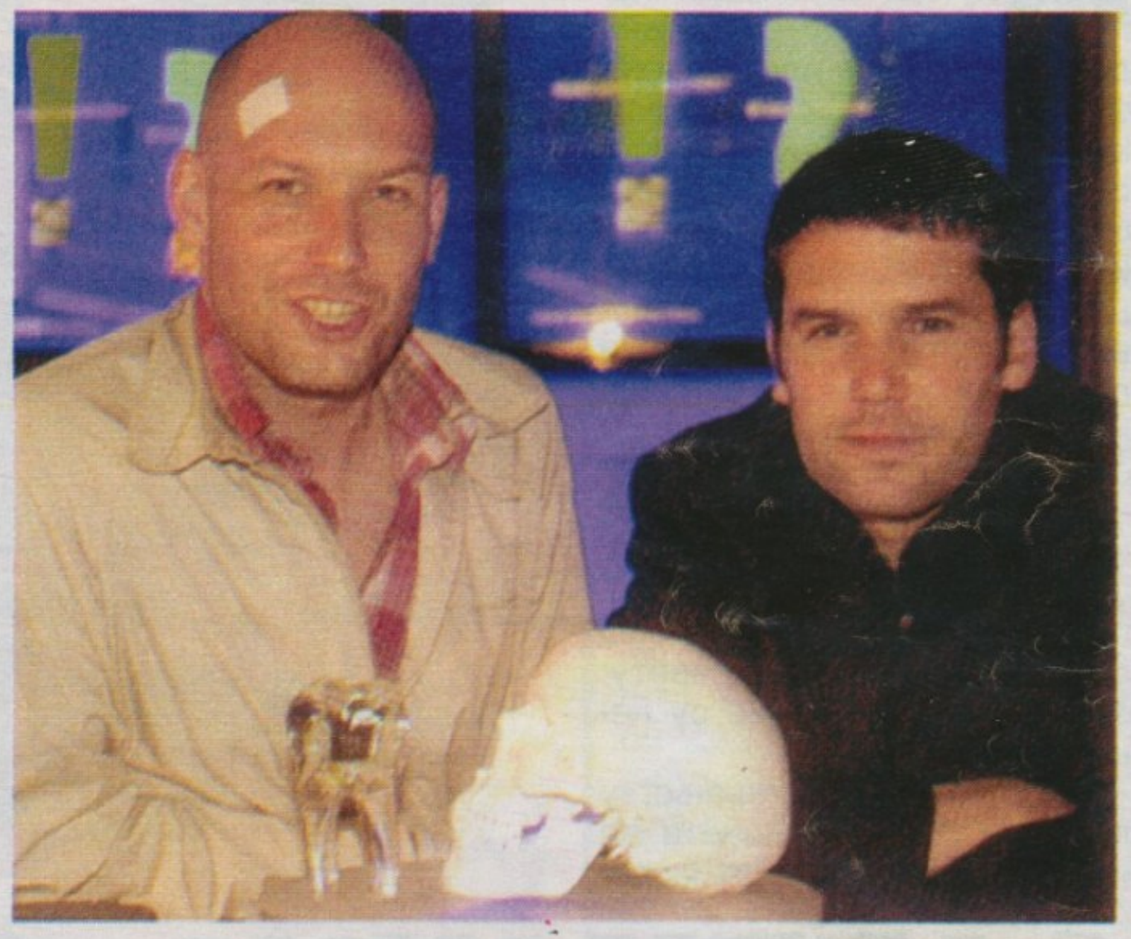

Илустровао Драгутин Вукелић

да се ова звезда губи из видокруга на сваких 48 дана. Закључили су да је разлог томе вероватно диск од зрнаца прашине, стена и можда малих астероида. Астрономи мисле да се из једне такве скупине, захваљујући гравитационим силама, стене стапају на орбиталном диску, одакле се затим ствара планета (црвена лоптица на цртежу између звезде и диска са свемирским материјалом) ■

МОБИЛНИ У ЗУБУ

Они који ни тренутка не могу без мобилног телефона коначно ће бити задовољни: британски инжењери Џејмс Огер и Џими Лизју (на слици са увећаним моделом кутњака), измислили су мобилни који се уграђује у зуб, и већ су га прозвали „мобилни кутњак“. То је мали пријемник радио-таласа са механизмом за вибрацију. Уграђује се у неки од кутњака на једноставан начин, као кад се пломбира зуб. Реч је о бежичном пријемнику ниске фреквенције са додатком који механичке вибрације претвара у звучне сигнале. Такав сигнал стиже до уха преношењем звука преко костију, а да други у околини не могу да чују позив. Уређај има и мале телекоманде помоћу којих се зубни мобилни пали, гаси и програмира ■

ЧАША НА ВЕЗИ

Стручњаци „Мицубишија“ створили су пивску чашу која, кад се испразни, обавештава конобаре да је време за нову туру...

У стаклено дно уграђени су микрочип и предајник. Чаша је с унутрашње стране обложена провидном опном која служи као проводник електрицитета. Како се количина пива смањује, тако електрични напон расте. У тренутку када се чаша сасвим испразни укључује се предајник који радио - везом до пријемника, који се налази код конобара, шаље поруку да је та и та чаша за тим и тим столом празна.

Дивна замисао. Како ли ће само, уколико икада продре до делова света који по радној дисциплини хронично заостају за Јапаном, бити спроведена у пракси. Што би се, наиме, конобар који нема обичај да се претерано обазире на узалудна дозивања изнервираних гостију штрецао на поруке које му шаљу празне пивске чаше?■

СЛЕПИ МИШ - МОЈ ЉУБИМАЦ

Желели бисте да имате кућног љубимца. Међутим, нисте уверени да су куце, маце или папагаји она права веза с природом коју бисте желели да успоставите. Због тога бисте више волели да се дружите са јежевима, мишевима, веверицама, или чак слепим мишевима. Зашто да не? Постоји само један услов. Да се ваша кућа налази у природном окружењу, рецимо, у близини неке шуме. Ипак, немојте се надати да ће припитомљени шумски становници, као већ поменуте куце и маце, баш спавати с вама у кревету. Јер, дивље животиње су нешто друго...

Уз пажњу и стрпљење, у ваш врт убрзо ће почети да навраћају срне, лисице, јазавци, јежеви... Да би се то догодило, шта је потребно да претходно учините? Чим буду приметиле да у вашем дворишту редовно могу да нађу храну и воду, животиње ће почети све чешће да вас посећују. А уколико буду имале прилику да ту, у вашој близини, свију гнездо или нађу заклон од мраза или врућине, то ће постати и њихов мали рај. За почетак, требало би да у близини куће посадите ароматично биље и воћке. Добро би им дошао и неки стари напуштени амбар у који би могли да се склоне. Али, сваку животињу привлачи пре свега сасвим одређена храна. Јежеви, на пример, воле воће, а веверице борове иглице и семенке. Лисице су месождери, а са задовољством ће потаманити и мишеве, ако их нађу, воле и зрело воће, а привлачи их и сува храна за псе. Када постанете њихови хранитељи, задобићете и поверење.

За слепе мишеве храна, међутим, није пресудна. Ако намеравате да их припитомите, онда им направите кућицу, скровиште. Кутију у којој би се слепи мишеви одмарали током дана требало би ставити на кров или гране дрвећа. Људи се иначе потпуно безразложно плаше слепих мишева. Јер, они су бољи од било каквог отровног спреја за уништавање комараца. За само једну ноћ слепи миш у стању је да поједе чак три хиљаде комараца! ***М. О.***

1

Ужина за птице

Хранилица коју ћете увек пунити свакако ће привући птице

2

Питома веверица

Веверицу је од свих дивљих животиња најлакше припитомити: воли борове иглице, као и семенке, а задовољиће је и остаци са ваше трпезе

3

Шишмиш — стан

Кућицу за слепог миша можете ставити на кров или дрво. Заузврат, они ће вас ослободити комараца

4

Тањир за лисицу и јазавца

Јазавци обожавају мед, а лисица ће бити задовољна ако јој дате мало готове хране намењене псима

5

Јежева кућица

Преврните саксију и ставите је на суво место у хлад. Биће то изванредна кућица за јежа који ће се у њој одмарати

6

Гости у кухињи

Мали пољски мишеви су скромни: крију се међу насеченим дрвима или испод лишћа, мада би радије гостовали у кухињи...

МАЈМУН ИЛИ ВЕВЕРИЦА?

Неки народи, на пример Немци, зову га – мртвоглавац или мртвачка глава јер при летимичном погледу на многе оставља такав утисак. Али, ако се ближе и подробније осмотри, овај мали мајмун веома је љубак.

Пристановници њихове постојбине, а то су предели Средње и Јужне Америке, нарочито Гијана, нашли су за овог малог мајмуна одговарајуће име. Како су га сматрали за праузор свих мајмуна, назвали су га једноставно „мајмун-мајмун-мајмун". Енглези га називају мајмуном-веверицом: име је сасвим одговарајуће јер је он прави правцати становник високог дрвећа и на земљу силази само онда кад му се то заиста исплати. Његово латинско име је Saimiri sciureus.

Мајмун-веверица најлепши је и, по мишљењу многих научника, најпаметнији мајмун Новог света. Шаторско насеље зоолога-истраживача увек је неодољиво искушење за њих: брзином муње читав чопор напада логор, опљачка га за трен ока и нестаје бешумно као што је и дошао. Раније се мајмуни-веверице нису бојали људи јер велике двоношце нису често ни сретали. Данас је то сасвим другачије: мали мајмуни беже од сваког истраживача што брже могу. То је доказ њихове интелигенције, сматрају научници: брзо су научили да се од људи треба клонити.

Додуше, до сусрета ових малих мајмуна и људи ретко долази. Мајмуни се обично крећу у крошњама дрвећа пробијајући се кроз густо лишће. Сочан лист са задовољством ће појести као и каквог пужа или већег инсекта.

Мајмуни-веверице заиста су мали: „џинови" међу њима нису виши од 40, док им је обим главе у просеку 30 центиметара. Лице им је, према глави, сићушно, очи изразито крупне и усађене наблизу, ушне шкољке сразмерно велике, реп веома дугачак, очњаци дугачки и широки. Мозак им је, у односу на тело, тежи но у свих осталих животиња мада с мало можданих вијуга.

Ови мали мајмуни нису у стању да се супротставе дивљим животињама и једино што им преостаје јесте – правовремено бекство и скривање међу густим лишћем.■

К. В.

Крупне очи, љубак израз лица, а зову га – ружног ли и неправедног имена! – мајмун-веверица или мртвоглавац

ПИТОНОВА ОСВЕТА

Питон забада зубе у нос Питера Морнингстара, ловца на змије, који га је управо скинуо са једног крова у Аустралији. Ипак, овај четрдесетосмогодишњи човек неће претрпети неке веће последице, сем шока и бола од уједа, јер Morelia spilota није отрован.

Налазимо се у Аустралији, у Квинсленду. На крововима Курпаруа, предграђа Бризбејна које се у 19. веку развило око градског затвора, живе питони. – У Бризбејну их има много – каже Стив Вилсон из Музеја Квинсленда. – Потпуно су безопасни, али могу да задају болне уједе. Хране се ситним сисарима, птицама и другим гмизавцима.

Примерак на слици тежак је седам килограма, дугачак три метра, те људима, наравно, није пријатно да га виде у својој околини. Зато је Морнингстар и дошао да га ухвати, а рептил га је ујео за нос из чисте освете.■

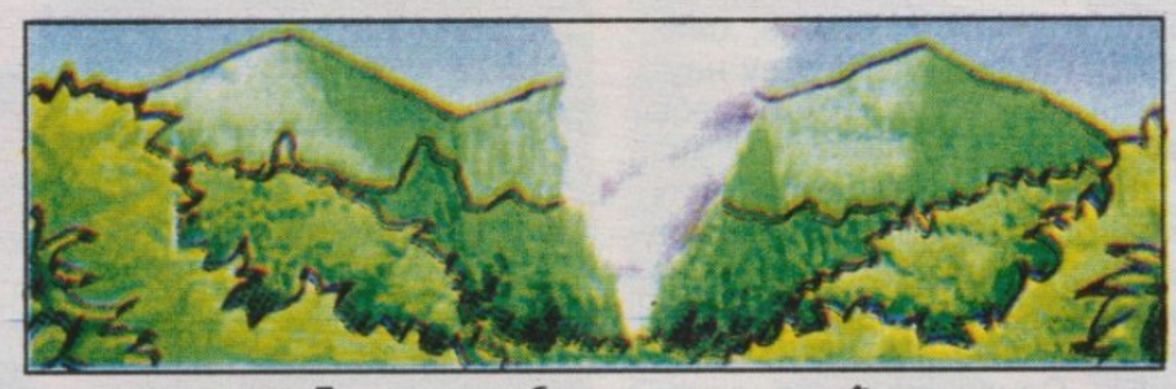
З. М.

ВЕШТИНА ПРЕЖИВЉАВАЊА

Догађа се да услед некакве несреће појединац или група остану заточени у непознатом окружењу и зависе од тога да ли ће екипа за спасавање бити довољно брза да их нађе. Потрага за изгубљенима понекад траје толико дуго да спасиоце не дочекају живи. Ипак, многе од вештина преживљавања могу да се науче и значајно повећају изгледе да човек остане у животу

Дим у пустињи, црн од аутомобилских гума

Дим у шуми, бео од свежег лишћа

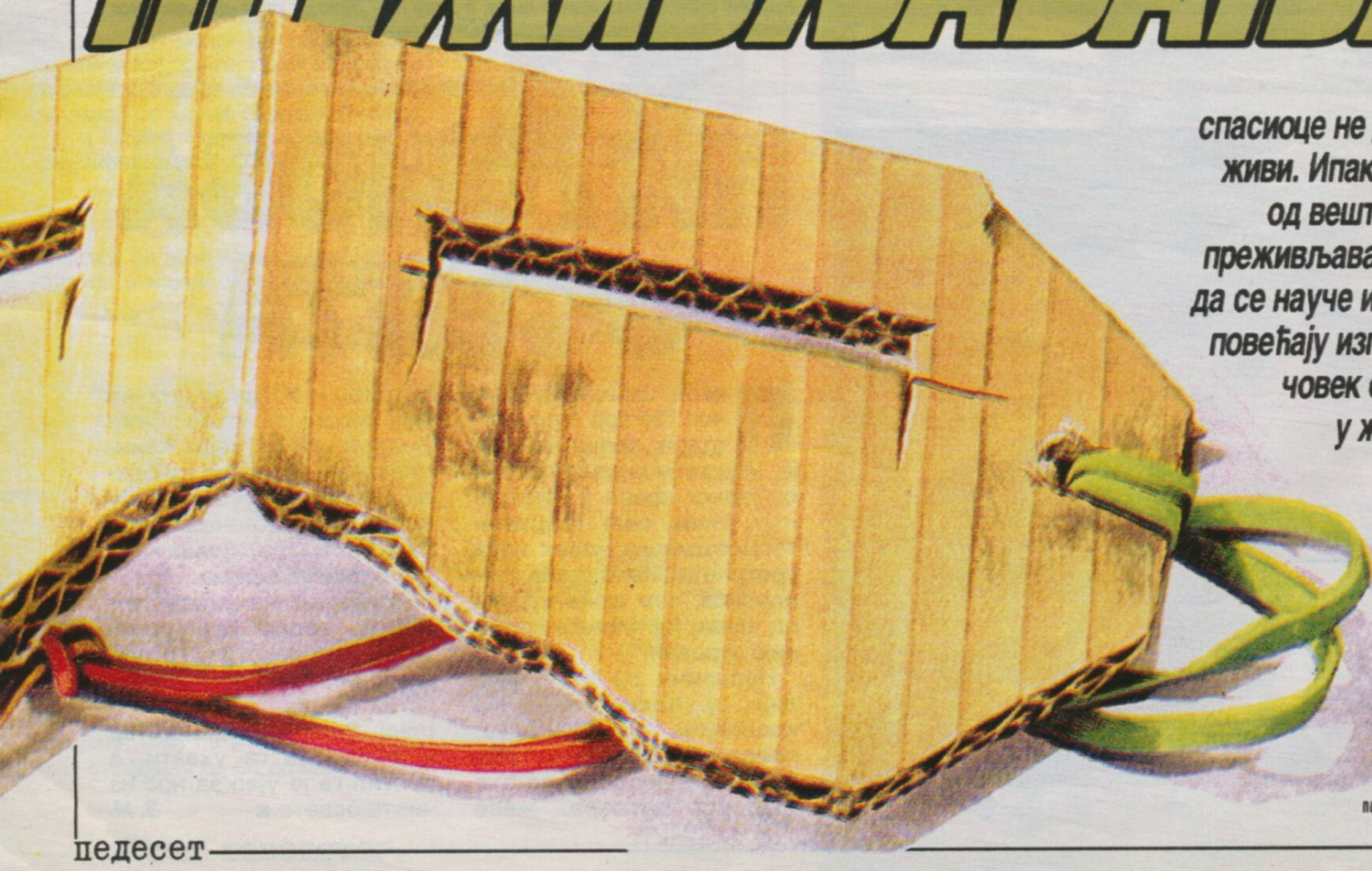
Ако се нађете у невољи најважније је позвати помоћ. Запалити три ватре, или три димна стуба, на пример, сигнали су за позив у помоћ добро познати свуда у свету.

Позив у помоћ

Дим сигналне ватре може бити направљен тако да одудара од околине. У пустињи, ако се запали гума, ствара се густи, црни дим који се добро види издалека. У шуми, када се запали свеже лишће, покуља бели дим.

Шест звучних или светлосних сигнала уз помоћ пиштаљке, огледала или батеријске лампе послатих у размацима од једног минута такође су начин да се позове у помоћ. Ако немате огледало, послужиће копча на појасу, сјајни поклопац или неки други предмет од кога се одбијају Сунчеви зраци. Ови сигнали могу да се виде на раздаљини до сто километара. У пустињи се светлосни сигнали виде и на удаљености до 160 километара.

Морзеова азбука је сигнални систем у коме је свако слово алфабета заступљено низом тачкица (кратких сигнала) и цртица (дужих сигнала). Огледала, батеријске лампе или звиждаљке су три начина на које Морзеови знаци могу да се преносе. Хитан позив у помоћ сигнализира се помоћу Морзеове азбуке као S.O.S. Већина људи мисли да је то скраћеница за „Save our souls“ (Спасите наше душе), али истина

је да су ови знаци одабрани зато што су S и O два за памћење најједноставнија знака ове азбуке. „S“ сачињавају три тачкице (...), а „O“ три цртице (---). Да бисте позвали у помоћ S.O.S сигналом ако имате батеријску лампу, треба да начините три кратка трептаја праћена са три дужа и на крају поновите три кратка.

S.O.S позив у помоћ може да се испише и на тлу. Најбоља места за овакав вид сигнализације су висински терен или чистина. Направите што је могуће крупнија слова тако да могу да се прочитају из ваздуха. Најбоље је када су слова толико велика да праве сенку која чини да се издалека виде још боље.

На великој врућини...

У веома топлом окружењу може се десити да добијете топлотни удар. Он изазива грозницу која води грчењу и коми, а исход је понекад и смрт. Да бисте преживели на великој врућини, најбоље је да предузмете следеће:

– пијте што више течности јер на високим температурама наш организам тражи четири пута више воде него што је уобичајено;

– ако су залихе воде мале, користити је само за влажење уста. Можете сисати и шљунак јер то подстиче рад пљувачних жлезда и тако ублажава жеђ. Исто тако, жвакање траве обезбеђује макар и најмању количину влаге;

– треба се склањати са сунца током дана и путовати искључиво ноћу;

– никако не скидати одећу са себе, она нас чува од опекотина и смањује губитак течности из организма јер тако зној спорије испарава из тела;

– глава треба стално да буде покривена. Ако немате шешир, од одеће може да се направи некакав штитник за главу;

– направите маску која ће вас заштитити од Сунчеве светлости. Употребите било какав расположив материјал, на пример картон и ластиш.

Како се пали ватра?

За паљење ватре потребно је труло дрво, дрво за потпалу и дрво за огрев. Ако немате шибице да бисте упалили ватру, добро ће доћи стакло – оно ће послужити као сочиво за фокусирање Сунчевог зрака – а трењем кремена о челик такође можете да изазовете варницу. Труло дрво лако је запалити, а онда на њега треба набацати дрвца за потпалу. На тај начин произвешћете врло високу температуру, довољну да се ватра пренесе на цепанице за огрев. Помоћу овакве ватре можете се огрејати, припремити јело и послати димни сигнал.

На великој хладноћи...

Један од највећих непријатеља у борби за опстанак је хладноћа. Чак и у пустињи ноћи су веома хладне. Ако вам температура тела падне за више од два степена, ваш организам наћи ће се у стању познатом под називом хипотермија. Поспани сте и не сналазите се у простору, а то може да има кобан исход. Велика хладноћа, осим тога, може да изазове промрзлине. Поступајући по следећим упутствима, избећи ћете смрзавање и хипотермију:

– трудите се да останете суви. Када сте мокри, хладније вам је јер је одећа порозна;

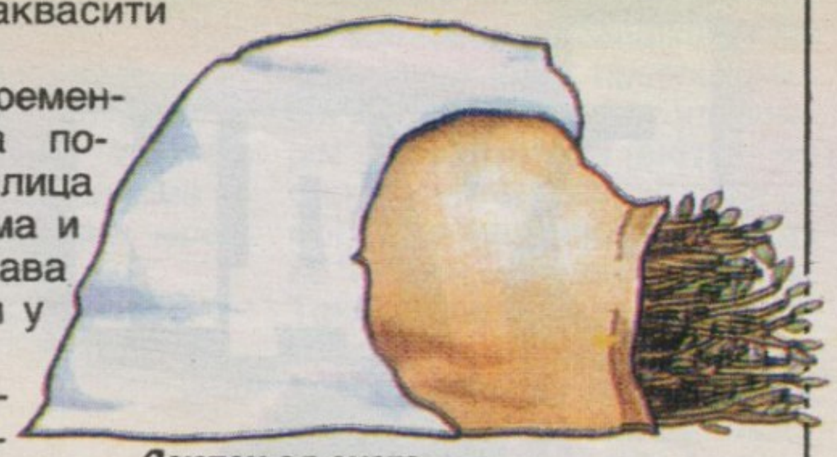
– ако сте на снегу, отресите га са себе чим уђете у заклон. У супротном, он ће се истопити и наквасити вашу одећу;

– у кратким временским размацима покрећите мишиће лица и прсте на рукама и ногама. То одржава циркулацију крви у удовима и телу;

– не носите тесну одећу и обућу. Она успорава циркулацију. У комотној одећи ствара се ваздушни простор који вас чува од хладноће;

– обуците што је могуће више одеће на себе.

Слој сувог лишћа и маховине угуран између два пара чарапа такође помаже да сачувате стопала од промрзлина. (Будите пажљиви, не сабијајте их превише!)

Заклон од снега и великог ћебета

Снежни заклон

У хладном окружењу најважнији је заклон. Слике показују како у снегом покривеној шуми може да се направи заклон од снега и великог ћебета. Ћебе треба да испуните лишћем и гранчицама, преко ћебета набацајте снег и обликујте заклон, а онда сачекајте да снег отврдне. Садржај оваквог џака извуците затим напоље. Врата направите помоћу мале вреће напуњене гранчицама. Изолујте под помоћу лишћа и грања.

Жеђ

Без хране можемо да преживимо и месец дана. Али, без воде умиремо већ после три дана. Ако имате само мало воде, поступите на следећи начин:

– на високим температурама направите заклон или носите заштитну одећу. Знојењем се може изгубити и до четири литра воде на сат;

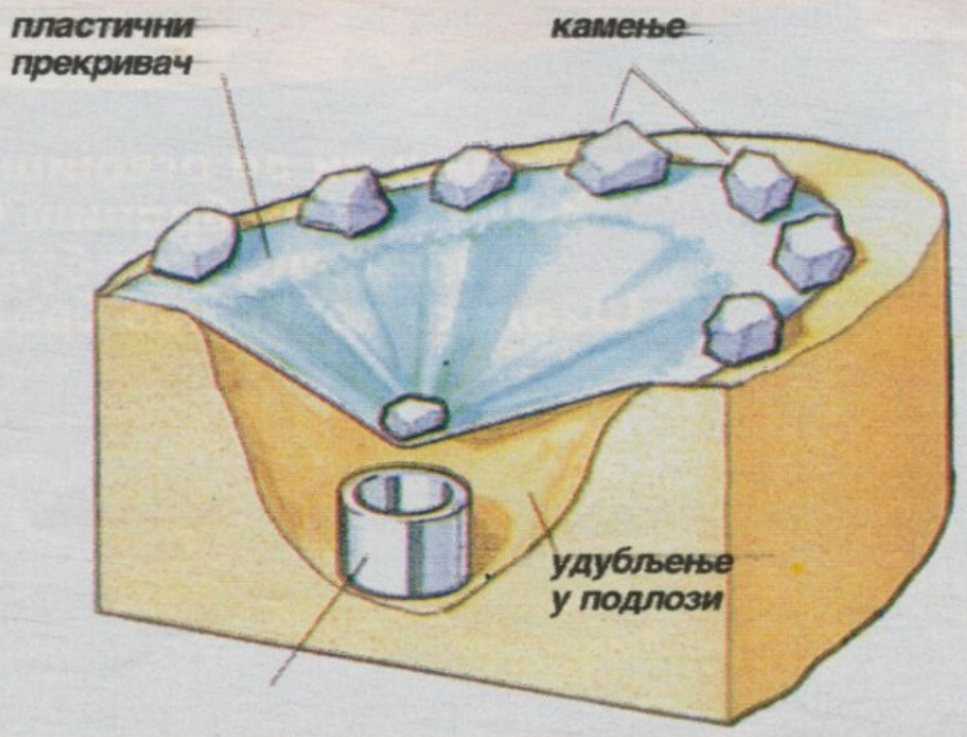
– у хладним условима увек дишите на нос уместо на уста. Овакав топли ваздух штити ваша плућа од сушења. Дисањем се губи течност, посебно ако је ваздух који удишемо хладан;

– једите што је могуће мање. Приликом варења хране организам троши велике количине течности;

– померајте се што мање. Тако ћете смањити знојење;

– не пијте морску воду. Она садржи много соли па ћете осећати још јачу жеђ.

Уређај за издвајање воде из ваздуха

Како обезбедити воду?

На мору сте у прилици да прикупљате кишницу кад год је то могуће. У пустињи, биљке и животиње су знак да је вода у близини. У области обраслој биљем није тешко саградити соларни уређај за издвајање воде из ваздуха и из земље који прикупља и јутарњу росу. Ради тако што Сунце загрева унутрашњост и воду која испарава из тла. Капљице се стварају на пластичном прекривачу и цуре у посуду постављену на дну ■

С. Ђ.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК у акцији за децу

Ово је простор који је наш лист у 2002. години посветио акцијама за бољи живот деце у Србији

Буди Победник!

Матеја Кежман
репрезентативац Југославије

Јанко Типсаревић
јуниорски шампион света

Александар Шапић
европски шампион

Школска Prvenstva Srbije 2003 DELTA

Желиш ли да освојиш вредне награде?
Хоћеш ли да браниш боје своје школе?
Можеш ли да будеш најбољи?
Школско првенство Србије је права шанса.

ТАКМИЧИ СЕ!

Акција листа ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК и Центра за бригу о деци

Олимпијски комитет Србије

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО
ПРОСВЕТЕ И СПОРТА
УПРАВА ЗА СПОРТ

Без перја, као од мајке рођено: лабораторијско пиик-пиле коме више никада неће бити врућe

ГОЛУЖДРАВО ПИНК ПИЛЕ

Сироте коке. Онима које узгајамо на кокошијим фармама живот је ионако био довољно туробан и без онога што су израелски научници недавно смислили: да их скину до голе коже како би смањили трошкове расхлађивања кокошарника у земљама с топлом климом какву сами имају.

Укрштањем домаћих кокошака и једне врсте птица без перја – а да, дакле, нису прибегли генетском инжењерингу – тамошњи истраживачи успели су да створе пиле без и једног јединог пера на голуждравом телашцу.

Осим што у том облику (голе, као од мајке рођене) неупоредиво боље подносе врућине, укрштене, непернате коке такође увелико појевтињују трошкове завршне обраде пилетине.

Може се претпоставити да се убоге коке, за разлику од узгајивача који на њима зарађују, не радују претерано могућности да се рађају без перја. Ако ни због чега другог, онда зато што су у „голуждравом" издању осуђене на живот у вечитом хладу. Пошто им, у противном, прети опасност да, незаштићене, каквим их је људски род недавно створио, на сунцу задобију тешке опекотине■

УЗБУНА! МОБИЛНИ ПРОТИВ ДУХОВА!!!

Наставе ли мобилни телефони да освајају свет досадашњом брзином, сви су изгледи да ћемо ускоро изгубити сваку везу са духовима милих нам и драгих покојника... Тони Корнел, стручни сарадник лондонског Друштва за психолошка истраживања, нема никаквих недоумица у том погледу.

Оставимо ли по страни Тонијеву стручност и веродостојност „Друштва" које за себе тврди да се бави комуницирањем са оностраним светом на општепризнатим научним принципима, једно не би требало да буде претерано спорно – Тонијево тврђење да се након мање-више устаљеног ритма сваконедељног „јављања" духова покојника живима, током векова, тај број у последњих петнаест година, након појаве мобилних телефона, знатно смањио, са изгледима да због све распрострањеније употребе мобилних и „сметњи на везама" које они изазивају заувек изгубимо везу са преосетљивим душама умрлих.

Уз претпоставку да је Тони у праву, једно ипак остаје нејасно. Како то да до сада, дакле, далеко пре појаве мобилних телефона, навелико коришћени електромагнетни таласи нису тако погубно деловали на душе покојника?■

М. И.

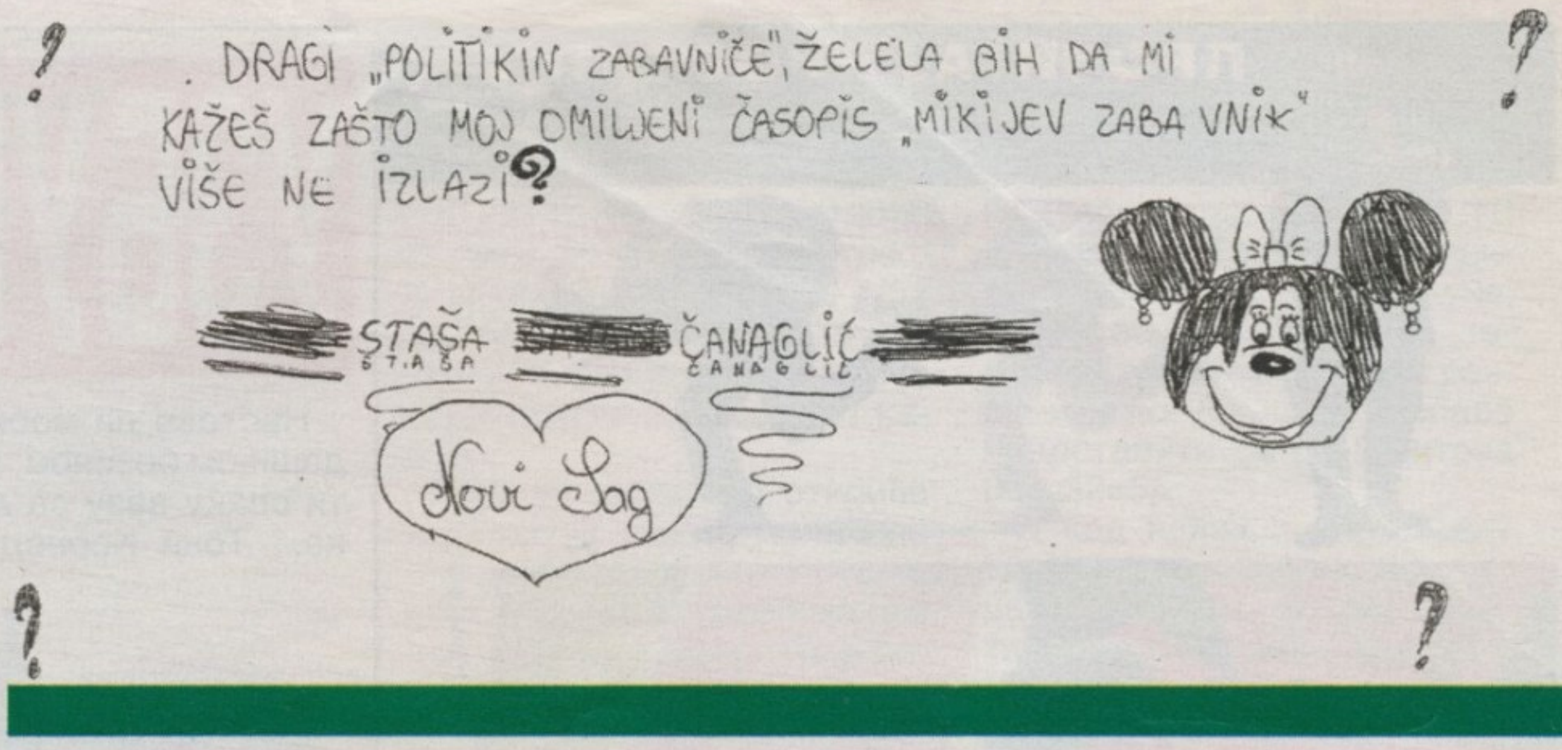
83 ГОДИНЕ ЗАЈЕДНО

Вилијам и Клаудија Ричи, амерички брачни пар дичи се брачним стажом од равно 83 године. Толико је прошло откако су 12. априла давне 1919. године у Џексону, држава Мисисипи, рекли судбоносно „да". Њему је тада било 21, а она је имала 15 година, а за рекорд који су доживели добили су ових дана и „Гинисову" потврду. Ричијеви имају четворо деце, деветоро унучади, двадесет троје праунучади и осамнаесторо чукунунучади. Сточетворогодишњи Вилијам слабо чује, а шест година млађа Клаудија има тешкоћа с памћењем. Али, и те како су свесни свог рекорда, тврди њихова седамдесетседмогодишња кћерка Џоел.

– Када смо Клаудија и ја пред свештеником рекли судбоносно „да", ми смо то озбиљно и мислили – изјавио је новинарима Вилијам Ричи.

Пошто су и њихова деца у позним годинама и нису у стању да се брину о родитељима, Вилијам и Клаудија смештени су у старачки дом. Вилијам се противио овој одлуци своје деце, и месец дана упорно одбијао да напусти своју кућу, али ипак је пристао. Тих месец дана његова животна сапутница провела је у дому сама и то је једини пут да су толико дуго били растављени■

ПРИПРЕМА ЈОВА РАДОВАНОВИЋ
ИЛУСТРОВАО ДОБРОСАВ БОБ ЖИВКОВИЋ

НАЈСТАРИЈИ ПАРК У БАНАТУ

Део градског Парка.
Teil des Stadtgartens.

Зајфрид фон Шерибл (Герубел), порески чиновник, пореклом из угледне француске породице Жерибл, крајем 18. века поседовао је имање у подножју Вршачког брега. Засади воћа и поврћа нису нимало указивали на будућност његове баште. Окружен богатим виноградима, за чије је вино угарски краљ Владислав плаћао 10,5 дуката по једном бурету, Зајфрид није бринуо о редовном плаћању дажбина. Својим потомцима ускратио је посед на ком ће нићи један од најлепших паркова.

У години уједињења српске и немачке општине, 1795. умире господин Шерибл и ту се завршава свака његова веза са будућим градским парком. Али, међу старим Вршчанима и данас живи назив „Шлиберова башта" који потиче из давних година 18. века када је она то заиста и била. Због дугова, посед је продат на лицитацији и постао јавно место.

Године 1806, у време рођења нашег познатог комедиографа Јована Стерије Поповића, будуће отмено шеталиште варошких фрајли и господе још је било засађено претежно воћкама и чинило је своје прве кораке да би достигло чувене европске паркове. Прво је изникла гостионица, а посластичари и мајстори лецедара бринули су да се све бројнији шетачи освеже и засладе, да удварачи својим дамама поклоне и оно друго срце – лецедарско. Господа, више или мање вична стрељаштву, добила су стрељану, а ни љубитељи позоришне уметности нису заборављени. Године 1842. изграђена је прва летња позорница.

Шеталиште се из воћњака полако претварало у шумицу да би се у другој половини 19. века с правом могло назвати парком.

Само три године након што је граждане Версеца напустио њихов списатељ и фишкал Јован Стерија Поповић, отишавши у вечни мир, у лепој вароши се 1859. године, од оца Стевана Јовановића и мајке Ернестине Деот, рађа будући великан нашег сликарства Паја Јовановић. Угледни фотограф шаље свога сина у Беч да изучи сликарске школе. Са шеснаест година Паја носи са собом и успомене на свој родни Вршац ком ће касније посветити и свој „Триптихон", претходно окићен миленијумском медаљом у Будимпешти. Сигурно је да су у његовој детињој успомени сачуване и игре из „Шлиберове баште".

Студент Паја Јовановић, дошавши из Беча, на једној забави у свом родном граду први кадрил игра са вршачком лепотицом Милом Мандукић. Тешко је поверовати да прве шетње са прелепом Милом између цветних рондела парка нису запазили и завидни Милини удварачи међу којима и богати трговац колонијалном робом Влада Костић. Девојка је верена за 50 златних дуката, али убрзо богати трговац нуди много више и Пајина веридба се раскида. Дукати су враћени, а сликар на платну заустављa време и лепоту несуђене супруге.

А само годину дана пре великог мајстора четкице и палете, рођен је један мање познати Вршчанин. Учитељ, историчар, археолог, кустос музеја и изузетно значајан хроничар вароши и Баната – Феликс Милекер. Вршчанин по рођењу, Немац по пореклу и велики Банаћанин, помно је истраживао овај крај и оставио значајне записе о онима који су овде живели давно пре нас.

О историји великих градова зна се све. О историји малих градова морате сами да тражите готово све.

Феликс Милекер био је не само сведок, већ један од виђенијих људи који су здушно учествовали у осмишљавању градског парка, прикупљању средстава и давању господственог духа једном шеталишту.

Дворски и бањски баштовани и они који су своје умеће стекли по великим европским градовима, бринули су и неговали градску лепотицу.

Од 1. маја до првих јесењих капи кише, крајем септембра, звуци лимене музичке капеле позивали су Вршчане на својеврсни концерт, међу леје негованог цвећа, под крошње бираних врста дрвећа, поред фонтане, на клупи крај украсног шибља. И сама фонтана прорадила је уз звуке музике 15. октобра 1893. године. Пореклом је из Моравске, сачињена и изливена у кнежевској ливници гвожђа.

Милекер нам оставља и податак да су: „...на иницијативу Удружења (љуби-

СМЕЖУРАНА КОЖА

Зашто нам се кожа обавезно смежура ако дуже време проведемо у води?

Тијана Ђ.
Карабурма

„Забавник“ је недавно писао о томе, али тај текст очигледно ниси прочитала. Дакле, кожа се смежура уколико извесно време проведемо у води, посебно топлој, јер се напије воде, тачније речено – просто набубри. Рожнати слој коже, онај спољни, садржи кератин, беланчевину којој је својствено да се брзо и лако везује за воду. То је најуочљивије када руке држимо у води док, на пример, перемо судове. Кератин упија воду надимајући кожу, што се не дешава у доњим слојевима коже, већ само у оном спољном. Исход је следећи: рожнати слој коже постаје већи (будући да се раширио од воде) него доњи, а када извадимо руке из воде, видимо да се кожа наборала. То се дешава зато што је горњи слој већи бар „за један број“ од доњег! Ову појаву лако је приметити на рукама и стопалима пошто ти делови коже садрже највише поменуте беланчевине ■

теља парка) разна друга удружења, друштва и појединци поклонили 71 лепу баштенску клупу, док је Удружење обезбедило 62 гвоздене столице. Пред рестораном, око старог ораховог стабла, Удружење је уредило плочу за плес и поставило око ње клупу у кружном облику. За одржавање чистоће постављене су кутије за отпатке.

И о птицама певачицама водила се брига: постављене су кућице и купатило за птице а пуцано је на птице грабљивице“.

Седење на клупама наплаћивано је недељом и празником, а звуци музике редовно су се чули четвртком и недељом од 17 до 19 часова и, дакако, празником.

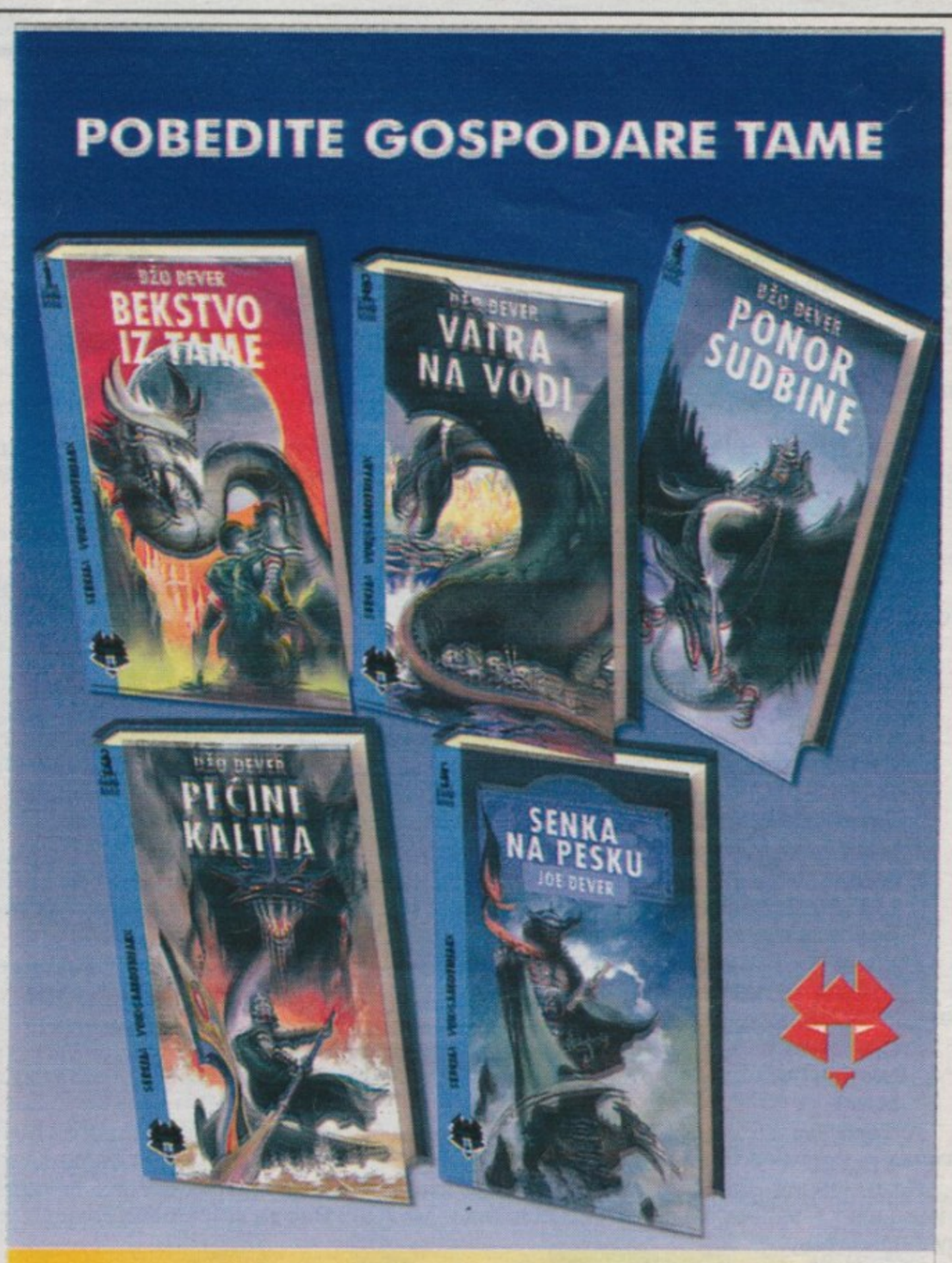
Свој врхунац дотеривања и углађености башта достиже постављањем скулптура.

Две зиме постојало је и клизалиште, а 1901. године музичка капела добија своје „узвишено“ место: у непосредној близини фонтане изграђен је музички павиљон.

Музички павиљон и фонтана и данас су ту. Некадашњи сјај заменила је патина.

Седење на клупама одавно се не плаћа. А и седи се некако другачије. На наслону!■

Зорица Трифуновић
26300 Вршац
П. Марганoвића 22

КЊИГЕ КАО "ИГРИЦА" НА КОМПЈУТЕРУ

Британски писац Џо Дивер је уистину бриљантно смислио своју серију, начинивши од ње крајње изазовну интелектуалну игру. Реч је о књигама за играње у којем је читаоцу омогућено да буде активан учесник у одвијању радње. Читалац се налази у лику Вука Самотњака, који је једини преживели у манастиру кога је уништио Господар таме. Он мора стићи до престонице Холмгард, да упозори краља на страшну претњу с којом је суочен његов народ. Слуге Таме немилосрдно га прогањају током путовања, а притом, читалац може да одабере своје вештине и оружје...
Књиге се могу набавити у књижарама:
"Народна књига", "Стубови културе" и "Плато" у Београду.
Попуст од 35% по књизи, остварујете само уколико књигу наручите код издавача или је лично преузмете.
Цена књиге са попустом је 150 дин. (+ птт трошкови).
Попуст важи за октобар и новембар месец.
Наруџбенице шаљите на адресу:
Издавач Бјелица Љиљана,
ул. Наке Спасић 1А,
11040 Београд, Тел: 063/280-786.

НАРУЏБЕНИЦА

Име и презиме _____

Улица и бр. _____

Место и пошт.бр. _____

Тел. _____

Наручујем следеће књиге (заокружите број):

1. Бекство из таме 2. Ватра на води 3. Пећине Калтеа
4. Понор судбине 5. Сенка на песку

International UNDERWATER FILM Festival

МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ ПОДВОДНОГ ФИЛМА
Клуб подводних активности "БЕОГРАД"
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ СТАРИ ГРАД

Школама на територији Града Београда **55/01**
Директору школе

ПРЕДМЕТ: Ликовни конкурс на тему "Подводни свет - Нека воде увек буду чисте"

Поштовани ,

И ове године Вам се обраћамо са молбом да подржите и укључите се у наш пројекат Међународног Фестивала Подводног Филма, који ће се одржати у периоду од 6. до 9.децембра 2002.године у Београду.

У склопу фестивала одржава се и ликовни конкурс " Подводни свет" за учеснике основних школа са територије Града Београда.

Мото 6. Међународног Фестивала Подводног Филма је " **Нека воде увек буду чисте**", што је уједно и тема овогодишњег конкурса.

Услови конкурса:

1. Конкурс је отворен за ученике основних школа. Награда ће бити додељена на основу уметничког квалитета цртежа и снаге поруке, што ће одредити стручни жири фестивала.
2. Димензије цртежа : блок број 5, у хоризонталној или вертикалној равни.
3. Могу се користити све ликовне технике.
4. Школе учесници конкурса бирају по десет најбољих радова које достављају до 25.11.2002. на адресу: **Клуб подводних активности "Београд", Пон Лукина 4, 11000 Београд, са назнаком "За ликовни конкурс".**
5. Жири бира првих шест радова који ће бити награђени. Сви приспели радови ће бити изложени за време трајања 6. Међународног Фестивала Подводног Филма, у простору Дома омладине Београда.
6. Сва права на приспеле и награђене радове преузима организатор, у виду права да користи и располаже истим у промотивне и некомерцијалне сврхе, у кампањи за заштиту водене средине.

Аутори радова морају гарантовати потписом родитеља или наставника да је рад њихово оригинално уметничко дело урађено без туђе помоћи, као и да прихватају услове конкурса.

На полеђини рада морају се налазити : име и презиме, потпис аутора, потпис родитеља или наставника, адреса, годиште и име школе. Молимо Вас да нам учините част и прихватите нашу иницијативу.

Унапред Вам се захваљујемо и надамо се успешној сарадњи.

Контакт телефони:
011 625 032 - КПА "Београд", главни организатор фестивала
063 8485985 - Ивана Орловић, Директор конкурса дечјих радова

Београд, 25.09.2002. године

За ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР
Ивана Орловић,

Pop Lukina 4, Beograd 11000, Tel: 625032 , Fax: 625032
E-mail: dive bgd@ EUnet.yu

АЈНШТАЈНОВЕ ЗАБЛУДЕ

Да ли је Ајнштајн икада у нечему погрешио?

Јелена
Београд

Богами, јесте. А да ирониja буде већа, две највеће заблуде једног од вероватно најсјајнијих умова савременог света тичу се двеју кључних области модерне физике: закона који управљају субатомским честицама (квантна теорија) и оних који владају у васиони (космологија).

Ајнштајну се, наиме, чинило да је основна премиса на којој почива савремена квантна теорија – она по којој је немогуће без остатка одредити све вредности неке субатомске честице у датом тренутку – само плод неспособности људског рода да одгонетне законитости које владају на нивоу кванта. Опити изведени осамдесетих ґодина двадесетог века показали су, међутим, да се преварио. Законитости које је по њему само требало установити заправо и не постоје, а енергија, ма колика била, ипак није безгранично дељива.

Његов други несхватљиво велики промашај тиче се пропуштене прилике да објави једно од најдраматичнијих научних открића од постанка света – сазнање да се васиона шири. У време када је Ајнштајн разрађивао своју теорију релативности веровало се да је васиона статична, то јест непроменљива и заувек дата. Иако су га властити прорачуни упућивали на могућност да се космос шири, Ајнштајн је резултате до којих је дошао свесно „на-

ИМАЈУ ЛИ БАКТЕРИЈЕ БАКТЕРИЈЕ?

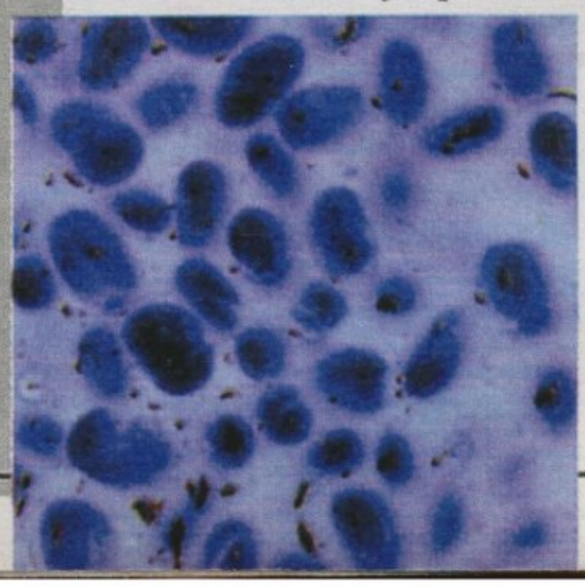
Ана и Марија
Баново брдо, Београд

Слаба утеха за све што нам раде, али – и бактерије пате од паразита с којима тешко излазе на крај.

Њихова ноћна мора су честице на граници живог света и неживих молекула сличне вирусима, такозвани бактериофаги који опстају и размножавају се баш на бактеријама. Примера ради, бактериофаг познат као вирус Т4 свега двадесет минута пошто продре у бактерију произвешће, размножавајући се, чак 100 копија самог себе – нових стотину паразита спремних да се баце на разграђивање – прождирање – следећег невољног једноћелијског „домаћина".

Аденовируси – преносиоци болки као што су прехладе, разни облици грипа и конјунктивитиса жртве су вируса који их не нападају непосредно, већ им, слично пантљичарама, „краду" неопходне хранљиве материје успоравајући на тај начин њихов развој...■

И најбољи греше: Алберт Ајнштајн грдно се преварио у погледу двеју кључних области савремене физике

штимовао" како би се уклопили у преовлађујуће уверење о непроменљивој природи космоса. (Не либећи се да узгред жестоко критикује све који би се дрзнули да заступају супротно становиште).

Када су накнадна истраживања ипак потврдила да се васиона шири, и сам Ајнштајн признао је да је реч о највећем промашају у његовој иначе блиставој научној каријери ■

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

ИЗБАЦИТЕ УЉЕЗА

Плиска : пастирица је птица, а остало су врсте лептирова ■

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРПЉИВЕ

Ом, метеор, подврста, савршенство, артикл, ткач, сат, епархија, Рената, опрати, Ћана, ода, Иријан, род, Сиињ, Годар, варити, имена, нимало, оци, свита, лијана, аниматор, т, ију, идоли, апотекар, каменолом, напајати ■

ДОПУНИТЕ НИЗ

Техничар (сви понуђени појмови везани су за одбојку)■

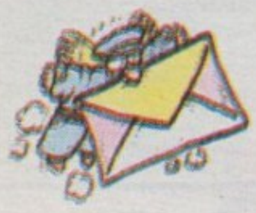
ПРЕМЕШТАЉКА

Београд (обрада, креста, петао, магла, корпар, трака, дужина)■

ИСТОЗВУЧНИЦА

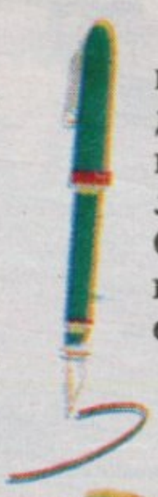
Презиме

МУКЕ С ФУДБАЛОМ

Да ли прекомерно играње фудбала у детињству може да изазове телесне деформације?

Рељa Јовићевић
Зрењанин

Дуготрајно свакодневно играње фудбала у годинама када дете расте и развија се може да постане узрок појаве воде у колену, али и кривљења ногу. Ове деформације настају управо између дванаесте и осамнаесте године, а касније фудбалерима задају муке. Фудбалери најчешће озлеђују предње лигаменте тетиве и чашице. Најновија истраживања белгијских ортопеда који су проучавали озледе фудбалера указују да су повреде у вези са самом природом фудбалске игре: шутирање лопте изазива много снажнији рад мишића унутрашње стране бутина, него оних са спољашње стране. Несразмера која настаје између две групе мишића (примицачи су снажнији и краћи од одмицача), врши неједнак притисак на колено које се изврће напоље. Поменути стручњаци, међутим, напомињу да је могуће спречити деформације колена и ногу пре свега пажљивим тренирањем, односно равномерном вежбом примицача и одмицача ■

на ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК **БРОЈ 2647**

YU ISSN 0032-339X
Први број „Политикиног Забавника" изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Издаје и штампа ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines (PNM) d.o.o.

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стрипа Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрногић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција Зоран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"
Македонска 29
11001 Београд, П. фах 124

Телефони Секретаријат 3373-249
Техничка редакција 3373-334
централа 3373-111 и 3373-191
претплата 3373-084

Маркетинг агенција Македонска 31/I,
тел. 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
1 месец 195,00 дин. 3 месеца 585,00 дин. 6 месеци 1170,00 дин.
Претплата на жиро рачуне број: 40801-603-4-3054128
и 40801-603-1-2054128 уз обавезну назнаку:
ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност осталих валута. *Полугодишња/авионом*: I група – Европа: 96 EUR. II група – Азија – Африка: 102 EUR. III група – Америка – Аустралија: 108 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR
за иностранство вршити преко:
(или противвредност осталих валута)

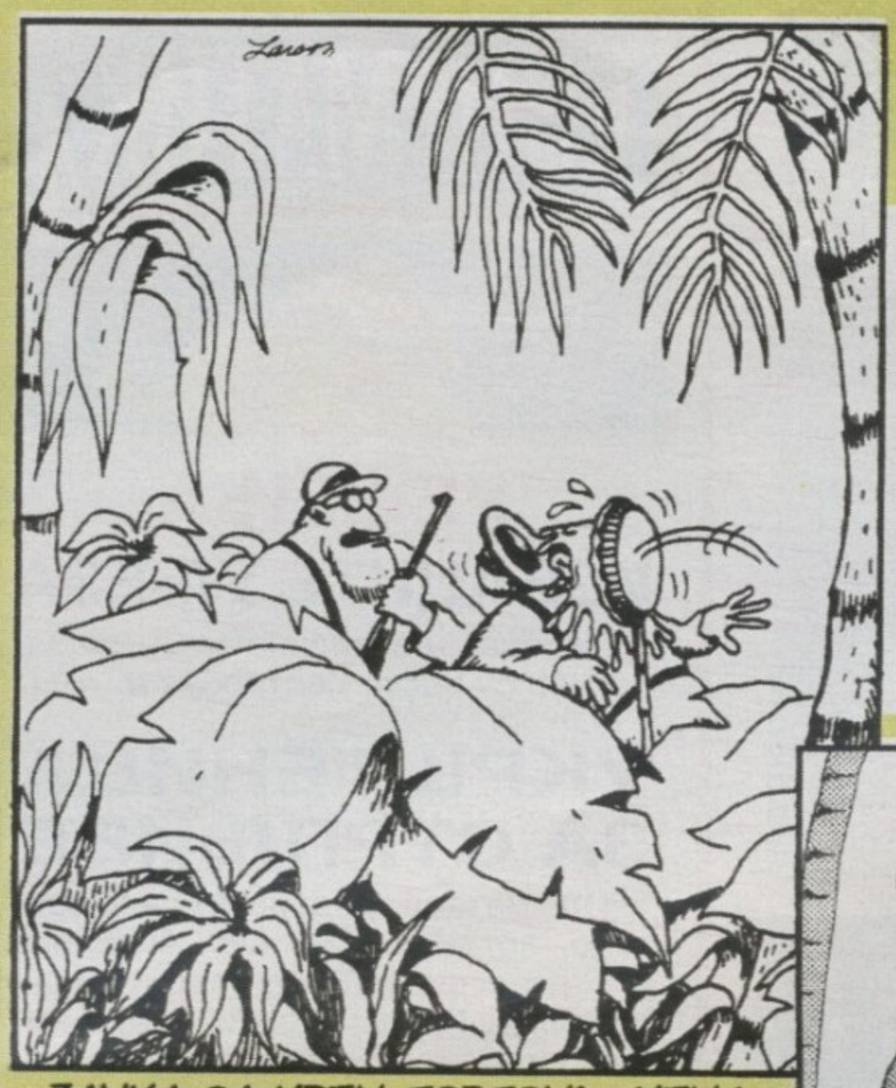
I RAIFFEISEN ZENTRAL BANK
Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria
Корисничка банка: 55.052.658
Raiffeisenbank Југославија АД Београд – Ресавска 22
Swift code: RZBJYUBG
Корисник: 540100–4117372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд
или

II DEUTSCHE BANK AG
Swift code: DEUTDEFF – Frankfurt/M
Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална банка АД – Београд
Swift code: KOBBYUBG – BLZ 99900158
Корисник: 540100–17372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд
Код уплате обавезно навести
Претплата на лист Забавник
Копију уплате и адресу послати на:
ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines – 11000 Београд, 29. новембра 24/I, Југославија или
на факс ++ 381 11 3373-084
Годишњу претплату на листи не примамо.

Интернет адреса: http://www.politika.co.yu
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

НАСЛОВНА СТРАНА:
ДОБРОСАВ БОБ ЖИВКОВИЋ

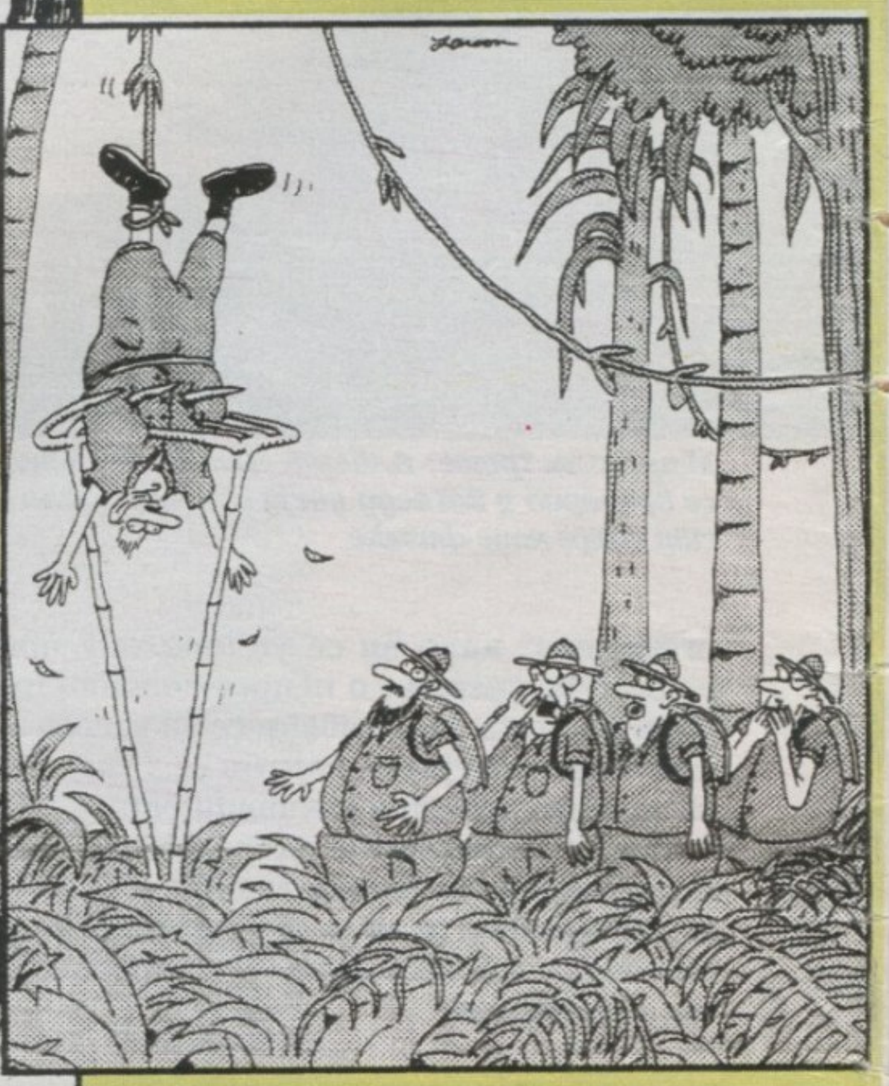
ЧУДЕСНИ СВЕТ ГЕРИЈА ЛАРСОНА

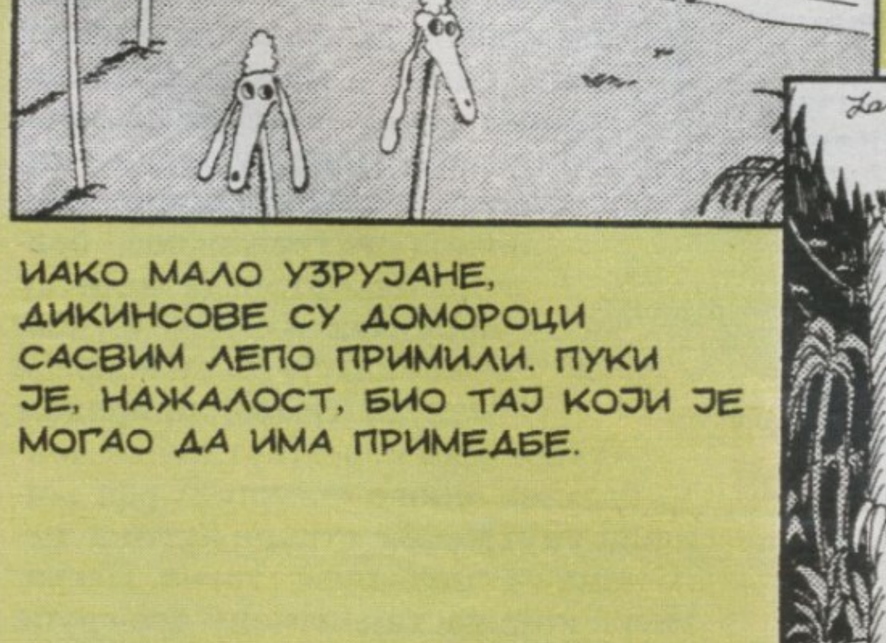
КРОЗ ПУСТОЛОВИНУ И ПРАШУМУ!

...ЗАМКА СА КРЕМ ТОРТОМ! ...НЕМА СУМЊЕ, УШЛИ СМО У ПОДРУЧЈЕ ПЛЕМЕНА ЗУБУТУ!

11. АВГУСТ 1959: У СРЦУ БОЛИВИЈСКЕ ПРАШУМЕ АРХЕОЛОЗИ СУ ОТКРИЛИ ЈЕДАН ДО САДА НЕПОЗНАТИ ЖРТВЕНИК.

„УПРАВО ЗБОГ ОВОГА ЈА НИКАДА НЕ ИДЕМ ПРВИ!"

ИАКО МАЛО УЗРУЈАНЕ, ДИКИНСОВЕ СУ ДОМОРОЦИ САСВИМ ЛЕПО ПРИМИЛИ. ПУКИ ЈЕ, НАЖАЛОСТ, БИО ТАЈ КОЈИ ЈЕ МОГАО ДА ИМА ПРИМЕДБЕ.

ЧИМ ЈЕ НИЛС ИЗАШАО ИЗ САФАРИ КЛУБА, СХВАТИО ЈЕ ДА ЈЕ БАШ ИДИОТСКИ ПРЕНЕБРЕГАО ДОБРОНАМЕРНА УПОЗОРЕЊА ДА СВОЈ ЛЕНДРОВЕР НИКАД НЕ ПАРКИРА У ОВОМ ДЕЛУ ТАНЗАНИЈЕ.

„УЗ МАЛО СРЕЋЕ УБЕДИЋЕМО ИХ ДА СМО МИ ЊИХОВИ БОГОВИ!"

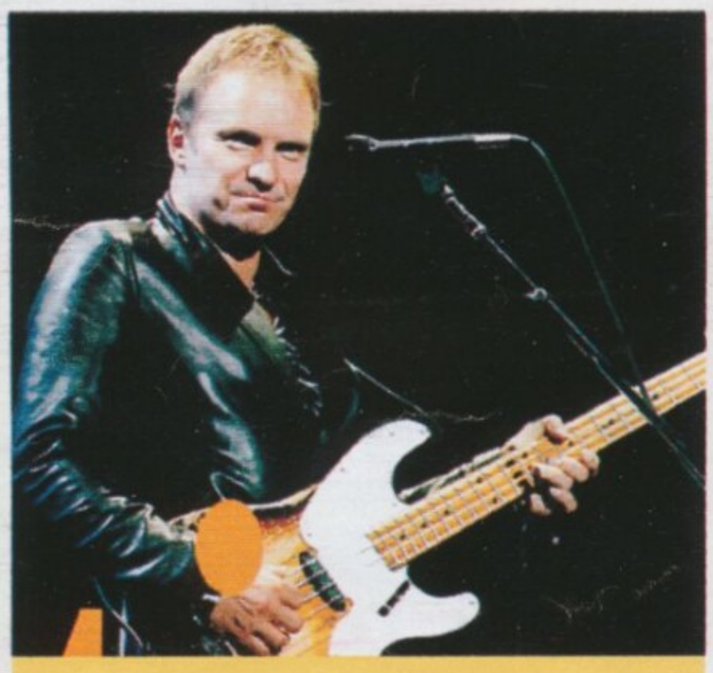
РЕКЛИ СУ МУЗИЧАРИ

МОЈ ЈЕДИНИ ЦИЉ БИО ЈЕ ДА ПОГЛЕДАМ СВОЈУ ШТЕДНУ КЊИЖИЦУ И ДА ВИДИМ МИЛИОНЕ ДОЛАРА.

Чак Бери
(Чарлс Едвард Андерсон Бери)
Американац, рођен
18. октобра 1926. године

ВЕЋИНА НЕЋЕ ДА СЕ ДРУЖИ СА НАМА. КАЖУ: „БОЉЕ ДА СЕ КЛОНИМО ОВИХ ЖИВОТИЊА!“

Ангус Јанг
Шкотланђанин, рођен
31. марта 1955. године
члан групе „AC/DC“

ОДУШЕВЉЕН САМ – МОЈА ДЕЦА МИСЛЕ ДА САМ КУЛ!

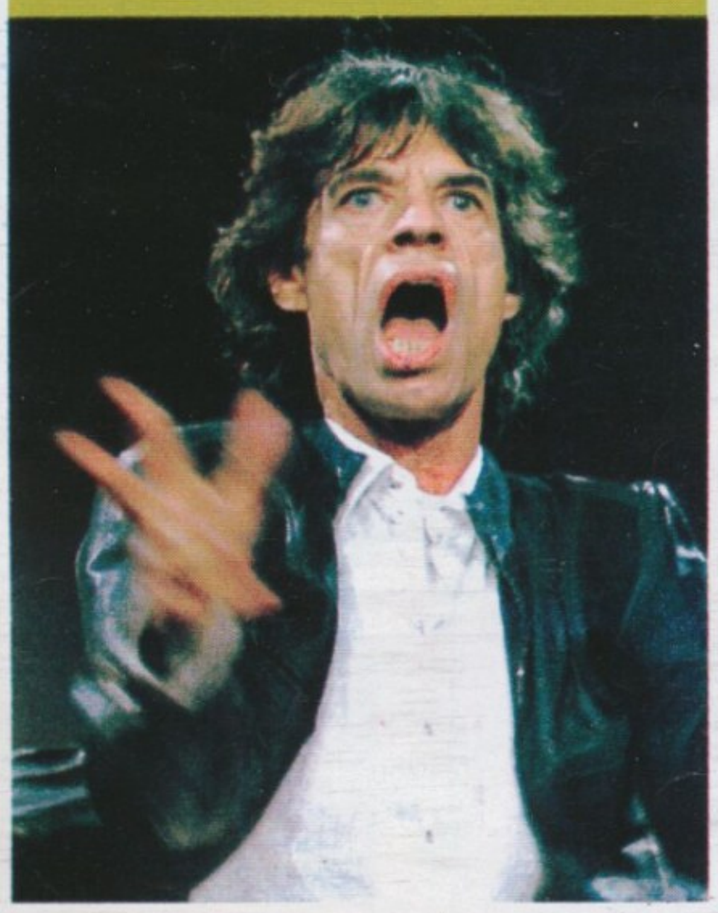
Стинг (Гордон Самнер)
Енглез, рођен
2. октобра 1951. године
некада члан групе
„The Police“

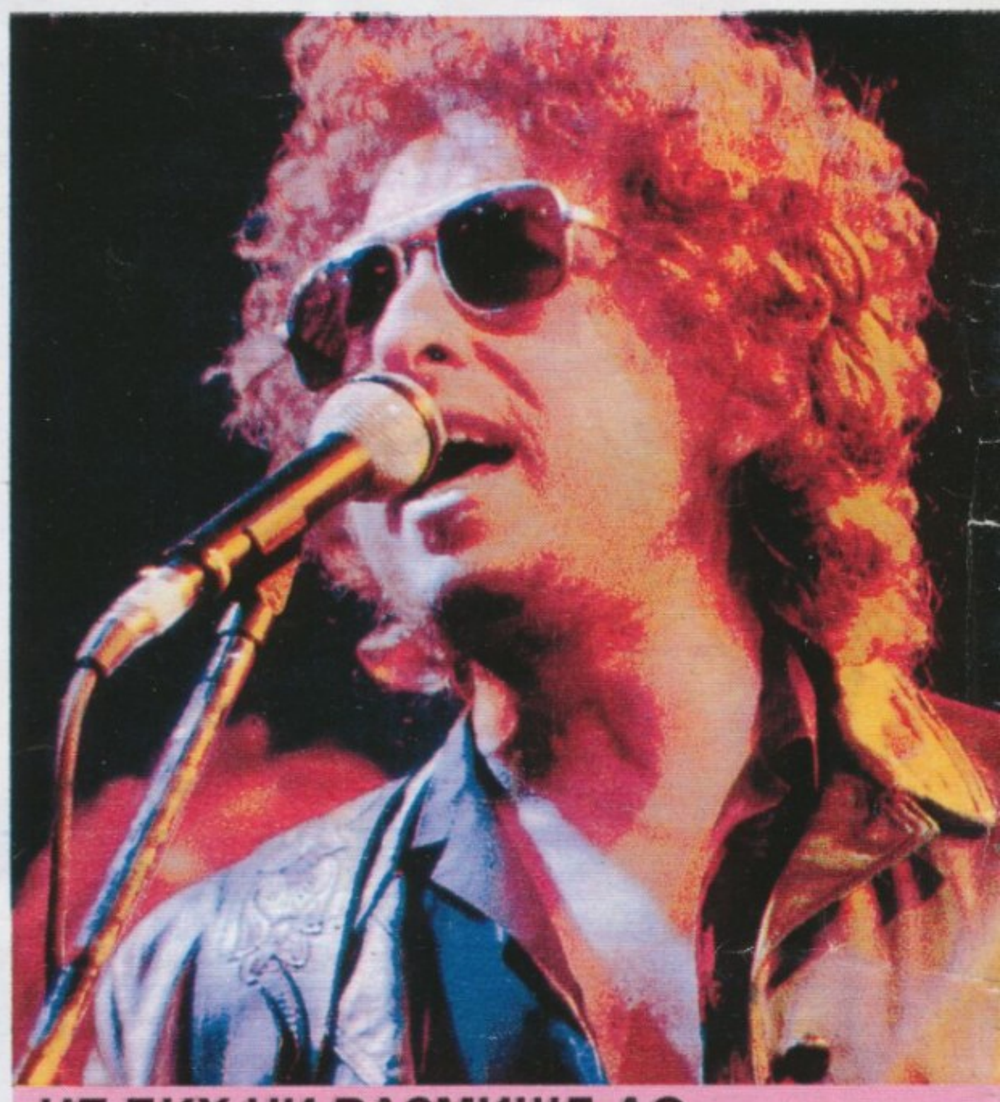
АКО ПОЖЕЛИМ ДА ИМАМ ГРУДИ НА ЛЕЂИМА, ТО ЈЕ МОЈ ПРОБЛЕМ.

Шер
(Шерилин Саркисијан)
Американка, рођена
20. маја 1946. године

КАД СТЕ У „РОЛИНГСТОНСИМА“, КАО ДА СТЕ У СЕРИЈИ ФИЛМОВА О ЏЕЈМСУ БОНДУ. УВЕК СТЕ ЗАНИМЉИВИ И ВЕОМА УСПЕШНИ, ЈЕДИНА ЈЕ НЕВОЉА ШТО СВИ ОЧЕКУЈУ ДА СЕ СВЕ ВРЕМЕ ПОНАШАТЕ КАО ЏЕЈМС БОНД.

Мик Џегер
Енглез, рођен
26. јула 1943. године
члан групе „Ролингстонс“

НЕ БИХ НИ РАЗМИШЉАО О МУЗИЦИ ДА САМ РОЂЕН У ОВО ВРЕМЕ. ЧАК НЕ БИХ СЛУШАО НИ РАДИО.

Боб Дилен
(Роберт Ален Цимерман)
Американац, рођен
24. маја 1941. године

ПОП МУЗИКА ТИ КАЖЕ ДА ЈЕ СВЕ ОК, А РОК МУЗИКА ТИ КАЖЕ ДА НИШТА НИЈЕ ДОБРО, АЛИ ДА МОЖЕШ СВЕ ДА ПРОМЕНИШ.

Боно (Пол Хјустон)
Ирац, рођен
8. августа 1961. године
члан групе „U2“

УВЕК МЕ РАСТУЖИ КАД ВИДИМ ДА НЕКИ МУЗИЧАР ЖИВНЕ ТЕК КАД СТАНЕ НА СЦЕНУ ЗАТО ШТО ЈА ЖИВНЕМ ТЕК КАД ДОЂЕМ КУЋИ.

Дејвид Боуви
(Дејвид Роберт Џонс)
Енглез, рођен
8. јануара 1947. године

КАД САМ ИМАО ПЕТНАЕСТ ГОДИНА, МОЈИ ПРИЈАТЕЉИ И ЈА ДЕЛИЛИ СМО МУЗИКУ НА ОНУ КОЈУ ПРАВЕ ЉУДИ С КРАТКОМ КОСОМ И НА ОНУ КОЈУ ПРАВЕ ЉУДИ С ДУГОМ КОСОМ.

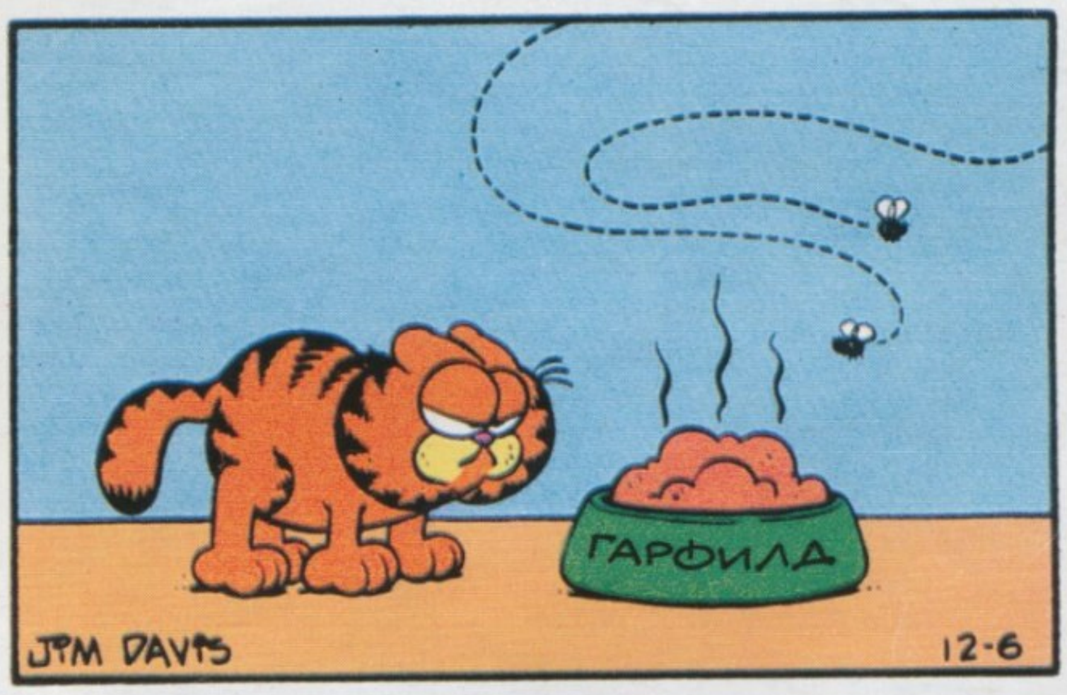
Моби (Ричард Мелвил Хол)
Американац, рођен
11. септембра 1965. године

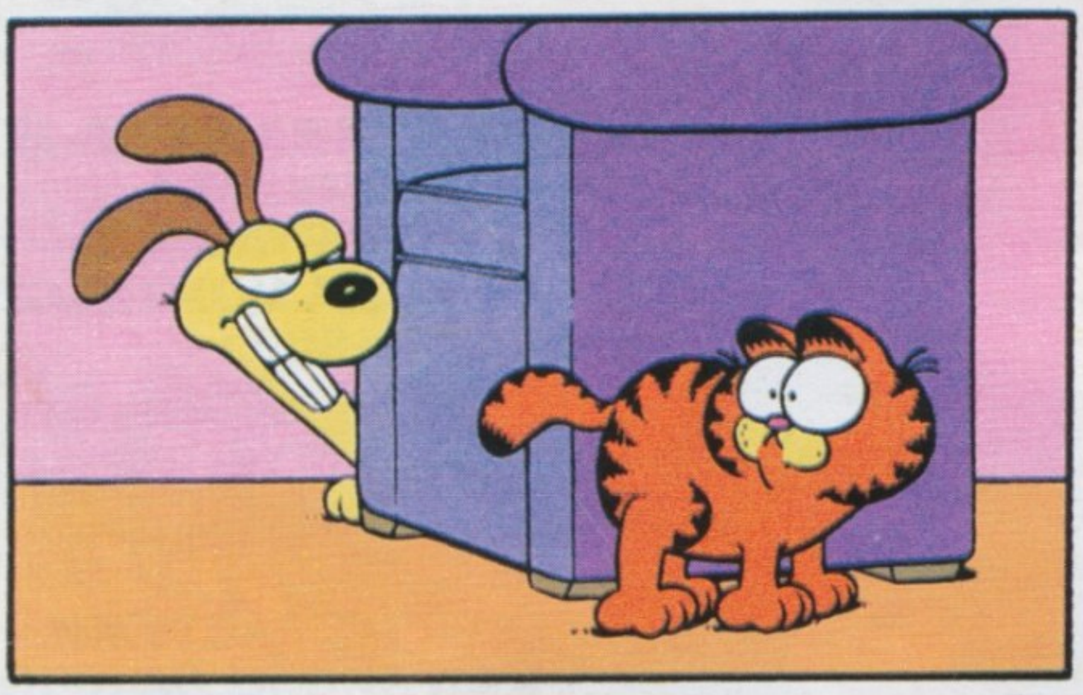
ГАРФИЛД

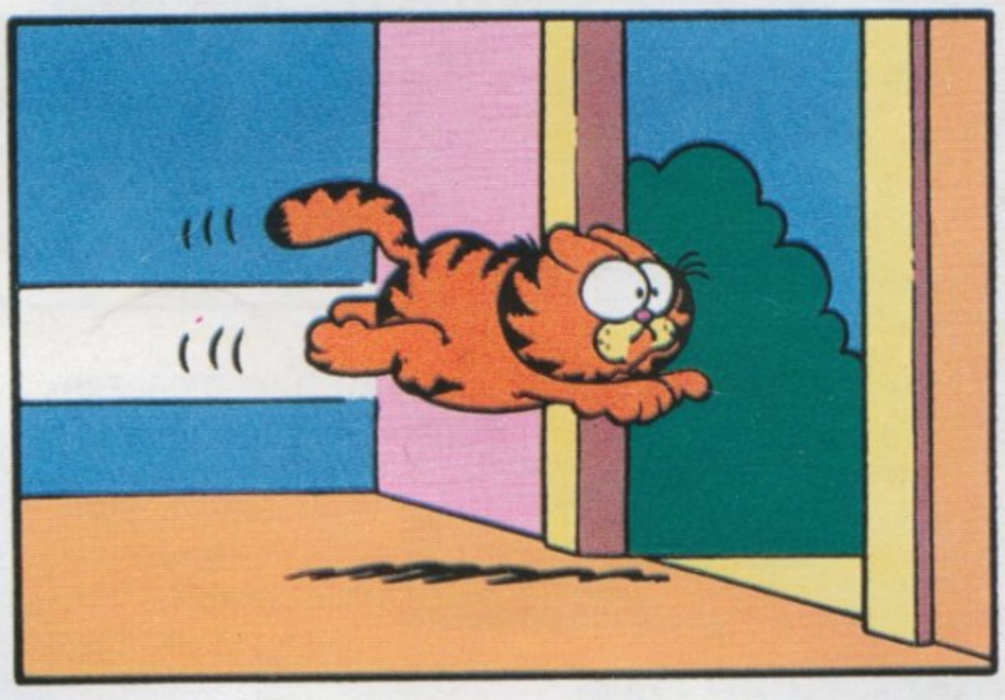
BY JIM DAVIS

GARFIELD GARFIELD GARFIELD GARFIELD

© 1981 United Feature Syndicate, Inc.